— ତାରାଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ର

ପ୍ରେରଣା

ତାରାଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ

ପ୍ରକାଶକ

ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତ

ଏମ୍, ପବ୍ଲିକେଶନ୍

କଟକ-୧

ମୂଲ୍ୟ ଏକଟଙ୍କା ବାରଅଣା

ବା

ଶହେପଚସ୍ତର ନୂଆପଇସା

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ

୧୯୫୯

ମହାଷ୍ଟମୀ

ପ୍ରିଣ୍ଟର

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁଚରଣ ମଲ୍ଲିକ

ସ୍ୱରାଜ ପ୍ରେସ

କଟକ-୧

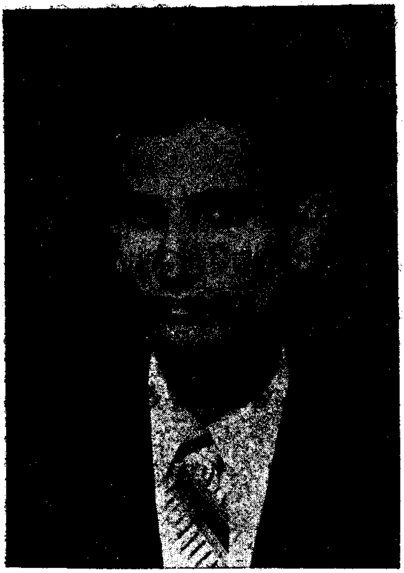

ପଦେ ଅଧେ

ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ଉପନ୍ୟାସଟି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କଲା । ଆଶା, ପୁସ୍ତକଟି ପାଠକ ପାଠିକାମାନଙ୍କ ଅବସର ସମୟର ସମ୍ୟକ୍ ସାଥି ହୋଇ ପାରିବ । ଯୁବକ ତାରାଚନ୍ଦ୍ର ଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଚେଷ୍ଟା ତୁଳନାରେ ଲେଖାଟି ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୋଇଛି ବୋଲି ମୁଁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଛି ।

ପ୍ରଥମ ପ୍ରୟାସ ହିସାବରେ ଲେଖାରେ ଦୋଷ ତ୍ରୁଟି ଥିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ । କିନ୍ତୁ ଅଭ୍ୟାସ ରଖି ଚେଷ୍ଟା କଲେ ଶ୍ରୀମାନ୍ ତାରାଚନ୍ଦ୍ର ଯେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆହୁରି ଉନ୍ନତି କରିପାରିବେ ଏବଂ ଜଣେ ସୁ ଲେଖକ ହୋଇ ତତ୍‌ସହ ମାତୃଭାଷାର କଲ୍ୟାଣ ସାଧନ କରିପାରିବେ । ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

ରମେଶ

ଫଗୁଣର ଧୂସର ସନ୍ଧ୍ୟା ! ନରାଜ ପାହାଡ଼ ଆରପଟେ କେତେ ବେଳୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବତା ବୁଡ଼ିଗଲେଣି ! ନୀଳ ଆକାଶରେ ଜଳି ଉଠିଲାଣି ତାରକା—ଦୀପାବଳି ! ଦକ୍ଷିଣା ପବନ ନଈ ଆର ପଟୁ ବହି ଆସୁଛି ଖିଲି ଖିଲି ହୋଇ ! ଝାପ୍‌ସା ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ମ୍ୟୁନିସ୍‌ପାଲିଟିର ବତି ଖୁମ୍ବ ଗୁଡ଼ାକ ନୀରବରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି ମାତ୍ର ।

ବୁରୁଜ ଆରପଟ ସିମେଣ୍ଟ୍ ଚଟାଣ ଉପରେ ଚନ୍ଦ୍ର, ଯେ, କେତେ ବେଳୁ ଘୁମାଇ ପଡ଼ିଛି, ତାକୁ ଜଣାନାହିଁ ।

ବାବୁ ! ବାବୁ !

ନିଦଟା ହୁଉଁ କିନା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଆଖି ଖୋଲିଲା ଚନ୍ଦ୍ର । ଆଖି ଆଗରେ କାଠଯୋଡ଼ିର ଧୂସର ବାଲି ଲମ୍ବି ଯାଇଛି କାହିଁ କେତେ ଦୂର !

କିଏ, ହନା କିରେ ?

ହଁ ବାବୁ, ଆପଣଙ୍କୁ ମା ଡାକୁଛନ୍ତି !

ହଉ ଚାଲ, ମୁଁ ପଛେ ପଛେ ଯାଉଛି । ଚନ୍ଦ୍ର କହିଲା, ହନା ସେଇ ଝାପସା ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଲୁଚିଯାଉଛି । ତାକୁ ନିଶ୍ଚୁପ

ଯିବାକୁ ହିଁ ହେବ । ଆଗକୁ ଗୋଡ଼ କାଢିଲା ଚନ୍ଦ୍ର ! ନଈ ବନ୍ଧରୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ମନେ ହୋଇ ଗଲା ଖର !

ଗେଟ୍‌ଟି ଖୋଲି ପଶିଲି ! ପଢ଼ାଘରୁ ଶୁଣାଯାଉ ଥାଏ ଗୋଳମାଳ ! ସିଧାସଳଖେ ଆଗେଇଲି ପଢ଼ାଘରକୁ !

ହଠାତ୍ ମୋର ଆବିର୍ଭାବରେ, ପାଟିକରି ଉଠିଲେ ମଞ୍ଜୁ, ଝୁରୁ ଓ ସ୍ନିଗ୍ଧା । ଚନ୍ଦ, ଭାଇ, ତମକୁ କାଇଁକି ଡକା ହୋଇଛି ଜାଣ, ତମେ ପରା ଆମକୁ ପଢ଼ାଇବ !

ହୁଁ ! ଏଇଥି ପାଇଁ ଡକାଇ ପଠାଇଲ ନାଁ ! ହଉ······

ମୋ କଥା ନସରୁଣୁ ଝୁରୁ କହିଲା, ମତେ ଯିମିତି ଗୁଡ଼ାଏ କାମଥିଲା— ହେନା କହିଲା ନଈକୂଳେ ବସି ଘୁମାଉ ଥିଲ !

ମାଉସୀ କହିଲେ—ଯେଚନ୍ଦ୍ର ତୁ ଟିକେ ବସ ମୁଁ ଯାଉଛି, ମୋର ପୁଣି କେତେ କାମ ଅଛି ?

କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲି, କାହିଁକି ବସୁନାହାନ୍ତି । କଣ·········

ମୁଁ ଚସିଲେ ଚଳିବ ବାପ, ତୁ ବସି ଗପ କରୁଥା । ନ ହେଲେ ଏ ଗୁଡାକ ଶୋଇ ପଡ଼ିବେ !

ମୋ କଥା କଣ୍ଟୁ ଶୁଣିବା ପୂର୍ବରୁ ମାଉସୀ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ ! ଏଥର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଆଡ୍ଡା ଜମାଇ ବସି କହିଲି, କଣ ପଢିବ କହିଲ ପିଲାଏ ?

ଝୁରୁ ମୋ କଥାରେ ପ୍ରତିବାଦ କରି କହିଲା ଓଃ ! ଭାରି ମାଷ୍ଟ୍ରେଯେ, ଏ ପୁଣି ଆମକୁ ପଢାଇବେ । ନାଇଁ ସେ ପଢ଼ା ଫଢ଼ା ଛାଡ଼ ଗୋଟାଏ ଗପ କୁହ !

କଥା ବାଁରେଇ କହିଲି ଗପ ତ ମୋତେ ଆସେନା······

କାହିଁକି "ଦେବଦାସ" ଗପଟା କହୁନ, ତୁମେପରା କହୁଥିଲ, ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଠାକୁରଙ୍କର ସେ ଗପଟା ତୁମକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ !

ନାହିଁତ କର ହେଲାନ, କହିଲି ଚେଷ୍ଟାକରିବି !

ସ୍ନିଗ୍ଧା ବି ତା କଥାରେ, ଯୋଗ ଦେଲା । ସେ କହି, ଠିକ ନାଁ, ତାଙ୍କୁ କଣ ତୁ ପାରିବୁ ଦେଇ ! ସେ ପରା ଏଣୁ ତେଣୁ ଗପି ପକେଇବେ !

ପକେଇବେ କୁଆଡ଼େ ବା, ମୁଁ ପୁଣି ଦେଖେଇ ଦେବିନ—

କ'ଣ—

ନାଇଁ ତୁମେ କୁହ—

ତୁମେ ଯେବେ ଗୋଳମାଳ ନ କରିବ, ତେବେ ବା ଆପତ୍ତିଟା ଶୁଣାଯାଇ ପାରେ । ନ ହେଲେ ନାଇଁ !

ଗୋଳମାଳ ବନ୍ଦ ହେଲା । ମୁଁ କହି ଚାଲିଲି, ଦେବଦାସ ଓ ପାରର ପିଲାଦିନର ହସ କୌତୁକ କଥା, ମୋ କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ ଝୁଟୁ କହିଲା, ସ୍ନିଗ୍ଧା ଗଲୁ ପାଣି ଗିଲାସେ ଆଣିବୁ !

ନାଇଁ, ମୁଁ ଯାଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

ତେବେ କଥା ବନ୍ଦ ! ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା ଝୁଟୁ, ତା' ଇଙ୍ଗିତରୁ ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି । ସେ ଚାହୁଁଛି, ମୁଁ ତା କଥାରେ ହଁ ଭରିବା ପାଇଁ । ତାର ଟିକ ଟିକ ଆଖି ଦୁଇଟି ଚାହିଁ ରହିଛି, ମୋର ଉତ୍ତର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ—

ହଁ ତୁମେ ଯାଅ ସ୍ନିଗ୍ଧା—

ଦେଖିଲୁ, ମୋ କଥା କେମିତି ରହିଲା ।

ସ୍ନିଗ୍ଧା ଅଭିମାନଆ ସ୍ୱରରେ କହିଲା । ଯେତେ ବେଳେ ଭାଇ ସାହାବ ଚୋର—

ଆରେ·······ସ୍ନିଗ୍ଧା, ଗ୍ଲଲ ବୋଉ ପାଖକୁ । ଏହା କହି ଉଠିପଡ଼ିଲା ଗ୍ଲୁ—ହାତ ଧରି ବସାଇ ଦେଲି ତାକୁ— ଏମିତି ଗୋଳମାଳ କରିବତ ମୁଁ ଗ୍ଲଲ ଯାଉଚ୍ଛି !

ସୁନା ପିଲାଟିପରି ବସି ରହିଲା ସେ, ସ୍ନିଗ୍ଧା ଗ୍ଲଲଗଲା . ପାଣି ପାଇଁ, କହୁଥିବା ଗପଟା ସେଇଠି ବନ୍ଦ ରହିଲା ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ଲଣ୍ଠନଟା ଜଳୁଚ୍ଛି ଦପ୍ ଦପ୍ ହୋଇ ! ଦକ୍ଷିଣା ପବନ ବନା ଆମନ୍ତ୍ରଣରେ ପଶିଆସି ବହି ଖାତା ଗୁଡ଼ାକ ନେଉଚ୍ଛି ଏଣେ ତେଣେ ! ମୁହଁ ଫେରାଇଲି । ଗ୍ଲୁ ଗ୍ହିଁ ରହିଛି; ମୋତେ, ସତେ ଯେମିତି ସେ ଗ୍ହୁଁଛି ମୋ ଠାରୁ ବହୁତ କଛି ! ଜଳନ୍ତା ଲଣ୍ଠନର ଆଲୁଅରେ ଗୋରା ତକତକ ମୁହଁଟା ଭରି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଥାଏ ।

ଗ୍ଲୁ !

ହଁ—

କଣ ଭଲକରି ପାଠ ପଢ଼ୁଛଟି !

କହୁଛ ତ !

ଏବେତ ଭରି କଥା କହି ଶିଖିଲଣି !

ତୁମଠାରୁ କମି !

ଓଃ, ତା ହେଲେ ବହୁତ ଦୂର ଆଗେଇ ଗଲଣି ନାଁ, ଆଚ୍ଛା ମୁଁ ଯାଉଚ୍ଛି । ମୋର ତ ପୁଣି ପଢ଼ା ଅଚ୍ଛି !

ଯାଉନ, ମୁଁ କଣ ଅଟକାଇ ରଖି ପାରିବ ?

ଫେର ଗ୍ହିଁଲି, ସତେ ଯେମିତି ମୋ କଥା ପଦକରେ ସେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଚ୍ଛି ! ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା, ଆଲୁଳାୟିତ କେଶ ଗୁଡ଼ାକ ସଜାଡ଼ି ଦେଉ ଦେଉ କହିଲି, ମୋର ଉପସ୍ଥିତି ତୋତେ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦ ଦିଏ ? ନାଁ—

ଅଳ୍ପ ହସି ଆଖି ଦିଟାକୁ ବନ୍ଦ କଲାସେ, ତାର ଭିତରେ ସତେ ଯେମିତି ସେ ଶୁଣାଇ ଦେଇ ଥିଲା, ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ମୁଁ ଯାହା ପାଏ, ତାକୁ ବା କଣ ଦେଇ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବି—

ଧୂଆଁ ଆସିଲା, ପୁଣି ନିଜ ସ୍ଥାନକୁ ! କି ଅଜଣା ଇଙ୍ଗିତରେ ଦେହସାରା ଖେଳିଗଲା ଗୋଟାଏ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ସିହରଣ ! ଛାତିଟା ଧଡ଼୍ ଧଡ଼୍ କରି ପଡୁଥାଏ ଉଠୁଥାଏ ! ଥରିଲା ଥରିଲା କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲି ମୁଁ—

ସେ ଚାହିଁଲା, ପୁଣି ସେଇ ଅପାଙ୍ଗ ଦୃଷ୍ଟିରେ, ଯାହାର ଦର୍ଶନରେ ମୁନି ମାନଙ୍କର ତପ ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ, ମୁଁ ବା କେତେ ମାତ୍ର ମୋନିକଟରେ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ବନ୍ଧ ବାଲିକୁଦ ପରି ଅଟଳ ହୋଇ ପାରିଲାନି—

ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇ, ତୁମେ ବହୁତ ବେଳଯାଏ ପଢୁଛ ନାଁ, ଏତେ ରାତି ଅନିଦ୍ରା ହେଲେ ଦେହ ଖରାପ ହେବଯେ—

ନାଇଁତ—

ମନା କରୁଛ ନାଁ—ମୁଁ ତ ଯେତେବେଳେ ତମ ସେ ଘରଟି କବାଟ ପାଖରେ ଦେଖେ, ତୁମେ ସେଇ ବରାଟ ବହିଗଦା ନିକଟରେ ବସି ଥାଅ ଏକ ଲୟରେ !

ତୁ ତାହା ହେଲେ କଣକର ଦେଖୁଛୁ ନାଁ, ରାତ୍ରୁ—କାହିଁ, ଯାଉନ ତ କେବେ—

ଡର ଆସେ ଚାଲିଯିବା ପାଇଁ । ହେଲେ ଅମାନିଆ ମନଟା କାହିଁକି ବେଳେ ବେଳେ ଚାଲିଯାଏ, ମନେ ମନେ ଭାବେ ମିଛରେ କାହିଁକି ଗୋଳମାଳ କରିବି ! ପରୀକ୍ଷାଟା ଯେତେବେଳେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ —

କଣ ବା କରିବ ତାକୁ, କଥା ବାଁରେଇ କହିଲି ଏଥର ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ବୁଲି ଯିବୁ, ଡରିବୁ ନାହିଁ । ପରୀକ୍ଷା ବୋଲିତ ତୁମକୁ ମନା ନାହିଁ—

ହେଉ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ତୁମେ ଭାବ ଚୁରୁ ପର, କିନ୍ତୁ,…… ଛାଡ଼ ତୁମେ ଏଥର ଯାଅ, ମୁଁ ଯାଉଛି, ଦେଖେ, ଟୋକିଟା ସେତେ ବେଳୁ ଯାଇ ସେଇ ଆଡ଼େ—

ପାଦ ବଢ଼ାଇଲି ଆଗକୁ କିନ୍ତୁ ମନଟା ରହିଗଲା କେଉଁ ଅଜଣା ରାଇଜର ନିଭୃତ କୋଣରେ । ମୁଁ ଯାଉଛି ଚୁରୁ ଗାଳି ଦେବନି ।

ଚୁରୁ ଚୁହାଁଛି ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ଲୁଚି ଗଲା ସେଇ ଅନ୍ଧାର ମଧ୍ୟରେ—

—ଦୁଇ—

ପରୀକ୍ଷା ଆଉ ଚୁରୁଦନ ! ମନଟାକୁ ବହି ମଧ୍ୟରେ ହଜାଇ ଦେଇ, ଆଙ୍କି ବସୁ ଥାଏ ପରୀକ୍ଷାର ସୁନେଲି ଛବି କିନ୍ତୁ କର୍ମକ୍ଲାନ୍ତ ଜୀବନର ଅବସାଦ ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ହୃଦୟ ଚୁହେଁ ଜଣକୁ ! ମନ ମଧ୍ୟରେ ହଜାର ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଚିହ୍ନ ଆଙ୍କିହୋଇଯାଏ । କିଏ ସେ—ଚୁରୁ ସତେ କଣ ! ସେ ଚୁହେଁନା ଆସିବାକୁ-ଆଖିଆଗରେ ନାଚିଯାଏ ତାର ଦର ଫୁଟିଲା ମୁହଁଟି-ଦୁନିଆର ସମସ୍ତ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଯେମିତି ଠୁଳ ହୋଇ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି ତାଠାରେ । ପଢ଼ାରେ ମନ ଲାଗୁନାହିଁ-ଚନ୍ଦ୍ର ଚୁହାଁଲା, ସତେ ଯେମିତି ଚୁରୁ ହସୁଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ତୁମେ ଏତେ ଦୁର୍ବଳ ନାଁ, ନିତାନ୍ତ ପରୀକ୍ଷାଯାଏ ଭୁଲି ପାରୁନ, ତୁମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆଗରେ ମୁଁ କଣ ଏତେ ବଡ଼—

ଚାରୁ ହସୁଛ, ସେଇ ଦୁଷ୍ଟାମି ହସ, ସତେ ଯେମିତି ଝରୁ ପଡ଼ୁଛି ଛବିରୁ ଅଫୁରନ୍ତ ସ୍ନେହ-ମମତା ଆଉ କେତେ ଅକୁହାକଥା !

ହଁ ଚାରୁ, ସବୁ କାମଭିତରେ ତ ଏ'ବ ଗୋଟିଏ କାମ ! ନିର୍ଜୀବ ବହିଗୁଡ଼ାକରୁ ନିରସ ପାଠ ଗୁଡାକ ଅଭ୍ୟାସ କରି ମନୁଷ୍ୟ କଣ ଶାନ୍ତି ପାଏ ? ବରଂ ମନର ଅବସାଦ ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ଦରକାର ପଡ଼େ ତୁମର ସେଇ ମଧୁମଖା କଥା—କଣ ସେଥିରୁ କେହି ଅନୁଭବ କଲେ, ତୁମର ମନରେ କଷ୍ଟ ଆସୁଛି ଚାରୁ ?

ଚନ୍ଦୁ……

ବୋଉ—

ଚାରଟା ବାଜିଲାଣି, କଣ ଖାଇବୁନି, କି ବୁଲି ଯିବୁନି ଟିକଏ, ସଦା ବେଳେ ପାଠ—ପାଠ—ପାଠ—ମାଲୋ !—କି ସଖ ହେଲାଣି ପୁଅଟା ମୋର—ଗଲୁ ଯା—ଜଳଖିଆ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଦେ !

ମନ ମୋର ଭାବନାରୁ ଫେରି ଆସିଲା, କାହିଁ ଚାରୁ—କାହିଁ ସେ—ସତେ ଯେମିତି ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ତା ସହିତ ସେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛି !

ମନ ଭାବନାକୁ ଚୁପି ରଖି କହିଲି, ବୋଉ, ତୁ ଜଳଖିଆ ଆଣୁ ଆଣୁ ଟିକେ କୁନିକୁ ଡାକି ଦେଲୁ !

ବୋଉ ହଉ କହି ଚାଲିଗଲା, ତନ୍ତୁ ପାଟି କରି ଧାଇଁ ଆସୁଥିଲା । କୁନି !

ମୋତେ ଡାକୁ ଥିଲ ଭାଇ ?

ହଁ—ଟିକଏ ତୋ ଚାରୁ ଅପାକୁ ଡାକଦେଲୁ ! କୋଠାରୁ ସ୍ୱ'ର ବଡ଼ାଇ କୁନି କହିଲା ହେଇପରା ଚାରୁ ଅପା । ତାଙ୍କ ... ଉପରେ ବୁଲୁଛି, ଡାକୁନ—

ନାଇଁ ତୁ ଡ଼ାକ୍—

ହେ ଗୁରୁ ଅପା, ଗୁରୁ ଅପାମ୍, ଏଣେ ପଗ ଘ—

ତା ପାଟିକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲି, ଦୁଷ୍ଟ ମୋ ନାଁ କହୁନା ଖାଲି କହୁ ଶୁଣି ଯା—

ଏ ପାଖକୁ ଆସି ଗୁରୁ ଶୁଣିଲପରି ବୁଲିଲା ! ମନ ସମ୍ଭାଳି ହେଲା ନ ଡାକିଲି ।

ହେ, ଶୁଣୁଛ ନାଁ—ଓଃ—ଶ୍ଳେଷପରି ନାଁ ସତେ, ସତେ ଯେମିତି……………………

କଣ କି ?

ଏଠିକି ଆସ, ତାର ଜବାବ ପାଇବ । ଯାଉଛି କହି ହେଲାଇ ଗଲା ସେ । ବୋଉ ଆଣିଲା ଜଳଖିଆ !

ଚନ୍ଦ୍ର, ନେ ଖାଇଦେ । କୁନଲେ, ମୁଁ ଯାଉଛି ତୁ ଘାଇକୁ ପାଣି ଗିଲାସେ ଆଣି ଦେବୁ । ବୋଉ ଚାଲିଗଲା ପରେ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ପଶି ଆସିଲା ଗୁରୁ ! ସେ କିଛି ନ କହିବା ଆଗରୁ ମୁଁ କହିଲି । ମଣିଷକୁ କ’ଣ ଟିକେ ଶାନ୍ତିରେ ରହିବାକୁ ଦେବନି ନା କଣ ?

କାଇଁ କଣ ହେଲା କି, ପରୀକ୍ଷା ର ବାହାନା ନେଇତ ଏବେ ପଚାରୁନ; ଗୁରୁ ବଞ୍ଚିଛି କି ମରିଛି ।

ଆଉ ସେଇ ରାଗରେ ତମେ ଦେଖୁନ ଏଠି ବହି ଗଦା ମଧ୍ୟରେ, ମୁଁ ସମାଧି ନେଲଣି କି ବଞ୍ଚିଛି ।

ଆରେ ଏ ଅଲକ୍ଷଣା କଥା ଗୁଡ଼ାକ କୁଆଡୁ ଶିଖିଲମ—

ତୁମ ଠାରୁ—ଏତେ ସୁଆଙ୍ଗ ଦେଖାଉଛ ଡ଼ାକଲେ ଶୁଣା ଯାଉନ, ହଉ, ବସ ଖାଇବା—

ମୁଁ ପରା—

ଫର ଫର କରୁଛି ନାହିଁ, ଖାଇବାକୁ ହେବ କହି ପୁଲାଏ ପାଟିରେ ପୁରାଇ ଦେଲ ତାର । ସେ ଖାଇଲା । ହାତ ବୁଲାଇଲି—ମନା କଲା—ନାଁ ତୁମେ ଖାଅ, ଖାଲି ବାଧକୁ ଖାଇଲି—ନ ହେଲେ—

ପୁଣି ସେଇ କଥା !

ମୋ ରାଣ । ପେଟରେ ଜମା ଜାଗା ନାହିଁ, ବରଂ ଖୁଆଇ ଦେଉଛି ।

ଖୁଆଇ ଦେଲସେ । ଆଜ ମୁଁ ବିନା ଆପତ୍ତିରେ ଉଦରସ୍ଥ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି । ମୋତେ ଖାଇବାକୁ ସମୟ ନ ଦେଇ ପାତ୍ତ ମାଙ୍କଡ଼କୁ ଶିଖାଇଲା ପରି ଗିଳାଇ ଚାଲି ଥାଏ ସେ—

ସେତିକ ଆଜ !

ଏଇ ଥରକ !

ଆଚ୍ଛା ହେଉ, କହି କାମୁଡ଼ି ଦେଲି ତା ଆଙ୍ଗୁଠିକୁ ।

ଆଃ ମରିଗଲିଲୋ……

ବୋଉ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲେ ତଳୁ,—

କଣ ହେଲା ଚନ୍ଦ୍ର ?

ନାଇଁ ବୋଉ ଚୁରୁ ପଡ଼ି ଗୋଡ ମକଚି ହୋଇ ଗଲା ।

ହଉ କ'ଣ କରୁଥାଅ ତୁମେ । ମୋର ଏଣେ କାମ ଅଛି । ବାପା ପରା ଅଫିସରୁ ଆସିଲେଣି !

ବୋଉ ଚାଲିଗଲା ! ଚାରୁ ମୋ ନିକଟକୁ ଲାଗି ଆସିଲା [illegible]ର ଦର୍ପରେ । ତମେ ତ ଭାରି ଭଲ ଲୋକ ?

ଆଉ କଣ ଖରାପ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି !

ମୋ ଆଙ୍ଗୁଠି ଗଲା !

ନୂଆ ଲଗାଇ ଦେବା !

ମୁ ମଲେ······

ନୁଆ—

ହୁଁ—

ଆରେ, ମୁଁ ସେମିତି ଅଟାରେ କହିଲି ନାଁ—ରାଗି ଗଲକି ? ପାଖକୁ ଲାଗି ଯାଇ ମୁହଁଟାକୁ ଟେକି ଧରିଲି, ଫେଁକିନା ହସି-ଉଠିଲା ସେ ।

ଯା ତୁମେ ଖାଲି ଦୁଷ୍ଟ !

ଝଡ଼ ପରି ପଶି ଆସିଲା ସ୍ନିଗ୍ଧା ।

ହଇଲେ ଦେଖ, ତୁ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ କରି ଆସି ଏଠି, ଆଉ ମୁଁ ଦୁନିଆ ସାରା ଖୋଜି ହେଉଛି ।

କଥାଟା କହି ସିନା ଦେଲା, କିନ୍ତୁ ମୋ ପ୍ରତି ଯେତେବେଳେ ନଜର ପଡ଼ିଲା ବଚାରି ଅପରାଧୀଟି ପରି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଲା !

କାହିଁକି, କଏ ନେଇ ଯାଇଥିବ ବୋଲି କଣ ଭାବିଲୁ କଲେ ସ୍ନିଗ୍ଧା !

ତୁମେ ଆଉଁ ଆଉଁ··· !

ଗୁରୁ ଚମକି ଗଲା—କଲେ ଟୋକି, ଖାଲି ମୁହଁ ବଡ଼ି ବଡ଼ି କଥାଟ କହି ଶିଖିଲୁଣି !

କାଇଁ ତୋତେ ଡରକରି, ମାରବୁ ନାଁ, ମାଗିଲୁ ଭଲ ଦେଖି । ଆଚ୍ଛା ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ଆଜ ତୁମେ ଟିକେ ମୋ କଥାର ବିଚାର କର ତ !

ଦେଖି ! କଣ କହୁଛୁ ?

ସେତ ବୁଢ଼ିଟାଏ ହେଲାଣି ଯେ, ଫ୍ରକ ପିନ୍ଧୁନ ମୋତେ କାହିଁକି ନ ଦେବ ?

ଗୁରୁ ପ୍ରତିବାଦ କଲା; କାଇଁକି ଦେବନା—ସତେ ଯେମିତି ପେଣ୍ଡିଆ ବନ୍ଧ !

ନଂ ...... ତା ......

ବୃନ୍ଦୁ !
ହଁ
ପିଲା ଲୋକ, ଦେଖନ !
ନାଇଁ ସେ ଘର··· !
ଶୁଣ୍, ଆଜେ ଶୁଣିଲି !
କଣ ?

ସେ ଘର ସାନ ଭଉଣୀ,—ଛି—ମୋ ଗଣ ନ ଦେଲେ ପୁଣି—

ହଉ ଲୋ ଝୋଙ୍କ ଦେବ ଯା—ହିଃ—ହିଃ—ହିଃ ନ ଦେଲେ ପୁଣି କହିବ, ବୋଉ ଡାକୁଛି ଆପଣ ଚାଲନ୍ତୁ !

ତାକୁ ଟିକେ ଶୁଣିଦେବ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ନହେଲେ ବୋଉ ବଡ଼ିଡ଼ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହେବ !

ହଉ ନେଇ ଯାଉନ୍ତୁ, ମୁଁ କଣ ତୋ ଦେଇକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିଛିକି ?

ସ୍ନିଗ୍ଧା ଭଉଁଲା ବୃନ୍ଦୁକୁ, ଚାଲ୍ ବା—

ତୁ ଆଗେ ଚାଲ ମୁଁ ପଛରେ ଯାଉଛି ଲୋ ଶ୍ରେୟଙ୍କ ଝୋଙ୍କ ! ସ୍ନିଗ୍ଧା ମୁଁହ ଫେରାଇ ଚାଲିଗଲା ! ଆଉ ଦର୍ପଣରେ ମାଡ଼ି ଆସିଲା ବୃନ୍ଦୁ ମୋହନଙ୍କୁ—

ବାନ୍ଧି ରଖିନ,ତ ଡାକୁଥିଲ କାହିଁକି ?
ତେବେ ରହି ଯାଉନ ଏଠି·······
କାହିଁ ଆଣୁଛ ଯେ—ହଉ ଥାଅ ମୁଁ ଯାଉଛି !
ଯାଉନ·····
ଆରେ ଏମିତି କଣ ମୁଁ·····

ଭଡ଼ ଆଣିଲି ଗୃହକୁ, ଲୋଟି ପଡ଼ିଲି ଠିକ୍ ଲତାଟିପରି ମୋ ଉପରେ । ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଭେଦକରି ତା ପାଟିରୁ ବାହାରୁଥିଲା, କି—ଶାନ୍ତ !

ହଉ—ଯାଅ ତେଣେ ମା ଗାଳି ଦେବେ—

ତଡ଼ି ଦେଉଛ ?—

ଏଇତ ଗଲିନ, ଯାଅ ପୁଣି ସମସ୍ତ ଦେଖି ଆସିବ ।

ହଉ ଯାଉଛି, କହି ଚାଲିଗଲା ସେ, ମୁଁ ପୁଣି ପଡ଼ିରହିଲି, ସେଇ ମୋର ବସ୍ତି ଗଦା ମଧ୍ୟରେ........

—*—

—ତିନି—

କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ! ନୀଳ ଆକାଶର ଧାରେ ଧାରେ ଚନ୍ଦ୍ର ବଉଦ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ କଇଁଫୁଲିଆ ଗୃହଟିକୁ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଢାଙ୍କି-ଦେଇ ପୁଣି ଉଭେଇ ଯାଉଥାଏ କେଉଁଆଡ଼େ ! ସାଇକେଲଟା ଧରି ଆଗେଇଲି କଟକ ଚଣ୍ଡୀଆଡ଼େ । କଟକ ସହରର ନାଲି ରାସ୍ତା ଉପରେ ଗୋଡ଼ ନ ଦେଉଣୁ, କାହାର ଜଣାଶୁଣା ଶବ୍ଦ ମୋର କର୍ଣ୍ଣକୁହରର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ବୁଲି ଚାହିଁଲି......... ସ୍ନିଗ୍ଧା । ମନ ମୋର ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା, କିନ୍ତୁ ବିରକ୍ତ ହେବାର ଭାବକୁ ମନ ମଧ୍ୟରେ ଦବାଇ ରଖିଲି । ମନର ଦମ୍ଭ ଗର୍ବ ସବୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ହାରି ମାନେ ।

ମତେ ଡାକୁଛ ସ୍ନିଗ୍ଧା ! ପାଟିରୁ କଥା ନ ସରୁଣୁ ଉତ୍ତର ଆସିଲା । ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କୁ ବୋଉ ଡାକୁଛନ୍ତି ।

ଅନ୍ବେଷୀ ମନ ମୋର ସନ୍ଦେହରେ ଭରିଗଲା—ଆଖି ଆଗରେ ଆଙ୍କି ହୋଇଗଲା ଲକ୍ଷେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଚିହ୍ନ । ପଚାରିଲି କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତ........

ଓଃ ବୁଲ ବାହାରୁଛ—ନାଁ, ଟିକେ ଡେରହେଲେ ବୋଧେ ଫାଗ ବଗିଡ଼ି ଯିବନି ।

ହେଉ ବାବା ତୁମମାନଙ୍କର ଯାହା ଇଚ୍ଛା, ମଣିଷକୁ ଶାନ୍ତିରେ ମରିବାକୁ ଦେବ ନାହିଁ କହି—ସାଇକେଲଟା ନେଇ ପ୍ରବେଶ କଲି ତାଙ୍କ ଘରକୁ ।

ତାଙ୍କ ଘରକୁ ବହୁତ ଥର ଆସିଛି, କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ଆଜି ମନ ମୋର ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଉଠୁଛି ।

ଘରେ ଗୋଡ଼ ନ ଦେଉଣୁ ଗୁରୁ ଆସି ଲୋଟି ପଡ଼ିଲା, ମୋର ପାଦତଳେ । ବାଧା ଦେବାକୁ ସମୟ ନ ଥିଲା, ଏପରି ଅଚାନକ ଆକ୍ରମଣରେ ମୁଁ ଏକବାରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି; ମନ ମଧ୍ୟରେ ଅଜଣା ଭୂତ ମାଡ଼ି ବସିଲା ପରି ଲାଗୁ ଥିଲା, କେହି ଏ କାଣ୍ଡ ଦେଖୁ ନାହାଁନ୍ତି ତ ! ସତର୍କଭାବ ସହିତ ଆଖି ବୁଲାଇ ନେଲି, ଭଗବାନଙ୍କର କୃପାରୁ କେହି ନ ଥିଲେ । ଲୋଟଣି ପାଗ ପରି ଲୋଟି ପଡ଼ିଥିବା ଲତାଟିକୁ ଟେକି ଧରିଲି, ଦରହସିଲା ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟିକୁ ଉଠାଇ ଧରିଲି ଲାଜରେ ଆଖି ବୁଜିଲା ସେ, ନାକ ଟୁକୁ ଟୁକୁ ଓଠ ଦିଓଟି ଥରି ଉଠୁଥାଏ, ସତେ ଯେମିତି କଣ କହିବ ! ମତେ ଆଜି ଯେମିତି ନୂଆ ଦିଶୁଥାଏ ସେ !

ଗୁରୁ—ଆଜି କାହିଁକି ଏ ବେଶ !

କୁଆଁର ପୁନେଇ ପରା—!

ଓଃ, ଆଚ୍ଛା, ମୋତେ ଦଣ୍ଡବତ କଲ, ଆଉ,ମୁ ତ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବାକୁ ଭୁଲିଗଲି,—ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ ତୁମକୁ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାମୀ ମିଳି ଯାଉ !

ଉଁ—ତୁମେ ଯ'ସ୍ତ ଅଛ !

ହସ ମାଡ଼ିଲା, ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ହସି ଦେଲି, କାହିଁ ମୁଁ, ଆଉ କାହିଁ ତୁମେ, ଆକାଶ କୁସୁମ·········   ।

ସ୍ନିଗ୍ଧା ମାଡ଼ିଆସିଲା, ଶୁଣୁଚେଲେ ଦେଇ, ମୁଁ ଡାକିଲିରୁ କହୁଛନ୍ତି, ଶାନ୍ତିରେ କଣ ମରିବାକୁ ଦେଉଛ ।

ଛି—ଆଜିକାଲି ଦିନ ପୁଣି ସେଇ ଅଲକ୍ଷଣା କଥା—ଲୁହ—ମୋରାଣ ଆଉ କେବେ କହିବନାହିଁ—

ମୁଁ ମନା କଲି, ମାତ୍ର ମୋ ପ୍ରତି ଦରଦ ଦେଖାଇ ତାର ଆଖିରୁ ଝରି ପଡ଼ିଲା ଦୁଇଧାର ଲୁହ । ପଥର ଗୁଡିକ ମୋର ତରଳି ଗଲା, କଥା ବାଆଁରେଇ କହିଲି—ଛାଡ଼ ସେ କଥା ଗୁଲ—ବୋଉପରା ଡାକୁଛନ୍ତି !

ଅଭିମାନିଆ ଭଙ୍ଗିରେ ଗୁରୁ କହିଲା, ଯାଉନ ବୋଉ ଡାକୁଛି । ଗିଳିବାକୁ, ନାଁ—କନ୍ତୁ ଶୁଣ ଖାଇସାରି ଆମକୁ ଚଣ୍ଡୀ ମନ୍ଦିର ନେଇ ଯିବ ! ତୁମ କୃଷ୍ଣକୁ ବି ନେଇଯିବ !

ଓଃ ତା ହେଲେ ଭୋଗ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ଏତେ କାମ ହାସଲ କରିବ—ନାଁ । ଆଉ ପାଖରୁ ମାଉସୀ ଡାକିଲେ, ଆରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଭୋଗ ଖାଇବୁ ଆ ! ମୁଁ ଗଲି, ମାଉସୀ କହିଲେ ବସ । ଘର ପୁଅ ଲାଜ କରୁଛୁ କ'ଣ କିରେ, ତୁ ସିନା ବଳେ ଆସି ଖାଇ ପିଇ ଯିବୁ । କରେଇ ଗୁହିଁଲି ବୋଉଙ୍କର ସାର୍ଟିଫିକେଟରେ ଗୁରୁ ମନ ଭରି ଖୁସ୍ ! ହସ ମାଡ଼ିଲେବି ହସି ପାରିଲି ନାହିଁ—

ମାଉସୀ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ, କାଲେ ଘାଇକୁ ପାଣି ଦେଉଛୁ। ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଉଛୁ ଆସୁଛୁ। ସେ କଣ ତୁମ ଘରକୁ ଆସେ?

ଅଭିମାନିଆ ଭଙ୍ଗିରେ ଗୁରୁ କହିଲା ସେ କାହିଁକି ଆସିବେ ବା ବୋଉ—ସେତ ବଡ଼ ଲୋକ।

ମନକୁ କଥାଟା ପାଇଲା ନି, ଭାବିଲି ନିଜ କଥା ଟା ନିଜେ କହୁଛି। ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି ହୋଇଥିଲେ ଜବାବଟା ପାଇ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତା।

ମାଉସୀ କହିଲେ, ତୁ ପୁଅ ଖା। କଣ ତା କଥା ଶୁଣୁଛୁ। ସେଇଟା ହୁଣ୍ଡି ଟା। ମିଛକୁ କ୍ନ କହେ ନନ୍ତ ତୋ ସହିତ ତମ ଘରେ କଳିଆ କରୁଛି। ତୋର ତାର ମୋଟେ ପଟିବନି ଯାହା ଦେଖୁଛି—।

ମନକୁ ଆସିଲା, ତୁମେ ଭୁଲ ବୁଝିଲ ମାଉସୀ। ସ୍କୁଲର ସେଇ ଦେଖିଆଳ, ଆଲୁବାଲୁସ କଥା, ଦୁଷ୍ଟାମି ତୁମ ଆଖିରେ ଭିନ୍ନ ରୂପ ଦେଇଛି। ତୁମେ ସେ କାଳର ଲୋକ, ତୁମେ କାହୁଁ ବୁଝିବ। ଏତେ ପରେ ବି ସେ ମୋତେ ଭଲପାଏ।

ଖିଆ ସରିଲା। ବାହାରିଲି ଘରକୁ। ପାଦ ବଢ଼ାଇଲେ ବି ମନ ହେଉ ନଥାଏ; ସେମାନେ ପର ବୁଲି ଯିବେ! ସତକୁ ସତ ସ୍ନିଗ୍ଧା କହିଲା—ଯିବ କଣ ଆମକୁ ପର·····ବୋଉ, ଆମେ ଯିବୁ ନାଁ? ନଜାଣିଲା ପରି ପଚାରିଲା,—କୁଆଡ଼େ ଯିବ!

ମାଉସୀ କହିଲେ, ପୁଅ ଏମାନଙ୍କୁ ଟିକେ କଟକ ଚଣ୍ଡୀ ନେଇଯିବ, ମୋତେ କଣ କହେଇ ଉଠେଇ ଦେଉଛନ୍ତି। ଘଣ୍ଟାଏ ହେବ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଖାଇ ଯାଉଛନ୍ତି। ତମ କୁନିକୁ ଦେଖନ୍ତ ପଣ ଆଗରୁ ସଜ ବାଜ ହୋଇ ବସିଛି କେମିତି!

ସତକୁ ସତ କୁନ ସଜବାଜ ହୋଇ ବସିଛି । ମୁଁ ଯଦିଓ ଚାହୁଁ ଥିଲି ସେମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଯିବାକୁ; ଟିକିଏ କୁନ ଉପରେ କୃତ୍ରିମତାର ରାଗ ଦେଖାଇଲି—କାଲେ କୁଆଡେ ? ଚାଲ ଘରକୁ !

ଏଁ—ମୁଁ କଣ କରିବ, ସ୍ନିଗ୍‌ଧା ପର…। ମାଉସୀ କହିଲେ । ହଉପୁଅ ଏମାନଙ୍କୁ ଟିକିଏ ନେଇଯା; ଏମାନେ ଗୋଟାକୁ ଗୋଟାଏ ବଳି……… !

ହସିଲି, ହଁ ମାଉସୀ, ଏକା କୁନକୁ ପାରି ହେବନି ?

ସେମାନଙ୍କୁ ନେଇ ବାହାରିଲି କଟକ ଚଣ୍ଡୀ ମନ୍ଦିର । ଗୋଟାଏ ରିକ୍‌ସାରେ ରାନୁ ଓ ମୁଁ ଅନ୍ୟଟିରେ କୁନ ସ୍ନିଗ୍‌ଧା ! ବାଟରେ ପଚାରିଲି । ରାନୁ ସତେ ତୁମେ ଆଜି କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଛ ! ସତେ ଯେମିତି କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ଚାନ୍ଦ !

ଯା, ସବୁ ବେଳେ ଖାଲି ସେଇ କଥା—ତୁମେ କଣ ଭାବୁଛ—ମୁଁ ଭାବୁଛି ଏ ଦିନ ଆଉ ଫେରି ଆସିବନି—ଆଉ କହି କହି ପାରିଲି ନାହିଁ ସେ ! ମୁଁ କହିଲି ସତେ ରାନୁ—ମୁଁ ବି ଭାବୁଛି, ବହୁଦିନ ଆଶା ଓ ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା ନେଇ ଆମେ ଆଜି ଯାଉଛେ କଟକ ଚଣ୍ଡି ମନ୍ଦିର; ତୁମେ ଭାବ କି ନ ଭାବ ମୁଁ ଦିନେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଦ୍ଧା ଭାବିନଥିଲି । ସତେ କ'ଣ ମା କଟକଚଣ୍ଡୀଙ୍କର ଆମ ଉପରେ ଦୟାହେବ । ଏ ଅଧିକାର କଣ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିବ !

ରିକ୍‌ସା ଚାଲିଥାଏ, କେଉଁ ଅଙ୍କା ବଙ୍କା ପଥଦେଇ ତାର ସୁକୋମଳ ଅଙ୍ଗ ଜଡ଼ାଇ ରଖିଥାଏ ମୋ ଦେହ ସହିତ । ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ମୋର ଦେହରେ ଗୋଟାଏ ଅପୂର୍ବ ସିହରଣ ଖେଳି ଯାଉଥାଏ । ଥରିଲା ଥରିଲା ହାତଟିରେ ତାର ହାତଟିକୁ ଜଡ଼ାଇ ଧରିଲି—ଲଜକୁଳି ଲତାଟି ପରି ଜୁମାଇ ପଡ଼ୁଥାଏ ସେ

ମୋ ଉପରେ; ଚଳକ ଗହଳକୁ ପଛରେ ପକାଇ ରିକ୍ସା ଗଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ କଟକଚଣ୍ଡୀ ଅଭିମୁଖେ । ରିକ୍ସାବାଲା ପଇସା ପାଇବା ପାଇଁ ଚଞ୍ଚଳ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ଘୁମାଇ ପଡ଼ିଲକି ଝୁରୁ—

ନାଁ..................

ଝାପ୍‌ସା ଅନ୍ଧାର ମଧ୍ୟରେ, ଝୁରୁ ଓ ମୁଁ; ଦକ୍ଷିଣା ଥଣ୍ଡା ପବନରେ, ଦେହ ମୋର ଶୀତେଇ ଉଠୁଥାଏ ।

ତୁମକୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି ଝୁରୁ—

ହଁ, ମୁଁ ଯଦି କବି ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି, ତେବେ କହନ୍ତି, ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ମୋ ଅନ୍ତରରେ ଭାଷା ନାହିଁ, ତେବେ ମୁଁ ଏମିତି ଯଦି, ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟାରୁ ତୁମର ବାହୁ ବେଷ୍ଟନୀ ମଧ୍ୟରେ ନିଦ୍ରା ଯାଆନ୍ତି, ତେବେ—ମୋର କିଛି ଅଭାବ ରହନ୍ତା ନାହିଁ— ବୁଝିଲ ।

ଖୁବ୍ ତ ଆଶା ତୁମର ଝୁରୁ ! ଜାଣ-ମନୁଷ୍ୟ ଯାହା ଚାହେଁ, ପ୍ରକୃତି ତାର ପ୍ରତିକୂଳ ଆଚରଣ କରେ ।

ପ୍ରକୃତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିବା କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରକୃତି—

ତା' ବୁଝୁଛି ଯେ, ସଫଳତା ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଲେ ତ !

ମୋତେ ଭୁଲ ବୁଝିଛ ନାଁ, କାହିଁକି ଯଦି ଏତେ ଡର— ମୋତେ ଭୁଲିଯାଉନ !

ଅଭିମାନ କଲକି ? ପାଖକୁ ଟାଣି ଆଣି ଗୋଟିଏ ଉଷ୍ମ ଚୁମ୍ବନ ଆଙ୍କିଦେଲି ତାର ନରମ ଗଣ୍ଡ ଦେଶରେ ! ପ୍ରତିବାଦ କଲାନି ସେ — ମୁଁ ପଚାରିଲି ଅଭିମାନ କଲକି.........ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ନାହିଁ କଲା ।

ମୁଁ ଯଦି ଭୁଲିଯିବାର ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ନିଶ୍ଚୟ ବହୁତ ଦିନ ଆଗରୁ ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତିଣି—କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଏ ମନତ ଭୁଲି ପାରୁନ ! ଆଜି ତୁମେ ଯଦି ଚୁହିଁ…

କାହିଁକି ! କଣ ଆଜି କିଏ ?

ଆଜିତ କହୁ କହି ପାରିବନି ଖାଲି, ସେଇ କଥା— ନ ଜାଣି କହନ୍ତି…ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତିଟା ଅଭିମାନିନୀ—

ରିକ୍ସା ରହିଲା ! ଆଗରେ କଟକ ଚଣ୍ଡୀମନ୍ଦିର—କେତେ ଲୋକ ଯାଉଛନ୍ତି, ଆସୁଛନ୍ତି—ଭକ୍ତି ସହକାରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁଲି, ସତେ କ'ଣ ମା ଆମର ମନସ୍କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବୁ !

ସମସ୍ତେ ରିକ୍ସାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗଲୁ ମନ୍ଦିରକୁ ।

ଭୋଗ ପଇସା ନିଅ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇ, କହି ଉଠିଲା ସ୍ନିଗ୍ଧା !

ଆଜି ସେ !

ଆରେ ବୋଉପରି ହେଉଛୁ !

ଚୁରୁ ଏଥିରେ ପ୍ରତିବାଦ କଲା, ଥାଉ ଲୋ—ବଡ଼ଲୋକଙ୍କୁ ଏମିତି ଅପମାନ କଲେ ଚଳିବ !

ହଠାତ୍ ପାଟିରୁ ବାହାରି ଗଲା, ଏତେ କଥା ଆଜି କହି ଶିଖନି, ବରଂ ମୋ ବଦଳରେ ଆଜି ଯେ ଆସିବ ତାକୁ ଶିଖାଇବ !

ଏତେ ରାଗୁଛ କାହିଁକି ମ—ତେଣେ ଆରତି ହେଲାଣି ଆସ ଯିବା !

ଆରତି ସରିଲା, କହିଲି ଚାଲ ଯିବା !

ହଁ ଯିବା ଯେ, ସ୍ନିଗ୍ଧା ତୁ କୁନି ଏଠି ଠିଆହୁଅ, ଆମେ ବୁଲି ଆସୁ ।

ମୁଁ କହିଲି କୁଆଡ଼େ ?

ଏଇ ବେଡ଼ା ଘୃର ପାଖ ।

ହଉ ଘୃଲ—ମନ୍ଦର ପଛପାଖ, ଛପି-ଛପିକଆ ଅନ୍ଧାର—ଜହ୍ନର ପକ୍‌କା ଆଲୋକରେ ହଠାତ୍ ଠିଆହୋଇ କହିଲ ସେ-ଠିକେ ଠିଆହୁଅ !

ଏଁ, ମୋ କଥାକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକଣ ଫୁଲମାଳଟାକୁ, ବେକରେ ପକାଇ ଦେଲ ସେ – ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି ମୁଁ—ଏ କଣ ଘୃଲୁ ?

ଏଇ ପଗ ମୋର ଜୀବନର ଶେଷ ପରିଣତି ।

ମୁଁ ଠିଆ ହୋଇ ଭାବୁଥିଲି, ସତେ କଣ ଘୃରୁ ତାର ଏ ମିଳନକୁ ଘୃହିଁ ବସିଥିଲ ନାଁ କଣ ! ମନ ମଧ୍ୟରେ କେତେ କଥା ଉଙ୍କି ମାରି କୁଆଡେ ଉଭାଇ ଯାଉଥିଲ, ଏ ଆଉ ପିଲାବେଳର ଧୂଳି ଖେଳପରି ଧୂଳିରେ ମିଳାଇ ଯିବନିତ ! ସେ କହି ଯାଉଥିଲ କେତେ କଥା କିନ୍ତୁ ମୁଁ—ଶୁଣୁଥିଲି—ଘୃରୁ କହୁଛି—ମୁଁ ଚଣ୍ଡୀ ମନ୍ଦିର ଧଣ୍ଡା ଛୁଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଛି – ତୁମେ ହିଁ ମୋର ମନର ଦେବତା—

ମନ କହିଲ । ଆଉ ମାଳଟି କାଢି ତା ବେକରେ ପକାଇ ଦେବାକୁ—ଶେଷରେ ସେଇଆ କଲି—ସେ ମୋ ପାଦ ଛୁଇଁ ପ୍ରଣାମ କଲ—ମନ ମୋର ଆନନ୍ଦରେ କୁରୁଳି ଉଠିଲ—ଆଖିରୁ ଅଜଣାରେ ଝରି ପଡ଼ିଲ ଦୁଇଧାର ଲୁହ ।

କାନ୍ଦୁଛ—

ନାଁତ । ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ବ ଓଠରେ ଆସେ ହସ ଆଖିରୁ ଝିଡବାଡ ଢେଇଁ ବହିଯାଏ ଲୁହ, କିନ୍ତୁ—

ତୁମେ କ'ଣ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନ ମୋତେ, ମୁଁ ଯେ କେତେ ଅକୁହା କଥା ତୁମ ପାଇଁ ସାଇତି ରଖିଛି ! ଅନ୍ତର ଯଦି ଚିର ଦେଖାଇ ହୁଅନ୍ତା ତେବେ ଦେଖାଇ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ତୁମକୁ !

ତୁମେ ଦୁଃଖ କରନା ଗୁରୁ, ଠାକୁରଙ୍କର ଫୁଲମାଳ ଛୁଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଛି, ଏ ଜୀବନରେ ତୁମକୁ ମୁଁ କୌଣସି ପ୍ରାପ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବି ନାହିଁ ! ବହୁତ ଡେରି ହେଲାଣି, ଚାଲ ଯିବା ତେଣେ ପିଲା ବାଟେ ଅପେକ୍ଷା କରଥିବେ ।

ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲା, ହଁ, ଚାଲ ! ହେଲେ, ଏ ଦିନ ପୁଣି ଆସିବନି ବୋଧେ !

ହଁ ଗୁରୁ, ଯାହା ଯାଏ, ସେ ଆଉ ପୁଣି ଥରେ ଫେରି ଆସେନି ? ଅତୀତ ହିଁ ଅତୀତରେ ରହିଯାଏ ! ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲି ମୋଟେ ୭ଟା ବାଜିଛି । ଏତେ ଜଲଦି ଘରକୁ ଯାଇଁ ଲାଭ କ'ଣ ?

ଗୁରୁ !

ଉଁ—

କ'ଣ ଘରକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯିବା ! ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି—

କଣ କହୁନ ?

ଚାଲ ମହାନଦୀ କୂଳେ ଟିକେ ବସିଯିବା !

ହଉ ଚାଲ ଯିବା ! କହି ସମସ୍ତେ ଚାଲି ଚାଲି ମହାନଦୀ ଉପକୂଳକୁ ଗଲୁ ।

ଗଡ଼ ଗଡ଼ିଆ ଘାଟ ! କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ହୋଇଥିଲେ ହୁଏତ ଜନଗହଳିରେ ଫାଟି ପଡୁଥାଆନ୍ତା କିନ୍ତୁ ଆଜି, ଜନ ଶୂନ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ କପର ଖାଁ ଖାଁ କରୁ ଥାଏ । କୂଳର ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚ ଗୁଡ଼ାକ ସେମିତି ଖାଲି ପଡ଼ିଥାଏ । ପାଖ ଦେବଦାରୁ ଗଛ ଫାଙ୍କଦେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ସଜଫୁଟିଲା ଚନ୍ଦ୍ରଟି ଢାଳି ଦେଉଥାଏ ଜୋତ୍ସ୍ନାଧାରା । ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାନଦୀ ବକ୍ଷରେ ! ଦୂରବାହୀ ନାଉରୀର କଣ୍ଠ ସଙ୍ଗୀତ ନିର୍ଜନତା ଭେଦକରି ଶୁଣାଯାଉଛି ! ନୀଳ ଆକାଶରେ ଯେତେ ପ୍ରକାର ପକ୍ଷୀ ଚିଁଚିର ମିଚିର ଶବ୍ଦ କରି ଉଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି !

ଆମ୍ଭେମାନେ ଦୁଇଟି ବେଞ୍ଚ ଅଧିକାର କରି ବସିଲୁ ! ଶୀତଳ ଦକ୍ଷିଣା ପବନ ଖିଲ ଖିଲ ହୋଇ ବହି ଆସୁଥାଏ ମହାନଦୀ ବକ୍ଷରୁ ! କୁନ ସ୍ନିଗ୍ଧା ସେମାନଙ୍କର ଗପସପରେ ବ୍ୟସ୍ତ ! ସତେ ଯେମିତି ସେମାନେ ଆମମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ !

କାଲି ପରା ତୁମ ସ୍କୁଲ ଖୋଲିବ ସ୍ୱରୁ । ହଁ, କାଇଁକି କ'ଣ ହେଲକି ?

ନାଇଁ କାଲି ଠାରୁ ମୋତେ ସ୍ତ୍ରୀ ଏକୁଟିଆ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ପରୀକ୍ଷା ନିକଟ ହେଲାଣି ପଢ଼ା କ'ଣ ସରୁଛି ନାଁ କରୁଛି ମନେ ରହୁଛି ! ସତେ ସ୍ୱରୁ, ତୁମେ ପାଖେ ଥିଲେ, ମୋର ଯେତେ ପଢ଼ାମନେ ରହେ ତୁମେ ଚାଲିଗଲେ, ସବୁ ବଦଳିଯାଏ । ମତେ ମନେ ହୁଏ ଯେମିତି, ମୁଁ କ'ଣ ହରାଇ ବସିଲି ! ମୋ କଥାରେ ସେ ହସୁଛନ୍ତି, ମୋତି ପରି ଦାନ୍ତ ଗୁଡ଼ାକ ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣରେ ଚକ ଚକ କରୁଛି । ନାଲି ନରମ ନରମ ଓଠଟିକୁ ଚିପି ଦେଇ କହିଲେ, ହସି ଉଡ଼ାଇ ଦେଲନାଁ, କ'ଣ ମୁହଁଟା ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ନାଁ—

ନିଜ କଥା କହୁନ, ମୋତେ କାହିଁକି ଥଟ୍ଟା କରୁଛ ! ଗୋଟାଏ କଥା ଶୁଣ—ଆମ କ୍ଲାସର ସେବା ଚିହ୍ନିଛ ନାଁ—

ନାଁ ତ—

ସେ ଦିନ ଯେ ଆସିଥିଲା, ଯାହାକୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଗଲି !

ହଁ ହଁ କ'ଣ ହେଲା—

ନାଇଁମ, ତୁମଠାରେ ତା'ର ଭାରି ସ୍ନେହ ଜମିଯାଇଛି କେଜାଣି ସବୁଦିନେ ତୁମ କଥା ପଚାରେ ! ସେ ଖାଲି କହେ ମୁଁ ଯିବି, ତୁମ ଘରକୁ, ତମ କୁନିକୁ ଭାରି ଆଦର କରେ ତମ କଥା ବାରବାର ପଚାରେ ! ମତେ ଯେଉଁ Photo ଟା ଦେଇଥିଲ, ତାକୁ ପରା

ନେଇ ଗଲା, ଆଉ ଦେଉ ନଥିଲା ଏବେ ଦେଲା ! ଆଉ ସଙ୍ଗାତତ ତୁମକୁ ନ ଦେଖିଲେ ତାକୁ ଭାତ ରୁଚେନା !

କାହିଁ ମୁଁ ତ ଏହା ମୋଟେ ଜାଣେନା ? ଜାଣନ୍ତେବା କେମିତି, ସେ ମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରାଳ ପରା ମୁଁ —

ଓଃ ନାଗ୍ରା ଜାଣତଠା ହିଂସୁକୀ ପରା ! କାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ କ'ଣ ମନ ଅଛୁକ ?

ଯଦି ହଁ କହେ —

ତେବେ ଆଉ କ'ଣ କିଛି ମୋର କହିବାକୁ ନାହିଁ !

କଥା ବାଆଁରେଇ କହିଲେ ଗୁଡ଼ି ସେ କଥା, କ'ଣ କାଲି ଠାରୁ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରି ଆଗ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବ, ପରେ ଯୁଆଡ଼େ ଯିବ—ବୁଝିଲଟି !

ହଁ,

ଚାଲ ଯିବା ଏଥର, ବହୁତ ସମୟ ହେଲାଣି ! ତରତରରେ ଉଠି ପଡ଼ିଲା, ବେଞ୍ଚ ଉପରେ କଏ ଚାଳ ବାଉଙ୍ଗାଠାଏ ରଖି ଥିଲା, ଫର କନା ହାତଟା ମୋର କଟି ଗଲା ! ଥପ ଥପ୍ କରି ଝରି ପଡ଼ିଲା ରକ୍ତ ! ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଲି !

କଣ ହେଲାକ ?

କିଛି ନାହିଁ ଶୁଣ ଆଡ଼େ । ଆମର ଏଇ ସୋହାନ ଗଛଟି କ'ଣ କିଛି ବେଳ ପାଇଁ ମନେ ରହିଯିବଟି ! ଝରି ପଡ଼ୁଥିବା ରକ୍ତରେ, ଲଗାଇ ଦେଲି ତାର ମଥାରେ ଟିକା ! ଫିକା ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ଚିକ୍ ଚିକ୍ କରି ଉଠିଲା ରକ୍ତର ଦାଗ ଗୁଛୁର ମଥା ଉପରେ ! କଣ ହେଲା ସେ ଧରି ପକାଇଲା ମୋ ହାତକୁ !

ଏ କଣ କଲ ତୁମେ—

କିଛି ନୁହେଁ—ଯାହା ହେବାର ଥିଲା ହୋଇଗଲା, ସେଥିରେ କଣ କାହାର ହାତ ଅଛି ! ତୁମେ ଚାଲଗଲ—ସାଗୁଆ ଘାସ ଉପରେ ଆଗେଇଲେ କଟକ ମ୍ୟୁନସି—ପାଲଟିର ପିଚ୍ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ଗାଳି ଦେଉ ଥିଲେ ସେ—

ରିକ୍ସା ଚାଲିଲା ଆମର ବସାଘର ଆଡ଼େ ! ନୀରବରେ କଟିଗଲା କିଛି ସମୟ—

ସୁରୁ !......

ରାଗିଛ ନା, କଥା କହୁନ ନାହିଁ !......

ନ କୁହ, ମୋକଥାଟି ଟିକିଏ ଶୁଣିବ, ମୋ ହାତ କଟିବାରେ ମୋର ମନ ଯେତେ ଦୁଃଖ ନୁହେଁ, ଯେବେ ସମୟ ଆସିବ, ତୁମେ ମୋତେ ଛାଡ଼ି ବହୁତ ଦୂର ଚାଲି ଯିବ, ମୁଁ ଏହି ହାତର ଚିହ୍ନ ଦେଖି ତୁମକୁ ମନେ ପକାଉଥିବ ! ପରୁ କଥା ଭାବ ଆନନ୍ଦ ପାଇବିତ !

ପାଟିରେ ହାତ ଦେଇ କହିଲା, ମୋତେ ଆଉ ଭଲ ଲାଗୁନ ?

ଭଲତ ନିଶ୍ଚୟ ଲାଗିବନ, ଲେଡ଼ ଗୁଡ଼ କହୁଣିକୁ ଯେତେ ବେଳେ ବାହୁଂଖାଇଛି ! ଆମର ବ ଏଥର ପାଟି ବନ୍ଦ—

କରୁନ—ଏତେ ଡ଼ରାଉଛ କାହିଁକି ? ଘରେ ସମସ୍ତେତ ଭଲ ପାଉ ନାହାନ୍ତି, ଆଉ ତୁମେ କାହିଁକି ? ଦୁନିଆରେ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱାର୍ଥନେଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ, ବରଂ ପରସ୍ପରକୁ ଠକିବାରେ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ ! ପଛ ରିକ୍ସାରୁ ସ୍ନିଗ୍ଧା ପାଟି କଲା, ଏ ରିକ୍ସା ବାପେ଼ଁ ବାପେଁ—

ମନ ମୋର ଭାବନାରୁ ଫେରି ଆସିଲା ରିକ୍ସାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଘରକୁ ଗଲୁ—ମାଉସୀ ଅନାଇଁ ବସିଥିଲେ !

ଆସିଲ ପିଲାମାନେ ?

ମାଉସୀ କହିଲେ, ପୁଅ ଆମ ଘରେ ଖାଇ ଦେଇଯା ! ପିଲା ମାନଙ୍କର ପୁଜେଇଁ ଯଗ !

ମନ ମୋର ଭଲ ଲାଗୁ ନଥିଲା । କହିଲି ବୋଉ ଅନାଇଁ ବସିଥିବ, ମୁଁ ଯାଉଛି, ପରେ ଆସି ଖାଇ ଦେଇ ଯିବ !

ମାଉସୀ ମନା କରୁ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ରହି ଖାଇବାର ମୋର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନଥିଲା ! ମୁଁ ଉପର ମାହାଲା ଦେଇ ଚାଲି ଆସିଲି ! ଉପର ମାହାଲାର ଗଳି କବାଟଟା ଦୁଇ ଘର ମଧ୍ୟରେ ଘନିଷ୍ଠ ସମ୍ପର୍କର ଦ୍ୱାର !

ଯଦିଚ ମୁଁ ଚାଲି ଆସିଲି, ମନଟା ମୋର ଗୋଳେଇ ଘାଣ୍ଟି ହେଲା । ଆସିଲା ସମୟରେ ସ୍ୱରୁ ଏକଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ଥିଲା ତା ଯିବା ବାଟକୁ । ପାଟିରେ ଭାଷା ନଥିଲାକି ମନରେ ସରାଗ ନଥିଲା ! ମୋର ସେଇ କଥା ପଦକରେ ସେ ମନଦୁଃଖ କରିଛି ! ଘଣ୍ଟାକରେ କଣ ଏଇ ତାର ପରିଣତି ! ବୋଉ ଡାକିଲା ଖାଇବାକୁ । ତାଙ୍କ ଘରେ ଖାଇ ଆସିଛି ବୋଲି ମନା କରି ଦେଲି ! ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା, ଥିରି ହୋଇ ଶୋଇଲି ଆଲୁଅଟି ଲିଭାଇ ।

ପଢ଼ା ପଢିରେ ଏକାଥର ଜୋରକରି କହିଲେ ଚଳେ, ଯେ କୌଣସି ମତେ ସେ ପଢିବ ! ପରୀକ୍ଷାରେ ଭଲ ନମ୍ବର ରଖି ସେ ପାଶ କରିବ ! ମନର ଦୃଢ଼ ସଙ୍କଳ୍ପକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ପେଟ ତାର ଭୋକରେ ଗୋଳେଇ ଘାଣ୍ଟି ହେଲା ! ମିଛଟାରେ ରାଗକରି କଣ ପାଇଲା ସେ ! ରାତି ଏଗାରଟା, ଜଗତ ସୁପ୍ତ ! ଘର ଲୋକମାନେ ଦିନଯାକର ପରିଶ୍ରମ ପରେ ଆନନ୍ଦରେ ଶୋଇଗଲେଣି ! ସ୍ୱସ୍ତିର ନିଶ୍ୱାସଟାଏ ମାଇଲି, ରାତିଟା ଉପାସରେ କାଟିବାକୁ ହେବ । ଆଖି ବୁଜି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ ନିଦଟା ହୋଇଯାଇ ପାରେ । ନାଁ ହେଲାନି, ଆଲୁଅ ଜଗାଇ ପଢ଼ି ବସିଲେ—ତା ବି ହେଲା ନି,

ଖାଲି ବସି ରହିଲି ! ବାହାରକୁ ଚାହିଁଲି, ଆକାଶରେ ପୂନେଇଁ ଚାନ୍ଦଟି ଢାଳି ଦେଇଛି ରୁପେଲି ଜୋସ୍ନା ! କାଠ ଯୋଡ଼ି କୂଳରୁ ସେଇ ଖେଣ୍ଡା ବରଗଛଠାରୁ, ଚକୋର ପ୍ରିୟାର ବିରହରେ ବିଳାପ କରୁଛି ! ଅଭୟ ବାବୁଙ୍କର ନଡ଼ିଆଗଛରୁ ଫଡ଼୍କନା ଉଡ଼ିଗଲା ସେଉଁଠା ! ଛାତିଟା ଧଡ଼ ଧଡ଼ କରି ଉଠିଲା ? ଦଲକାଏ ଥଣ୍ଡାପବନ ପଶି ଆସିଲା, ସେଇ ମୋର ମୁକ୍ତବାତାୟନଦେଇ ।

ଖଟ୍—ଖଟ୍—ଖଟ୍

କାନ ପାରିଲି, କିଏ ଡାକୁଛି ! ମନରେ ଭୟ ଆସିଲା ଭୂତ ନୁହେଁତ !

ପୁଣି ଚୁପା ଗଳାରେ କାହାର ଶବ୍ଦ ! ନିସ୍ତବ୍ଧ ରାତି । ପ୍ରକୋଷ୍ଠଟିରେ ଏକାକୀ ମୁଁ—ପଥରର ଛାତିବି ମୋର ଦବିଗଲା—ସତରେ କଣ ମୋତେ କିଏ ଡାକୁଛି—କବାଟ ଖୋଲିଲି—

ଚାରୁ !

ଆଖିକୁ ବିଶ୍ୱାସ ହେଲାନି, ଭାବିଲି ଆଖିର ଭ୍ରମ ଏତ ନୁହେଁ ! ସେ ମୋ ନିକଟକୁ ପଶିଆସିଲା, ମୁଁ ଭୟରେ ଏପରି ହୋଇ ଯାଇ ଥିଲି ଯେ, ହୁଏତ ବିକଳରେ ପାଟିକରି ଥାଆନ୍ତି କୋଉଲୋ ଭୂତ—

ଡରିଲ କି—

ଓଃ, ଚାରୁ—ତୁମେ ପୁଣି ଏ ଅସମୟରେ । କିଏ ଦେଖିଲେ କ'ଣ କହିବ !

କହନ୍ତୁ—

ଇଜ୍ଜତକୁ ତୁମର ଡରନାହିଁ ଚାରୁ—

ନାଁ, କାଗଜ ହେଉଛଡ ଗୁଳିଯାଉଛି ! ପଛଗଗ ଗୁଡ଼ାକ ଘାଣ୍ଟୋଉ ଦେଲି, କହିଲି କିନ୍ତୁ ଆସି ଭଲ କଲନାହିଁ । ଯଦ ମୁଁ ଶୋଇ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତି !

ଫେଉ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତ—

ଉଃ ! ବଡ଼ ସାହାସୀତ ତୁମେ !

ମୋ କଥା ନସରୁଣୁ ସେ ମୋନକଟକୁ ଲଗି ଆସିଲ । ହାତରେ ଆଣିଥାଏ କଛି ଖାଇବା ଜନଷ ! ରୁଦ୍ଧ କୋଠରୀଟିର ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜିଆ ଆଲୋକରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ବାର ହେଉଥାଏ ! ହସି ହସି କହିଲ—

ରଗି ପଳାଇ ଆସିଲ ନାଁ, ମୁଁ ସିନା ଦୋଷକଲ ଖାଇବା କ'ଣ ଦୋଷକଲ !

କାଇଁ ମୁଁ ତ ଖାଇଛି !

ମିଛ କାହିଁକ କହୁଛ,—ମୁଁ କ'ଣ ଜାଣିନ ? ମନ ମୋର ଦବିଗଲ—ପଚରିଲି ତୁମେ କେମିତି ଜାଣିଲ !

ସେ ଆରମ୍ଭ କଲ ତୁମେ ଯେତେବେଳେ ଆସିଲ ମୁଁ ପର କାଟରେ ଠିଆହୋଇ ଦେଖୁଥିଲି । ତୁମେ ବୋଉଙ୍କୁ ମନା କର ଶୋଇବାକୁ ଗଲ ! ଦମ୍ଭ ଆସିଲ କବାଟତ ଖୋଲ ଅଛି, କୁହ-ଭଲ, କେମିତି ରହିଥାଆନ୍ତି । ଦମ୍ଭ କର ଆସିଲି !

କନ୍ତୁ ମୁଁ ଖାଇବ ନାହିଁ ? ମୋ ହାତ ଧର ପକାଇଲ, ମୋ ରାଣ—ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଖାଅଟି—ମୋ ଗ୍ରୋଟ କଥା ଟିକେ ମାନ ! ଏଥିପାଇଁ କ'ଣ ମୁଁ ସବୁ ପଛରେପକାଇ ଧାଇଁ ଆସି ଥିଲି !

ତାର କଥା ଭାଙ୍ଗି ପାରିଲ ନାହି ! ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଭୁଲି ଗଲ ଦୁନଆ ! ତାର ହାତ ମୋ ମୁଠାରୁ ଖସି ଗଲା, ବାଧ ହେଲ ଖାଇବାକୁ !

ମୁଁ ଖାଇ ବସିଲି । ସେ ମୋ ସାଥିରେ ଖାଇଲା, ବସ୍ତୁତ ମୋ ପାଇଁ ଖାଇନଥିଲା !

ବାହାର କବାଟ ଧଡ୍ କରି ଖୋଲି ଗଲା, କାଚର ଝୁମ୍ ଝୁମ୍ ଶବ୍ଦ । ବୋଉ ଉଠିଲା ବୋଧେ !

ଚୁରୁ ! ବୋଉ ଉଠିଲାଣି ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସ । ସେ ବି ଅନାଗତ ଭବିଷ୍ୟତ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିଲା ! ବୋଉ ପୁଣି କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ଚାଲି ଗଲେ !

ବୋଉ ଶୋଇଲାଣି, ତୁମେ ଯିବନି ଚୁରୁ !

ନାଁ, ରାତ୍ରି ଦେବିତ ହଅ, ଯାଉଛି । ନ ହେଲେ—ମୁଁ କ'ଣ ମନା କରୁଛି—ତୁମର ଯଦି କିଛି ଅସୁବିଧା ନଥାଏ !

ମୁଁ ତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଇ ଆସିଛି ! ଧିରେ ଧିରେ କହିଲି ବୋଉ ଶୁଣିବେଯେ—ସୁନା ପିଲାଟିପରି ବସିଲା ସେ—ଚାହିଁଲି, ଆକାଶ ଚାନ୍ଦଟିଏ ପରି ହସୁଛି ସେ !

ଚୁରୁ—

ଉଁ,

ଦେଖିଲ, ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣରେ କିପରି ପ୍ରକୃତି ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଛି !

ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ରହି ଚାହିଁଲା ସେ, ମୁଁ ବି ଚାହିଁଥାଏ । ଚକୁଆ ଚଟକାଇ ପରି—ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣ ଗୁଡ଼ିକ ତା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବର୍ଷି ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ !

ଭାରି ସୁନ୍ଦର ତୁମେ—ଚୁରୁ !

ଆମେ ଯଦି ରାଜା ହୋଇ ଥାଆନ୍ତେ—ଏଇ ନୀଳ ଆକାଶର ସହସ ତାରା ତଳେ, ମନଖୁସିରେ ଖେଳନ୍ତେ ବୁଲନ୍ତେ, କେତେ ମଜା ଲାଗନ୍ତା, ନୁହେଁ—

ଝିଡ଼କିଟା ଧଡ଼କରି ବନ୍ଦ କରି ଦେଲା, ସେ—ଆଉ କବ ହୋଇ ଯିବ !

ରୁଦ୍ଧ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଜଳୁଥିବା ଆଲୋକ ନିସ୍ତବ୍ଧ—ମନୁଷ୍ୟ ଗନ୍ଧ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଏକାକୀ ସେ ଓ ମୁଁ—ସ୍ୱରୁ ଘୁଞ୍ଚି ଆସିଲା ମୋ ନିକଟକୁ । ଘଡ଼ିଏ ମାରିବ—ଧପ୍ କରି ଲିଭିଗଲା ବତିଟା—ମନ ମଧ୍ୟରେ ଖେଳିଗଲା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶିହରଣ—ସ୍ୱରୁ ଅଭିମାନିନୀ ପରି କହିଲା—ରଗିଥିଲ ପରା—ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବା ଅବସ୍ଥାରେ ମୁଁ ନଥିଲି—ଅନ୍ଧକାର—ଆଜି ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି ଆଲୋକ ଠାରୁ ଅନ୍ଧକାର କେଡ଼େ ମନୋହର—ସରଗର ଆରପଟେ ହଜି ଗଲା ଦୁଇଟା ଆତ୍ମା—କଳ୍ପନା ରାଇଜର କାହିଁ କେତେ ଦୂରରେ ।

ରାତି ପାହିଛି, ଝରକାର ଫାଙ୍କଦେଇ ପ୍ରଭାତର ଆଲୋକ ଦେଖାଯାଉଛି, ପଥହରାକୁ ପଥ ! ବାରି ପଟ ବଗିଚାରେ ଭ୍ରମର ମାନଙ୍କର ଭିଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ନାହିଁ ! ଧଡ଼ କିନା ନିଦଟା ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ମୁଁ ଝିଡ଼କିଟା ଖୋଲି ଦେଖିଲି, ସ୍ୱରୁ କେତେ ବେଳୁ ଚାଲି ଯାଇଛି ଚିହ୍ନ-ସ୍ୱରୂପ ରଖି ଦେଇ ଯାଇଛି ମୁକ୍ତ କବରୀର ମଉଳା ଫୁଲ ମାଳ ! ଦେହଟା ଥରି ଉଠିଲା, କ'ଣନକଲା—ବୋଉ ଡାକିଲେ !

ବୁଢ଼ା ଉଠିବୁନିକି ?

ହଁ ବୋଉ ଯାଉଛି, କହି ଆଖି ମଳି ମଳି ଚାଲି ଆସିଲି, ଆଖି ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡୁଥାଏ । ପୁରା ନିଦଟା ଯାଇନି ! ଡାକିଲି କୁନି ପାଣି ଆଣିଲୁ ! ଉପରୁ ଶୁଣା ଗଲା, ଖଣ୍ଡିକାସ ! ଉପରକୁ ଚାହିଁଲି—ସ୍ୱରୁ—ମୋ ଚାହିଁବା ପୂର୍ବରୁ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ନେଇଥାଏ ସେ । ମୁହଁ ବୁଲାଇଲା, ଚାରି ଚକ୍ଷୁ ମିଳିଗଲା । ଗୋଟାଏ ଲଜ୍ଜରେ ! କାହା ପାଟିରେ ଭାଷା ନାହିଁ !

—ଚୁରୁ—

ପରୀକ୍ଷା ସରିଯାଇଛି ! ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିବାକୁ ଆଉ ଅଳ୍ପଦିନ ବାକି । ଦିନଟା ଯେତିକି ପାଖେଇ ଆସୁଥାଏ ମନଟା ସେତିକି ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ ! ମନେ ପଡ଼ିଲା ସେଦିନ କଥା— ଆଲୋକଠାରୁ ଅନ୍ଧକାର ଭଲ । ପାଶ୍‌କି, ଫେଲ୍ ଦୁଇଟାରୁ ଗୋଟାଏ କିଛିତ ହେବ ! ଅତର୍କିତ ଭାବରେ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା କୁନ—ତାସାଥିରେ ସ୍ନିଗ୍‌ଧା ! ଦୁଇଟି ଯାକ ସମବୟସୀ ! ମଳୟର ପରଶ ଛୁଇଁବା ଛୁଇଁବା ଉପରେ ।

କଣ କିଲୋ !

ନାହିଁ ଆମେ ଲୁଡୁ଼ ଖେଳିବୁ—

ଓଃ ଆଚ୍ଛା ଯାଅ, ଖେଳିବ, ମୁଁ ଯାଉଛି ଛାତଉପରେ ଟିକେ ବୁଲି ଆସୁଛି । ସେମାନେ ଚାଲିଲେ, ମୁଁ ଚାଲିଲି ଛାତ ଉପରକୁ । ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ବୁଲିବା ଛଡ଼ା ମୋର ଆଉ କିଛି କାମ ନଥିଲା !

ବାପା ଅଛନ୍ତି ଚୁରୁ ।

ଚମକି ପଡ଼ିଲି, ତଳକୁ ଚାହିଁଲି ସୁରବାବୁ । ଚୁରୁର ମାମୁଁ ପୁଅ ଭାଇ ! ଅଶାଖିତ ଉତ୍ତର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଅଛନ୍ତି ସେ । ଚୁରୁ କେଶବିନ୍ୟାସରେ ବ୍ୟସ୍ତ !

ନାହାନ୍ତି ବାପା !

ଟିକେ ଶୁଣି ଗଲ !

ପାଖକୁ ଯାଇ ପଚାରିଲା ସେ—

କଣ— !

କିନ୍ତୁ ଏକଣ, ସୁର ବାବୁ ଯେ ଭଡ଼ଧରିଛନ୍ତି ଗୃହକୁ, ତାଙ୍କର ବାହୁ ଯୁଗଳରେ ସେ ଯେ ବନ୍ଧା । ଏ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାମ୍ଭୀ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ବସ୍ତ୍ରା ହରଣ ପରି, ସେ ବିବ୍ରତ ହୋଇପଡ଼ିଛି ।

ଆରେ !

କିନ୍ତୁ ତା କଥାକୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନକରି ଉନ୍ନତ ଚିବୁକକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଇ ଆଙ୍କିଦେବାକୁ ଯାଉଥିଲେ ଚୁମ୍ବନ ବୋଧେ—ଦେହ ମୋର ସଞ୍ଚାଳନ, ଇଚ୍ଛା ହେଲା ଭଲକରି ଅପମାନ ଦିଅନ୍ତି ! ସୁରବାବୁ—ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ସେ – ଜଣେ ତରୁଣୀ ଉପରେ ତାର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ କଣ କରିବାକୁ ଶିଖିଛନ୍ତି ଏଇ ବ୍ୟବହାର—ପୁଣି ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ର ବିଚାର ନକରି ! ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଘୂରି ଗଲା—ଗୃହ ନଷ୍ଟପ୍ରାୟ ଦୁର୍ବଳ ତା ନହେଲେ-କିନ୍ତୁ ଅଜଣା ଝଡ଼ ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ କରି ଟୋକଲା ! ପାଗଳ ପରି ହସି ଉଠିଲି ହାଃ—ହାଃ—ହାଃ !

ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା, ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ ଦୁହେଁ ! ସୁର ବାବୁ ଖସିଗଲେ ସେଇ ଧୂସର ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ! ଗୃହ—ଛିଣ୍ଡା ହୋଇଥିଲା କାଠ ପିଞ୍ଜୁରାଟି ପରି ।

ସେ ବୋଧେ ଭାବୁଥିଲା, କଣ ଆଜିସେ ଜବାବ ଦେବ ! ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ଜୀବନ ଦେଇ ଭଲପାଏ, ସେ ତାକୁ ଭୁଲ ବୁଝିଲେ ନାହିଁତ ! ସମସ୍ତେ ବାହାରଟା କୁ ଦେଖନ୍ତି—ସୁରଭାଇ ଶିକ୍ଷିତ ହେଲେ ବି ବଜାରି—ଭୁଲରେ ବି କେବେ ତାଙ୍କୁ ମନରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇନି—ବରଂ ସେ କୁହନ୍ତି—ଗୃହ ଚାଲ ଆମଘରକୁ ଫିରୁ ! କିନ୍ତୁ ସେ ଘରେ ବାଧ କଲେ ଯାଏ ସ୍ନିଗ୍ଧାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ, କେତେ ବେଳେ ପାଖ ଛାଡ଼େନା ! ଦୁନିଆ ଆଖିରେ ସେ ଦୋଷୀ; ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇଙ୍କ ଆଖିରେ ମଧ୍ୟ ! କ୍ରୋଧ ଉଠିଲା । କ୍ରୋଧ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି

କାନ୍ଦି ପକାଇଲା ! ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବେନିତ ! ଗାଳି ଦିଅନ୍ତୁ, ଗୋଡ଼ତଳେ ଦଳି ଦିଅନ୍ତୁ, ସେ ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ଛୁଇଁ କ୍ଷମା ମାଗିବ ! ତାର ହୃଦୟର ଦେବତା ପାଦ ଛୁଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବ ! ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇ—ମୋତେ ଭୁଲ ବୁଝନା ନିଜର ଆତ୍ମାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ମୋତେ ଛଡ଼ା ଫୁଲପରି ଦଳିଦିଅନା ! ତୁମେ ଯଦି ଚାହିଁ ସେ ଯୁଗର ସତୀ ସିତାଙ୍କ ପରି ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷା ଦେବ । ସେ କଣ ବିଶ୍ୱାସ କରିବେନି !

ସେ ବୋଧେ ରାଜି ହେବେନି ! ନିଜର ଆଖିକୁ କେବେ କଣ କେହି ଅବିଶ୍ୱାସ କରେ, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତର କିଏ କଣ ଦେଖେ !

ଜୀବନକୁ ଧିକାରିଲା, ସେ ବା କାହିଁକି ଏଠାକୁ ଆସିଲା ମନରେ ଆଶା ବାନ୍ଧି ଚାହିଁଲା—ସେ ଆଜନାହାନ୍ତି । ନୈତିକତାର ସାହାସ ନେଇ ଆଗେଇଲା ସେ ! ଭୟରେ ପାଦ ଦୁଇଟି ଏଣେ ତେଣେ ପଡ଼ୁଥାଏ !

ରୁଦ୍ଧ ପଥ ପେଟକୁ ଆଉଜି ନୀଳ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷକୁ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ! ହୃଦୟଟା ସତେ ଯେମିତି ଜଣା ପଡୁଛି, ନୀଳ ଆକାଶ ପରି ଶୂନ୍ୟ ମହାଶୂନ୍ୟ । ଦିବସର ଆଲୋକରେ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଚନ୍ଦ୍ର ପରି ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଦେଖାଯାଉଛି ପାଣ୍ଡୁର ! ମନଭିତରରେ ଆଙ୍କି ହୋଇ ଯାଇଛି—ଖଣ୍ଡେ ଅଜଣା କଳା ବଉଦ ।

ମୋତେ କ୍ଷମା କର ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ !

ଚନ୍ଦ୍ର ଚାହିଁଲେ—ତୁରୁ ଲେଟଣୀ ପାଖପରି ଲୋଟିପଡ଼ି ଅଳି କରୁଛି !

ଛି, ତୁରୁ ଏକ'ଣ ଶୋଭା ପାଏ ତୁମଠାରେ ! ଉଠାଇ ଧରିଲେ, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି କାନ୍ଦଣାର ବିରାମ ନାହିଁ ! ଅଧରୁ ଓଠରେ କହିଲା ସେ—

ମୋତେ ଭୁଲବୁଝିନ ତଃ ! —

....

ବାହୁ ଦୁଇଟାକୁ ଜୋରରେ ହଲାଇ ଦେଲି —

ଲୁହ, ମତେ କ୍ଷମା କରିଛତ—

କାହିଁକି, ତୁମେତ ମୋର କିଛି ଦୋଷ କରିନ ! ଚାହିଁଲି, ପଛ ଘଟଣାରେ ଲଜକୁଳି ଲତାଟି ପରି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଛି ସେ ! ଲୁହଭରା ଆଖି ଦୁଇଟି ମୋ ଉତ୍ତର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ !

ପାଖକୁ ଟାଣି ନେଲି, ନିଜର ପଣତରେ ଲୁହ ପୋଛି କହିଲି, ଛିଃ, ଦୁନିଆ ଆଖିରେ ଯାହା ଭୁଲ, ତାହା ମୋ ଆଖିରେ ଭୁଲ ନୁହେଁ ! ଛି ଏମିତି କାନ୍ଦନ୍ତି ! ମୋ କଥା ପଦକରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ଲୋଟି ପଡ଼ିଥିଲା ମୋ ଉପରେ !

ଘରୁ ବୋଉ ଡାକିଲେ, ବୁଢ଼ା ଖାଇବୁ ଆରେ ! ଚାରୁ, ବୋଉ ଡାକୁଛି ଖାଇବ ଚାଲ । ବାଧ୍ୟ ପିଲାଟି ପରି ହଁ କହି ଚାଲିଲା ସେ—ଅନ୍ୟ ସମୟ ହୋଇ ଥିଲେ କେତେ ଫାଙ୍କି ଥାଆନ୍ତା ବଟରା, ହସ ମାଡ଼ିଲା, ଧନ୍ୟ ବିଧାତାର ନିୟମ ।

କୁନି ଆଣି ଦେଇଗଲା ଖାଇବାକୁ । ଦୁହେଁ ଖାଇ ବସିଲୁ । ଛୁରୁକୁ ଚାହିଁ ହସମାଡ଼ିଲା !

ଆରେ ହସୁଛୁ କାହିଁକି ?

ଗୋଟେ କଥା କହିବି !

କହନା !

ଜାଣିଛ—ମୋ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିବ, ଯଦି ଫେଲ ହୋଇଥାଏ—

ମୋତେ ନୁହେଁ !

ତୁମେତ ଆଜି Examiner ହୋଇ ନାହିଁ ପାସ କରେଇ ଦେବ । ତୁମେ ଜାଣ ନ୍ତୁ, ମୋର ପାସ ଫେଲ ଉପରେ ତୁମର ଓ ମୋର ଭାଗ୍ୟ ନିର୍ଭର କରେ ! ମୁଁ ଯଦି ଫେଲ ହୁଏ ଆମର ଏ ଆଶାର ମଣଚକା ଦିନର ଆଲୋକ ସାଥିରେ କେଉଁ ଆଡେ ଉଭେଇ ଯିବ ! ତୁମେ ଜାଣ ନ୍ତୁ ମାଟ୍ରିକ୍ ଫେଲ ହେଲେ ମୁଁ କେଉଁ କୂଳକୁ ହେବିନ ! ସମସ୍ତେ ମୋତେ ଭଲ ପାଇବା ଘରି ବର୍ତ୍ତିରେ କୁପ୍ରାରଟନା କରିବେ !

ସେ କଥା ଗୁଡ଼ାକ କାହିଁକି ମନରେ ଧରୁଛ ଯେ ! ଆଜି କଣ କଚ୍ଛି ନାହିଁ ।

ଘୁଣ୍ଡି ଭାଗ୍ୟରେ ଯାହା ଥିବ ବଳେ ହେବ । ହେଲେ ଗରିବ ପାଇଁ ପଡ଼ର କୁଣ୍ଡଆ ନ ହୋଇ କଣ କୋଠାଘର ହେବ !

ବୋଉ ପଶି ଆସିଲେ !

ଭାଇ ଭଉଣୀ ଦୁହେଁ ଖାଉଛ, ହଉ ଖାଆ ! ଆଜି କଣ ଦରକାର ବୁଢ଼ା, କହି ବୋଉ ଚାଲିଗଲେ—ମୁଁ ପାଟି କରି ଉଠିଲି ନାଇଁ ବୋଉ କଚ୍ଛି ଦରକାର ନାହିଁ !

—ପାଞ୍ଚ—

ଦିନପରେ ଦିନ ବିତିଯାଇଛି । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଦୁନିଆରେ କେତେ କଣ ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇ ଯାଇଛି ! କିନ୍ତୁ ଓହୋଇନି ମୋର ! ଦୁନିଆର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମୋର ବେଳ ନାହିଁ ! କିନ୍ତୁ ଗୁନ୍ଥୁ—ସେ ପ୍ରକୃତି ସାଥିରେ ତାଳଦେଇ ବଦଳି ଯାଇଛି ! ମନେ ପଡ଼େ ପିଲାଟାଏ ହୋଇ ଥାଏ ସେ ! ୪ଟା ବେଳେ ନଈ-କୂଳେ ଆସି ବାଲି ଘର କରି ଖେଳେ । ମୁଁ ବୁଲି ଆସି ପହଁଞ୍ଚେ ସେଠି । ମୋତେ ଦେଖି ପଳାଇ ଯାଏ ସେ ! ମୁଁ ଭାବେ

ଲଜକୁଳଟାଏ ହେବ ! କିନ୍ତୁ ସେ—ଆଉ, ଦୁନିଆର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଛି, ତାର ଓ ମୋର ସମ୍ବନ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ ଠିଆ-ହୋଇଛି ସାହାଜାନ କର୍ତ୍ତୃକ ତାଜ ମହଲ !

ସମାଜ—ଦୈନିକ ସମାଜ, ମାଟ୍ରିକ୍—ପରୀକ୍ଷା ଫଳ !

ଚମକି ପଡ଼ିଲି, ଫଳ ବାହାରିଛି ! ତରବରରେ ଡାକ ପକାଇଲି । ହେ ସମାଜବାଲା ଦେଇ ଯା ଖଣ୍ଡେ—

୫ ପଇସା ବାବୁ !

ହେ'ନା କହି ବଢ଼ାଇ ଦେଲି ଅଣାଏ । ପଇସାଟା ପାଇବା ମାତ୍ରେ ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି । ଆଖି ଆଗରେ କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡେ ଦୀର୍ଘ କାଗଜ ! ଦେହ ମୋର ଥରିଉଠିଲା, ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ିକ ଜାଲ ଜାଲୁଆ ଦେଖା ଗଲା ! ଯଦି ମୋର ମନ ସନ୍ଦେହରେ ପାପ ଛୁଉଁଥାଏ ! କେବଳ ମୋ ନାଁ ଛଡ଼ି ଆମ ସ୍କୁଲର ସାଥି ପିଲା ମାନେ ପାସ କରିଗଲେ । ଭାବିଲି ଭ୍ରମ ସଂଶୋଧନରେ ଥିବା ଥାଇ ପାରେ, ମାତ୍ର କାହିଁ, ମନକୁ ପ୍ରବୋଧନା ଦେଲି ମୋ ପରି କେତେ ପିଲା ଫେଲ ହୋଇଛନ୍ତି । ମନର ଆଶା ଅଜଣା ଝଡ଼ରେ ଧ୍ୱଂସ ବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇ କେଉଁ ଆଡ଼େ ଲୀନ ହୋଇ ଗଲା ! କାଗଜ ଖଣ୍ଡିକ ଖସି ପଡ଼ିଲା ମୋ ହାତରୁ ! ଆଉ ଘରୁ ବାପା ଗର୍ଜ୍ଜିଉଠୁଥିଲେ, ପଢ଼ିଲେ ପାଶ କରିବ ସିନା, ଟଙ୍କାଟା ବେକାର ଗଲାସିନା !

ବୋଉ ବିନମ୍ର ହୋଇ କହୁଥାଏ, ଯାହା ହେବାର ହେଲା, ପାଟି ତୁଣ୍ଡ କରନା ପୁଅଟା ସେଘରେ ଅଛି । ସେ ଯେମିତିକା ପିଲାନା କ'ଣ ନାଇଁ କ'ଣ କରିଦେବ । ଗୋଟିଏ ପୁଅହେତୁ ବାପା ଚୁପ୍ ରହିଲେ ।

ମନେ ପଡ଼ିଲା ସ୍ମୃତି ! ସେତ ଆଜି ହୁଏତ ତାପାଇଁ ଦୁଃଖ କରୁଥିବ ! ମାଉସୀ ମଉସା ଦୁଃଖ କରୁଥିବେ ! ସେ କେଉଁ ମୁହଁରେ ତାଙ୍କୁ ମୁହଁ ଦେଖାଇବ ! କେତେ ପିଲା ପାଶ୍ କଲେ, ଭଗବାନ ତା ପାଇଁ ଏତେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ! ବଞ୍ଚିରହିବା ତାପକ୍ଷରେ ଦୁର୍ବହ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ ମରିବ ପଛେ ଏ ଅପବାଦ ସହି ପାରିବନି । ମନଟା ଗୋଳେଇ ଘାଣ୍ଟି ହେଲା ସ୍ମୃତି ପାଇଁ, ସେ ମାସେ ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ଭୁଲି ଯିବ ଯେ !

ମନେ ପଡ଼ିଲା, ଗଲା ରବିବାର ଦିନ କରେସ୍ପି ପାଖରୁ ମୂଷାମରା ବିଷନେଇ ଆସିଥିଲା । ବଖରା ଘର ଅଳିଆ କରୁଥିବା ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରାଟାକୁ ମାରିବା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ସେଇ ଦିନୁ ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା ଆଉ ଆସେନି ! ଢକଣା ଟେକିଲା । ପୁଡ଼ାଟି ସେମିତି ଅଛି ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖାଅଛି Poison

ଠିକ୍ ଅଛି ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରାଟା ନ ମରୁ ତାକୁ ଆଜି ଅପବାଦରୁ ବଞ୍ଚାଇଛି ! କାଗଜ ଟାଣିଆଣିଲା—କଲମ ନେଇ ଲେଖିଲା ।

ସ୍ମୃତି—

ଦୁନିଆରେ କେହି ମୋର ଦୁଃଖ ନବୁଝିଲେ ତୁମେ ବୁଝିବ ! ପରୀକ୍ଷା ଫେଲ ଖବର ପାଇଥିବ ନିଶ୍ଚୟ ! ମୁଁ ଏ ନିର୍ଲଜ ମୁହଁଟାକୁ ତୁମକୁ ନ ଦେଖାଇ ଚାଲିଲିବହୁ ଦୂରକୁ ! ମୋତେ ପାଇବାର ଆଶା ରଖିବନି । କାରଣ ସେଠୁ ପୁଣି କେହି ଫେରି ଆସେନି ! ମୋ ସ୍ତଣ ମନ ଦୁଃଖନକରି ଭୁଲି ଯିବ ।

ଇତି

ତ—

ଆଉ ଲେଖି ପାରିଲ ନି ! ଲଫାପାରେ ବନ୍ଦକରି ରଖି ଦେଲି । ସଂସାରକୁ ଏଇ ମୋର ଶେଷ ବିଦାୟ ! କେତେ ଆଉ

କେତେ କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ, କେତେବେଳେ ନିଦ ଆସିଗଲା ମୁଁ ଜାଣିନି ! ଲଫାପା ଓ ପୁଡ଼ିଆଟି ମୁଣ୍ଡ ନିକଟରେ ପଡ଼ିରହିଲା !

ତାହା ପରସରେ ମୋର ନିଦଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ତାରୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବସିଛି ! ସରସତା ନାହିଁ !

ତୁମେ ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ! ମୁଁ ଜାଣିନଥିଲି ଏତେ ଦୁର୍ବଳ ତୁମେ । ତୁମେ ପରା କହୁଥିଲ ମନୁଷ୍ୟ ଯାହା ଚାହେଁ ପ୍ରକୃତି ତାର ପ୍ରତିକୂଳ ଆଚରଣ କରେ । ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ମନୁଷ୍ୟ ହାର ମାନେ । ପୁଣି ବିପୁଳ ଶକ୍ତି ନେଇ ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରକୃତିରେ ପ୍ରତିରୋଧ କରେ ! ଶେଷରେ ମନୁଷ୍ୟ ହୁଏ ବିଜେତା ! ପ୍ରକୃତି ହାରିଯାଏ ମନୁଷ୍ୟ ନିକଟରେ ।

ମୁଁ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ଶୋଇ ରହିଲି, ଯେମିତି ତା କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମୋର ଆଦୌ ଇଚ୍ଛାନାହିଁ ! ସେ ଜବରଦସ୍ତି କରି ଟକିଆଟା ଭିଡ଼ିନେଲା ମୋ ମୁଣ୍ଡ ତଳୁ ! ସବୁ କାଗଜ ପତ୍ର ଛିଞ୍ଚାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ତଳେ !

ତାରୁ ଚିହ୍ନିଲା ...... କାଗଜ ପତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ନାଲି ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖାହୋଇଥିବା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପୁଡ଼ିଆ । ତାରୁ ଉଠାଇ ଆଣିଲା, ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖା ହୋଇଛି Poison

ଇସ୍. ମା, ବିଷରଖିଛ ତୁମେ ! ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଧକ୍କାରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ ତୁମେ ତାଙ୍କର ଜୀବନଟାକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବାକୁ ! ଜାଣ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନ କେତେ ମୂଲ୍ୟମାନ ଆସ୍ତ ଚାଲ ମାଉସୀ ନିକଟକୁ—

ଛଡ଼ାଇ ଆଣିଲି ସେଇଟା, ତୁ ଯା ଗୃହ୍ଚ, ମୁଁ ଯାହାକଲି, ତୋର ସେଥିରେ କ'ଣ ଅଛି !

କିଛି ନାହିଁ, ଏଇକଣ ତୁମର ଭଲ ପାଇବାର ଶେଷପ-ରିଣତି !

ହଁ — ଶେଷପରିଣତି ମୃତ୍ୟୁ—

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ମୋ ରାଣ ତୁମେ କୁହ, ତୁମେ ସତ ମୋତେ ଭଲପାଅ, ଘଡ଼ିଏ ନ ଦେଖିଲେ ମୁଣ୍ଡ ସତ ବିଗିଡ଼ିଯାଏ । ତାକୁ କଣ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯିବ ! ମୋପାଇ କଣ——ତୁମେ ସତ କହି ଥିଲ, ଚାରୁ, ମୁଁ ତୋ ପାଇଁ ଝଡ଼ ଝଞ୍ଜା ସବୁ ମୁଣ୍ଡ ପାତି ସହି ନେବି ବିପଦରେ ପଡ଼ିବ ତୋ ପାଇଁ, ବଞ୍ଚିରହିବି—ଦିନ ରାତି ତୋତେ ଉତ୍ତର ଆକାଶରେ ଧ୍ରୁବତାରାଟି ପରି ଚାହିଁରହିବି— କଣ ଭୁଲିଗଲ କଥା ଗୁଡ଼ା ! ଫେଲ ହୋଇଛ ପୁଣି ପରୀକ୍ଷା ଦେବ !

ମୋର କଲମ ଆଜି ଚଳିବନି ଚାରୁ । ସେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ମୋର ତୁଟି ଯାଇଛି ।

ସେ ଦିନ କଥା ମନେକର—ପଢ଼ାରେ ମନ ନ ଲାଗିଲେ କୁହ — ତୁମେ ବସ ଚାରୁ—ତୁମର ଉପସ୍ଥିତିରେ ମୋର କଲମ ନୂଆଶକ୍ତି ପାଏ—ମୁଁ ଗଢ଼ିପାରିବି ଧରମା ପରି କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିର । ତୁମେ ଜାଣ ଚାରୁ—ସର ନବସିଲେ ଧରମା ନହାଣ ଚାଲେନା —ଧରମା ଚାଲିଗଲା ଦୁନିଆର ଆର ପାରକୁ—ସର ରହିଗଲା ସେଇ ଧୂସର ପଲ୍ଲୀରେ—କିନ୍ତୁ ଯଶ ନେଲା କିଏ ।

ତୁ ବୁଝିନୁ—ଚାରୁ—ମୁଁ ସିନା ତୋ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିରହିଛି, କିନ୍ତୁ—ବାପା—ବୋଉ—ତୁ ଜାଣି କିଛି—ତୁ ବୁଝିନୁ ସଂସାର ତୁ ପିଲା ଲୋକ—ମୋତେ ଆଉ ବିରକ୍ତ କରନା ଚାରୁ !

ବୋଉ ଡାକିଲେ କଣ କଲେ! ଚାରୁ । ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା, ସତେ ଯେମିତି କହୁଛି ଆଶାକରୁଛି ମୋଠାରୁ ସେ ।

ନାଇଁ ମାଉସୀ, ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇ ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ! କାଇଁକି ? ଫେଲ ହେଲାତ, ପୁଣି ପରୀକ୍ଷା ଦେବ ବ୍ୟସ୍ତ କାଇଁକି ?

ଯାହା ହେଉ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ପଶିଲା—ଚୁପାଚାପରେ କହିଲି—ମୁଁ ବଞ୍ଚିରହିବ ଚୁନୁ—ମୁଁ ବଞ୍ଚିରହିବି, ମନଲଗାଇ ପାଠପଢିବି — ତୋ କଥା ରଖିବି ଚୁନୁ !

ମନରେ ହସ ଫୁଟି ଉଠିଲା ତାର । ଆନନ୍ଦରେ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇଲା ସେ ! ଆଖିରୁ ଆନନ୍ଦରେ ଝରି ପଡୁଥିଲା, ଅଶ୍ରୁ ! ମୋର ଓସାରିଆ ଛାତିରେ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି କହିଲା ! ମୋ ଦେହ ଛୁଇଁ କହିଲ, ଆଉ କେବେ ଦୁଷ୍ଟାମି କରିବନିତ —

ଛୁଆଟି ପରି କହିଲି ନାଁ ?

ସେ ମୋ ଅଳିଆ ବାଳ ଗୁଡ଼ାକ ସଜାଡ଼ି ଦେଉଁ ଦେଉଁ କହିଲା ତୁମେ ଯାଇଥିଲେ ମୋର ଅବସ୍ଥା କଣ ହୋଇ ନଥାଆନ୍ତା ମୁଁ ଯାଉଛି, ବୋଉ ଖୋଜୁଥିବ ।

ଯାଅ !

ସେ ଚାହିଁଲା ମୋ ମୁହଁକୁ, ପୁଣି ଚାଲିଗଲା ଯେଉଁ ବାଟେ ଆସିଥିଲା, ମୁଁ ଚାହିଁରହିଲି ତା ଯିବା ବାଟକୁ—

—ଛଅ—

ସପ୍ଲିମେଣ୍ଟାରି ପରୀକ୍ଷା ଆଉ ଦୁଇମାସ ! ପଢ଼ା ପଢିରେ ମନଟାକୁ ହଜାଇ ଦେଇ ଥାଏ ! ଏଥର ଯେମିତିହେଉ ନିଶ୍ଚୟ ପାସ କରିବାକୁ ହେବ ! ବଇଶାଖମାସର ଖରାଖ ଇଫୁଟାକର ବନ୍ଦହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ ! ପ୍ରଖର ଉତ୍ତାପ ! ଦିନ ୮ ଟାରୁ ଗରମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ! ଦାଣ୍ଡ ଘରେ ଚୌକି ପକାଇ ଖବର କାଗଜ ପଢୁଥାଏ ।

ଏ ରିକ୍ସା ରହ ଏଠି !

କାଗଜ ଉପରୁ ଆଖି ଫେରାଇଲି, ରିକ୍ସାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲେ ଗୁରୁ ସ୍ନିଗ୍ଧା ।

ଆମେ ପାଣ କରିଛୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଘାଇ କହି କହି ପଶି ଆସିଲା ସ୍ନିଗ୍ଧା !

ମୁଁ ଚାହିଁଲି ଗୁରୁ ହସୁଛି—ସତେ ଯେମିତି ଗଡ ଜିଣି ଆସିଛି ଆଜ । ମୁଁ କହିଲି ଦେଖି Progress Card ଟା କେମିତି ନମ୍ବର ରଖିଛୁ ।

ଦେଖୁନ—ତୁମ ଭଲଆ କ'ଣ ଗଧ ହୋଇଛୁ !

ଚାହିଁଲି ଗୁରୁ ଚୌକି ପଛରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ହସୁଛି !

ପାଣର କଲ କଣ ଆମକୁ ଆଜି ମିଳିବ !

କ'ଣ ଅଛି ଯେ ଦେବ, ଯାହାର ଦେବାର ଦେଇ ସାରିଛି !

ହସ ମାଡ଼ିଲା, ନାଇଁ କିଛି ଖାଇବାକୁ ମିଳିବତ,—

ହଁ ଦେଖିବା, କ'ଣ ତୁମ ଭଲଆ ବଡ ଲୋକ ହୋଇଛୁ ଆମେ !

ଗୁଡ, ଦୁନଆ ଜାଣୁଥିବ ଯେ, ଗଦାଧର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କର ଝିଅ ବଡକ ଜଣେ କରାନର ପୁଅ—

ହଉ ଆଉ—ମୁଁ ଯାଉଛି ପରେ ଆସିବ କହି ଚାଲିଗଲା ସେ—

ମୁଁ ଚାହିଁଲି ରିକ୍ସାଟା ଲୁଚିଗଲା ମୋର ଦୃଷ୍ଟି ପଥର ଅନ୍ତରାଳକୁ ! ମନଟା ଲାଗିଲାନ ପଢିବାରେ, ସମୟ, ୧୧ଟା ହେବା ଉପରେ, ଖାଇବାକୁ ଚାଲିଲି !

ସମୟ ୪ଟା ହେବ, ମୁଁ ବସିଛି ଗୁରୁର ଅପେକ୍ଷାରେ, ସେଦିନ ତା କହିବା ଅନୁସାରେ ଗୁଡ଼ାଏ ମିଠା ଆଣି ପହଁଞ୍ଚିଲା । ବଡ଼ ଲୋକର ଝିଅ ସେ, କୋଉକା ପଇସାକୁ ତାଙ୍କର

ଖାତିର ! କେତେ ସ୍ନେହରେ ବଢ଼ିଛନ୍ତି ସେମାନେ ! ବାପ ମାଙ୍କର ଦୁଇଟି ଝିଅ, ଘଡ଼ିଏ ନ ଦେଖିଲେ ଦେହ ଧରି ରହି ପାରନ୍ତି ନ ?

କ'ଣ ଆପଣ ଆସିଗଲେ ?

ଆଜ୍ଞା, ଭାରତ ଖାତିର, କେଉଁଠୁ ଶିଖିଲ ଏତକ ! ହଉଖାଅ ପଛେ, ସେ ସବୁ !

ଉ ମାଲଟା କାଢ଼ିଲି, ନାଁ ମୁଁ ଏତେ ଖାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ତ କହୁନାହିଁ, ଉ ହୁ ମୁଁ ଖୁଆଇ ଦେଉଛି, କହି ପାଟିରେ ପୁରାଇ ଦେଲି ଗୋଟିଏ ଲଡ଼ୁ ।

ମୋର ଗୋଟାଏ କଥା ଅଛି ! ଯଦି ଶୁଣିବତ କହିବ !

ନଶୁଣିଲେ, ହୁଁ କେମିତି କହିବ !

ମୋ ଉପରେ କ'ଣ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ?

ଅଛିତ !

ତେବେ ହୁଁ, କହୁନ !

ହୁଁ !

କାଲି ଆମେ ମଉସା ଘରକୁ ଯାଉଛୁ ! ୪,୫ ଦିନ ପରେ ଫେରିବୁ । ମଉସାଙ୍କର ପୁଅଟି ଆମ ସାଥିରେ ଆସିବ !

କିଏ ? ସୁରି, କ'ଣ ସୁରି ଭାଇପରି ନାଁ—ହେଉ ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ ତୁମେ, ତାକୁ ମୋଟେ ୧୦ ବର୍ଷ ପରା—

ଯିବତ ମୋତେ କାହିଁକି ପଚାରୁଛ ! ନହେଲେ, ମୁଣ୍ଡ ବଗିଡ଼ି ଯିବ—ସେଠାରୁ ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଖଟି ବନ୍ଦ, କିଏ ଏ ସବୁ ପାରିବ ବାବା ।

ତୁମେ ଏତେ ଦିନ ଗଲେ ମୁଁ ବଞ୍ଚିପାରିବିତ ପୁଣି ସେଇ ଅଲକ୍ଷଣା କଥା ! ନାଇଁ କରିବତ ମୁଁ ମନା କରି ଦେବି, ଏତେ କାହିଁକି ମଁ !

ମନକୁ ଆସିଲା ପିଲା ଗୁଡ଼ାକର ସଙ୍ଗ ଭାଙ୍ଗିଦେବା ଭଲ ନୁହେଁ ! ଯାଉ ସେ ! ୪,୫ ଦିନ କ'ଣ ସେ ରହି ପାରିବନି ! ପୁଣି ୪ ଦିନ ତାକୁ ଅନ୍ଧକାର ଦେଖାଗଲା, ନାଁନାଁ ସେ ଝୁରୁକୁ ଛାଡ଼ି ପାରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତା ଉପରେ ତା'ର କି ଅଧିକାର, ସବୁ ଦିନେ ଏମିତି ଅଟକାଇ ପାରିବତ ! ସେ ସିନା ହୋଇଛି ତା'ର କିନ୍ତୁ ତା'ର ବାପ-ମା'ଙ୍କ ମନ ବଦଳି ଗଲା—

ଝୁରୁ !

ଉଁ,

ତୁମେ ଯାଅ ! ୪, ୫ ଦିନ ପରେ ନିଶ୍ଚୟ, ଡେରିକରିବ ନାହିଁ, ବୁଝିଲଟି !

ମନ ଦୁଃଖ କରୁଛ !

ନାଁ,

ମୋ ରାଣ !

ନାଁ—

ଆସୁ ଯାଉଛି, ଶୁଣ, ଆଜି କବାଟଟା ଖୋଲା ରଖିଥିବ । ମୁଁ ଆସିବି, ବୁଝିଲ, ବହୁତ କଥା ଅଛି ! କହି କହି ଚାଲିଗଲାସେ— ମୁଁ ଦେଖୁ ଥିଲି ଝୁରୁ ଲୁଚି ଗଲା । ସେଇ ଅଜଣା ବାଟରେ ।

ରାତି ଏଗାରଟା ! ଚାରିଆଡ଼ ଶୁନଶାନ କେବଳ ନଈକୂଳ ରାସ୍ତାରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ରିକ୍ସା ଯାଉଛି । ଗରମରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ କାଠଯୋଡ଼ିର ପଥର ବନ୍ଧ ଉପରେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଲୋକ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ମୋର ଚକ୍ଷୁ ପଲକହୀନ, ମୁଁ ଅନାଇଁ ରହିଛି ଝୁରୁର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଘଣ୍ଟା ଟିକ୍ ଟିକ୍ ଚାଲୁଛି କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି । ଲ୍ୟାମ୍ପର ତେଲ ସରିଆସିଲାଣି, ହୁଏତ ଘରଟିକୁ ଆଉ କିଛି ସମୟ ପରେ ଅନ୍ଧକାର କରି

ଆତ୍ମ ଗୋପନ କରିବ ଲ୍ୟାମ୍ପଟି । ଆଜି ଅମାବାସ୍ୟା ବାହାରେ ଜମାଟ ବନ୍ଧା ଅନ୍ଧକାର ! ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଆକାଶରେ ତାରା ଗୁଡାକ ମିଟିକା ମାରି ଚାହିଁଛନ୍ତି । ବିରକ୍ତ ଲାଗୁଥାଏ ଏକାକୀ—

ସନ୍ତର୍ପଣରେ କବାଟଟି ଖୋଲି ଧୀର ପଦ କ୍ଷେପରେ ପ୍ରବେଶ କଲା ଗୁରୁ—

କ'ଣ ବିରକ୍ତ ହେଉଥିଲ କି ? ଚାହିଁଲି, ଗୁରୁର ଦେହ ସାରା ଜଡ଼ି ରହିଛି କଳା ଜର୍ଜେଟ ! ସରୁ ବେକରେ ପଥର ବସା ହାରଟି ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି । ସତେ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ପରିଟିଏ ଆସିଛି ! ଉଠି ଯାଇଁ ପାଖ୍ରେଟି ଆଣିଲି । ସେ ମୋ ନିକଟରେ ବସିଲା—

ଗୁରୁ—ତୁମକୁ ଚାହିଁ ଆଲୋକଟା ଲିଭିବା ଉପରେ ।

ସେ କହିଲା ଲିଭିଯାଉ, ଆଲୋକ ଅପେକ୍ଷା ଅନ୍ଧକାର ମନୋହର—

ଗୁରୁ ! ତୁମେ ଆଜି ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଚ ! ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖିଲେ କାହାରି ବା ହିଂସା ନହେବ ।

ଥାଉ ସେ କଥା, ଅଯଥା ପ୍ରଶଂସା ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେନା ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ।

ତୁମେ ସିନା ମୋ କଥା ଶୁଣୁନ ଗୁରୁ, ହେଲେ; ତୁମକୁ ମୋର କରି ପାଇବା କଣ ଏ ହତଭାଗ୍ୟର କରମରେ ଅଛି !

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ତୁମେ ପାଠ ପଢ଼ିବ, ବଡ଼ ହେବ, ଇଚ୍ଛା ଥିବା କରିଥିବ ସ୍ୱର୍ଗର ପରିଟିଏ ପାଇ, ଜୀବନ ରଙ୍ଗୀନ କରିବ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ପାଇ ପାରିବି ନାହିଁ—

ଯଦି ବାପା ମା ରାଜି ନହୁଅନ୍ତି ! ମରିଯାଇ ପାରେ; କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟକୁ ନୁହେଁ·········

ଛାଡ଼ ସେ କଥା, ଭାଗ୍ୟରେ ଯାହାଥିବ, ତାହାହିଁ ହେବ । ହେଲେ ଆଜ ର ଏ ଦଣ୍ଡ କାହିଁକି ?

କାଲିପରା ଚାଲିଯିବ !

ଓଃ ମନେରଖି ଦେଇ ଜବ ନାଁ—

ବାପ ଜଳ ଲିଭିଲା ପୂର୍ବରୁ ହୁ କର ଜଳିଉଠି ପୁଣି ଲିଭିଯାଏ ! ଲ୍ୟାମ୍ପଟା ଘୋରରେ ଜଳ ଉଠିଲା; ମୁଁ ଚାହିଁଲି । ବାବୁ ମୋ ନିକଟରେ ଶୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଝୁଆଙ୍କ ପର ଗୋଡ ଦୁଇଟା ହଲାଉଛନ୍ତି !

ଲ୍ୟାମ୍ପଟା ଲିଭିଗଲା—ଘର ତମାମ ଅନ୍ଧକାର !

ଶୁଣ !

ଉଁ,

ଅନ୍ଧାର ହୋଇଗଲା !

ଯାଅ ଶୋଇ ପଡ଼, ବହୁତ ରାତି ହେଲାଣି ! ସେଇ ନିର୍ଜନ ଅନ୍ଧକାରମୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ହଜିଗଲୁ ଆମେ ଦୁହେଁ—

—ସାତ—

ପହିଲି ଆଷାଢ ! ଆକାଶରେ ଭାସିଯାଉଛନ୍ତି କଳାହାଣ୍ଡି ଆ ବଉଦ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ! ହୁହୁଁ ହୁହୁଁ ବହି ଆସିଲା ଦଲକାଏ ଥଣ୍ଡା ପବନ ମେଘର ସନ୍ଦେଶ ନେଇ ! ବାର ବୁଲା କଳା ବଉଦ ଗୁଡା ଏକାଠି ହୋଇଗଲେ, ଚାଲିଲା ଘୋଷଣ ବର୍ଷା ! ଆକାଶ ଚିର ବିଜୁଳି ଚମକିଲା, ଘଡ଼ଘଡ଼ିର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶବ୍ଦରେ ପୃଥିବୀ କମ୍ପିଉଠିଲା, ସତେ ଯେମିତି ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବତା କୋପ କରିଛନ୍ତି ! ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବତା ମେଘ କୋଳରେ ଲୁଚିଗଲେ, ପୃଥିବୀ ସାରା ଢାଙ୍କି ହୋଇ ଗଲା କଳା ତିମିର ପରଦା ! ମୁଁ ଚାହିଁଲି ଆଷାଢର ବର୍ଷଣ ମୁଖ ସନ୍ଧ୍ୟାଆଡେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା, ଶରତଟା ଆସିଲା ନାହିଁ, ପ୍ରତିଦିନତ ପଳାଇ ଆସେ ! ସ୍ୱରୂପ ଏବେ ଆସିବା କମେଇ ଦେଇଛି, କୁନିଟା କାଳକର ପାଠି ଫିଟୋଉନ, ନ ହେଲେ ପଠାନ୍ତା ଡାକିଆଣିବାକୁ, ମନ ସମ୍ଭାଳି ହେଲାନି ସ୍ଥିରକଲି, ସ୍ୱରୂପକୁ ନିଜେ ଯାଇଁ ଡାକି ଆଣିବି ! ଛତାଟି ଧରି ବାହାରିଲି । ଏ କ'ଣ—ବର୍ଷା ଯୋଡ଼ୀ କବାଟ ବନ୍ଦ ! ଠିଆ ହେଲି ଡାକିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ! କାହାର ଚଡ଼ାଗଳାରେ ମୋ ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା—

ମୋ କଥା ଟିକେ ଶୁଣୁଛ ସ୍ୱରୂପ ବୋଉ ! ଚମକି ପଡ଼ିଲି ମଉସା, କ'ଣ ସ୍ୱରୂପକୁ ଗାଳି ଦେଉଛନ୍ତି—କାନ ଡେରି ଶୁଣିଲି—

ମାଉସୀ କହିଲେ କ'ଣ କହୁଥିଲ ପରା କହନ !

ଏଇ ଆମ ସ୍ୱରୂପ କଥା ମ ! ଲୋକନାଥ ବାବୁ ଲଗାଇଛନ୍ତି ବାହାଘର କରିବା ପାଇଁ—

ମାଉସୀ କହିଲେ କ'ଣ ଝିଅର ବୟସ ୧୬ ନହେଉଣୁ ତୁମେ ଠିକ୍ କଲଣି ବାହାଘର ! ତା'ର ପିଲାଳିଆ ଅଭ୍ୟାସ ଛାଡ଼ିଲାଣିନା ?

ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଛ ସ୍ୱରୂପ ବୋଉ ସେ ତୁମଠାରୁ ହେଲା କରିବେ, ଝିଅ ଘିଅ, ଉଠାଇ ଦେଲେ ଗଲା, ପୁଅଟାତ ତାଙ୍କର B.A ପାସକରି ଏବେ Subregister ହୋଇଛି।ବୁଢ଼ାତ ହେଲେଣି ବୟସ ଥାଉଁ ଟିକେ ଝିଅଜ୍ୱାଇଁ ଦେଖି ଯିବା । ଲୋକନାଥ ବାବୁ ସଦା ବେଳେ କହୁଛି ତା'ର ଝିଅଟି ହିଁ ଦରକାର !

ତମେତ ସବୁ ଠିକ୍ କରିଛ ମୋତେ କାହିଁକି କହୁଛ ! ଏସବୁ କେବେ ଠିକ୍ କଲମ—

ଏଇ ମାସରେ ହେବ ପରା—

ଯ୍ୟା କ'ଣ ସମ୍ଭବ ବୋଲି ଭାବୁଛଟି !

ଦୁନିଆରେ ଟଙ୍କାଥିଲେ, ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ କଣ୍ଟି ଅଛି ନାଁ !

ଝିଅର ଇଚ୍ଛାକ ନାଁ ବୁଝିଲଣି !

ତୁମେ ବାହା ହେଲା ବେଳେ କ'ଣ ମୋତେ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ବାହା ହୋଇଥିଲ । ଯେତେହେଲେ ଝିଅ ସେ, ତା'ର ପୁଣି କ'ଣ ଗୋଟାଏ—

ମାଉସୀ କହିଲେ ହେଉ ତୁମ ଇଚ୍ଛା ।

ଗୁରୁ ବୋଉ ମୁଁ ଯାଉଛି ତେଣେ ପୁଣି କାମଅଛି ! ଆସନ୍ତା ତା୧୨ରିଖରେ ବାହାଘର ଠିକ୍ କରିବାକୁ ଲୋକନାଥ ବାବୁଙ୍କୁ କହିଦେବ !

ଛାତିଟାରେ ହାତୁଡ଼ିଟାଏ କିଏ ପିଟି ଦେଲାପରି ଲାଗିଲା । ଶେଷ ତାରିଖ, ଆଉ ମୋଟେ ୧୦ଦିନ ! ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଦିନ ଗୁଡାକ କୁଆଡେ଼ ଗଡ଼ିଯିବ । ତା ସାଥେ ସାଥେ ପ୍ରାଣର ଗୁରୁ ତାର ଚାଲିଯିବ କାହିଁ କେତେ ଦୂର । ଯେଉଁ ଠାକୁ ଚାହିଁଲେ ଦିଶିବନିକି ଡାକିଲେ ଶୁଣାଯିବନି । ବିବାହ, ହୃଦୟ ସହିତ ହୃଦୟର ବନ୍ଧନ । ଗୁରୁ—ଅକାଳ ଧୂମକେତୁପରି ତାର ଜୀବନ ଆକାଶରେ ଦେଖା ଦେଇ ଲୁଚିଯିବ ପୁଣି । ସେଇ ନୀଳ ଆକାଶର ଆରପାରିରେ । ସେ କେବେକି ପାରିବନି—ନିଜର କରି ପାରିବନି, ଯାହା କରି ଯାଇଛି ସେହି ହେବ ତା ଜୀବନର ସମ୍ପଦ । ସେ ମନେପକାଇବ ତାର ଗୁଣ ଗାଇ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡାଇବ, କିନ୍ତୁ ସବୁ ଅଳୀକ । ଅଜ୍ଞାତ ଅଜ୍ଞାତ ସେହି ରହିଯିବ ।

ଗୁରୁକୁ ସେ ଭଲ ପାଏ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଜ୍ଞାତରେ ! ଗୁରୁର ତାର ମିଳନହୁଏ ନିର୍ଜୀବ ପୃଥିବୀ ବୁକେ, ନୀଳ ଆକାଶର ତାରା ଗୁଡାକ ଦେଖନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ପାଟି ଫିଟାନ୍ତିନି, ସହରର ବଜାର

ଝୋକାଙ୍କ ପରି ସିଡ଼ି ମାରନ୍ତନ, ଚନ୍ଦ୍ର ଅନୁଭବ କରେ, ଆଘାତ ପାଏ ପୁଣି ସୁନେଲ ସ୍ୱପ୍ନ ଆଙ୍କିବସେ—

ମନଟା ଦବ ଗଲ ଦୁଇଆଠା ବଷପର ଲଗିଲା ତାକୁ । ନଜର ସ୍ୱାର୍ଥନେଇ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ । ବାପା ବୋଉ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ରାଗ ହେଲା, ଏଇଥିପାଇଁକଣ ଏମାନେ ଖାଲି ଭଲ ପାଆନ୍ତି ।

ସ୍ୱରୂକୁ ଭଲ ପାଏ, ସବୁ ସମୟରେ ସବୁକହେ, ଚାରୁ ତାର ଅତି ଆପଣାର, ଭଲପାଇବାର ଶେଷପରିଣତ କଣ ବାହା-ଘର କିନ୍ତୁ ତାର ବାହାଘରରେ ଚାରୁ ଯଦି ସୁଖୀହୋଇ ପାରିବ, ତେବେ ସେ କାହିଁକି ତାର ଚଲା ପଥରେ କଣ୍ଟା ହେବ !

ଭାବନାରୁ ଫେରିଆସିଲି, କବାଟଟା ଫିଟାଇ ପଶିଆସିଲା ଶରତ—

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ତମେ ଏଠି, ଚୂପ ହୋଇ କାହିଁକି ଠିଆ ହୋଇଛ ଆସୁନ ?

ନାଁ ଏଇତ ଆସିଲ ଏଇନେ, ଶୁଣିଲୁ ଟିକେ ଆଡ଼େ—

କଣ, ଦେଇକି ଡାକଦେବ !

ମୋର ହଁ କ ନାହିଁକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲା ସେ, ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଘୁରି ଯାଉଥାଏ ! ନିର୍ଜୀବ ପାଦଦୁଇଟାକୁ ଚଲାଇ ଚାଲି ଆସିଲି ଘରକୁ ! ଘରେ ନ ପହଞ୍ଚୁଣୁ ସ୍ୱରୁ ହାଜର !

ମୋତେ ଡ଼ାକୁଥିଲ !

ହଁ !

କାହିଁକି ଆଜ ବିରସ୍ ଦେଖା ଯାଉଛ, କ'ଣ ହେଲକି ତୁମର ?

ସନ୍ଦେହ ମନ ପାପ ଛୁଇଁଲା, ସତେକଣ ମୋ ମନକଥା ଆଉ ସେ ଜାଣିଲା କି ? ମିଛରେ କହିଲି ମୋ ମୁଣ୍ଡଟା ଟିକେ ବିନ୍ଧୁଛି ।

କ'ଣ ଚପି ଦେବକ ?

ଦରକାର ନାହିଁ !

ତେବେ କାହିଁକ ଡାକଥିଲ !

ଅନ୍ୟକାମ ଅଛି !

ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିରହିଲା ସେ, ମୁଁ ଆରମ୍ଭ କଲି, ମୋ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ଭୁଲ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି କେବେଠୁ ଜାଣ ଝରୁ !

କ'ଣ କହୁଛ ତୁମେ !

ଜାଣେନି, ଜାଣିବା ର ଦରକାର ନାହିଁ, ସୁଖର ଦିନ ଚାଲି ଯାଇଛି ଝରୁ, ଏଣିକି ହେଲା ଦୁଃଖ ଆରମ୍ଭ, ଦୁଃଖ ସୁଖ, ନ ଆସିଲେ, ଜୀବନଟା ଲଗାନ୍ ଲାଗେନା—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି ଝରୁ!

ଏ କ'ଣ କହୁଛ ତୁମେ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ଏଁ ତୁମ ଦେହରେ ଭୀଷଣ ତାତି, ଜର ହେଲାଣି ଶୋଇ ପଡ଼ !

ନାଁ, ନାଁ, ମୋତେ ଛୁଡ଼ ଝୁରୁ, ମୁଁ ବଞ୍ଚିରହିବାକୁ ଚାହେଁ ନି, ବରଂ ଜୀବନଟା ଚାଲିଗଲେ ଭଲ ! ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଘୁରାଇ ଦେଲା, ମୁଁ ଜାଣେନା କେତେବେଳେ ମୋର ଚେତା ହଜିଗଲା ! ୫ ମିନଟ୍ ପରେ ଚେତା ଫେରିଲା, ଦେଖିଲି ଝୁରୁ ବସିଛି ଦୁଇ ଆଖିରୁ ବହି ଯାଉଛି ଲୁହଧାର ।

ତୁମେ ଶୋଇ ପଡ଼, ଦେହଖରାପ ଲାଗୁଛି ପରା ।

ଛାଡ଼ ଝୁରୁ, ତୁ ଯା ମୁଁ ଟିକଏ ଶାନ୍ତିରେ ମରେ ! ଏ ଦେହରେ ଟିକଏ ଜୀବନ ଥିବା ଯାଏ ଅମାନିଆ ମନଟା ଧାଇଁ ଯିବ କେତେ ଅମଡ଼ା ମାଡ଼ି କାହିଁ କେତେ ଦୂର । କିନ୍ତୁ ପାଇବ କଣ—ଝୁରୁ—ମରୀଚିକା ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଉ କେବେ କଣ କେହି ଜଳର ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି, ନାଁ ବରଂ ତତଲା ବାଲିରେ

ଜଲରବଲର ହୋଇ ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ୁଛି ! ସେ ଶାନ୍ତ ସଶଳ, ତତଲା ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ବିଶାକ୍ତ କରି ଦେଇଛି, କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଅଶାନ୍ତିରେ କଣ ମୋ ଜୀବନଟା ଯାଉଛି—ତୁ ସେଦିନ ମୋତେ ବଞ୍ଚାଇ ଭୁଲ କରିଛୁ ଗୁରୁ—ତୁ ଚାଲିଯା—ମୋତେ ମରିବାକୁ ଦେ ।

ଗୁରୁ ଆଖିରେ ଲୁହ—କଣ ତୁମେ ପାଗଳ ହୋଇ ଗଲ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ !

ନାଁ ମୁଁ ପାଗଳ ନୁହେଁ, ଦୁନିଆ ମୋତେ ଆଜ କରିଛି ପାଗଳ—ମୁଁ ମନୁଷ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାର ମୋର ଅଧିକାର ନାହିଁ । ତେବେ ସେ ବଞ୍ଚିବାରେ କି ଲାଭ ଗୁରୁ । ହୋଇ ତାଁ, ମନୁଷ୍ୟଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ଛି ମନୁଷ୍ୟର ସର୍ବନାଶ, ଧୂ ଧୂ ହୋଇ ଜଳିଉଠୁଛି ସର୍ବଗ୍ରାସି ନିଆଁ—ମୋତେ ପୋଡ଼ି ଦେବ—ଜାଳଦେବ – ପାଉଁଶ କରି ଦେବ – ମୁଁ ଭୁଲ କରିନି ଗୁରୁ—ତୁବି ଭୁଲ କରିନୁ । ଭୁଲ କରିଛି ଏଇ ମନୁଷ୍ୟର ଗଢ଼ା ସମାଜ—ଏଇ ଶିକ୍ଷା—ବଡ଼ହେବାର ବାସନା !

ଶରତ ପଶି ଆସିଲା, ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ।

ଦେଇ, ଏଚିଠିଟା ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇଙ୍କ ହାତ ଦେଇ ଗଲେ, କହିଲେ ଜରୁରୀ ଦେବ !

ରଖିଦ୍ର !

କଣ ଦେଇ !

କିଛି ବରଫ ନେଇ ଆସି ପାରିବୁ ।

ହଁ କଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇଙ୍କ ଦେହ ଖରାପକି !

ହଁ ନେଇଜା ପଇସା ।

ପଇସା ନେଇ ପଳାଇଲା ଶରତ, ମୁଁ କହିଲି ଚିଠିଟି ପଢ଼ ଗୁରୁ । ସେ ପଢ଼ିଲା ।

ପ୍ରୀୟ ଚନ୍ଦ୍ର

ତୁ ସପ୍ଲିମେଣ୍ଟାରି ପରୀକ୍ଷାରେ ୨ୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାସକରି ଯାଇଛୁ । ମୋ ମାମୁଁ ଟାବୁଲେଟର ହେତୁ ତୋତେ ଏ ଶୁଭଖବର ଆଗଜଣାଇ ଦେଲି, ଆସନ୍ତା ରବିବାର ଖବର କାଗଜ ଦେଖି ମନ ସନ୍ତୋଷ କରି ଖାଇବା ପିଇବାର ଯୋଗାଡ଼ କରିବୁ । ଏତିକରେ ରହିଲି ।

ଇତି

ତୋର ସାଥି ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ

ଚନ୍ଦ୍ର ହସିଲା ମନଖୋଲା ହସ । ମୁଁ ପାସ କରିଛି ଗୁନୁ କନ୍ତୁ କାହିଁକି ଦୁଃଖ ସମୟରେ ସୁଖର ଖବର !

ଦେହଭଲ ହେଲେ ଖାଇବାକୁ ଦେବତ ! ନଷ୍ଠୁର, କନ୍ତୁ, ଏଥର ମୁଁ ମୋ ସୁଖରେ ଏକା ହସିବ, ଏକା ଖାଇବ, ଏକା କାନ୍ଦବ, ଆଉ ଦୁନଆରେ ମୋ ପାଇଁ କେହି ନଥିବେ !

ଶରତ ପସି ଆସିଲା ବରଫ ନେଇ । ଆଣିଲୁ, ଯା ସୁଜା ଭାଇଟା ପର ଘରୁ ବ୍ୟାଗଟା ନେଇ ଆସିବୁ ।

ଜମିଷକ ମାନଙ୍କେ ରବ ନେଇ ଆସିଲା । ବ୍ୟାଗରେ ବରଫ ଦେଇ ବୁଢ଼ି ଗୁହିଁଲା, ଶୋଇପଡ଼ । ମୁଁ ବରଫ ମଥାରେ ଦେଉଛି ।

କ'ଣ ହେଲା ଦେଇ !

ନାଁ କିଛି ନୁହେଁ, ତୁ ଯା ଖେଳିବୁ । ହଜ କହି ଚାଲିଗଲା ରବ । କିଛି କ୍ଷଣ ପରେ ସେ ଫେରି ଆସିଲେ ହୋଷକୁ । ବରଫର ଥଣ୍ଡା ପରଶରେ ସଚେତ୍ ହୋଇ ଉଠିଲା ଚନ୍ଦ୍ର !

ଚନ୍ଦ୍ର ଗୁହିଁଲା ବୁଢ଼ି ସେତିକି ବେଳୁ କାନ୍ଦୁଛି — ତା ଦୁଃଖରେ ମନଟା ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା, ସନ୍ତତାର ଦୁଃଖରେ ସେ ବି ଦୁଃଖିନୀ—ମନ

ହେଲା କଣ ହେବ, ଗୁରୁ କାହିଁକି ଏ ମମତା ! ତୁମେ କ'ଣ ଆଉ ରହିବ ଗୁରୁ, ଆଉ କିଛି ଦିନପରେ ଚାଲିଯିବ ପରଘରକୁ । ତୁମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଦୂରରେ ହାତଠାରି ଡାକ ଦେଉଛି । ତୁମେ ଚାଲିଯିବ ତୁମର କର୍ମ ସ୍ଥଳକୁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପଡ଼ିରହିବ ଏକାକୀ ! ସେଇ ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତିକୁ ନେଇ । ତୁମେ ତାର ପ୍ରତିରୋଧ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ଗୁରୁ—ନାରୀ ଚିରଦିନ ଦୁର୍ବଳା ! ଗୁହିଁଲ ଶେଫାଳି ଫୁଲ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି ସେ, ମଥାଉପର ଅଲଗା ବାଲ ଗୁଡ଼ାକ ସଜାଡ଼ି ଦେଇ କହିଲା ଗୁରୁ—ସତେ ମୁଣ୍ଡଟା ମୋର ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଥିଲା—ଏବେ ଠିକ୍ ଅଛି । ତୁମେ କାନ୍ଦନା ଟାଳୁ, ତୁମେ କାନ୍ଦିଲେ ମୋ ମନରେ ଦୁଃଖ ହେବ !

ପଣତ କାନରେ ଲୁହ ପୋଛୁଥିଲା ସେ । ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ! ମୋ ରାଣ, ମନେ କର ଗୁରୁ ମରିଯାଇଛି ! କୁହ, କାହିଁକି ତୁମ ମନରେ ଦୁଃଖ ହେଲା ?

—ନାଇଁ କିଛିନୁହେଁ ଗୁରୁ, ସେ ମୋର ଗୋଟିଏ ଦୁର୍ବଳତା !

ନାଁ ମୋତେ ଭୁଲାଇ ଦେଉଛ ନା, ମୁଁ ତ କେବେ ଦେଖିନ ତୁମକୁ ଏମିତି ହେବାର, ପରୀକ୍ଷାରେ ଫେଲ ହେଲ, ହସିକଥା କହିଛ, କିନ୍ତୁ··· ଛାଡ଼ି ଏବେତ ପାଶ୍ କରିଛ, College ଖୋଲିଲେ Collegeରେ ନାମ ଲେଖାଇବ ! କେତେ ନୂଆ ନୂଆ ସାଥିପାଇ ପୁରୁଣାକୁ ଭୁଲି ଯିବ ! କିନ୍ତୁ ମୁଁ···

ତୁ ସବୁ ଦେଇ ଯାଉଛୁ ଗୁରୁ, ତୋତେ ଦେବାକୁ, ମୋର ହିଁ କିଛି, ନାହିଁ, ବରଂ ଜୀବନ ସାରା ଭାବିବାକୁ ରହି ଯାଉଛି ଅନେକ କିଛି ! ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ — ସେ ଶକ୍ତି ଆଉ ନାହିଁ, କର୍ପୁର ଉଡ଼ିଯାଇ ପଡ଼ିରହିଛି କନା ଖଣ୍ଡିକ—

ସୁଖ ପରେ ଦୁଃଖ ଆସେ ! ଦରିଦ୍ରର ଜୀବନ ଉପର ଦେଇ ଧମକ କରେ ଉପହାସ ! ଅଭିଶପ୍ତର ଜୀବନ ନେଇଁ ଗଡ଼ିବ ଆଗେଇ ଯାଏ ତା'ର କର୍ମଭୂଇଁ ଉପରକୁ, କିନ୍ତୁ ପାଏ କ'ଣ ଜାଣ ରବୁ—ପ୍ରତି ପଦେ ପଦେ ଲାଞ୍ଛନା—ସେ ସହିଯାଏ—ଛାତିକୁ ପଥର କରେ, କିନ୍ତୁ ତା ଦୁଃଖ କେହି ବୁଝନ୍ତିନି !

ଥାଉ ସେ କବିତା, କୁହ କ'ଣ କଥା'ଟା !

ତୁମେ ତାହାହେଲେ ଶୁଣିବ ରବୁ — ଶୁଣିଲା ପରେ ଚିହ୍ନିବ ତ । ଇଚ୍ଛୁ ଯେତେ ବେଳେ ଶୁଣ—ମୁଁ ଯଦି କହେ ତୁମେ ଚାଲି ଯାଉଛ ବହୁତ ଦୂରକୁ, ଯେଉଁଠାକୁ ମୋର ଆଖି ପାଇବନି, ଡାକ ଶୁଭିବନି ···

··········ଛଡୁ ଗୁଡ଼ !

ମୁଁ ଜାଣେ ମୋ କଥାର ଗୁରୁତ୍ୱ ତୁମେ ନେବନି, ଖାଲି ହସି ଉଡ଼ାଇ ଦେବ ! ତେବେ ସିଧା ସଳଖେ କହୁଛି ବାପା ତୁମର ବିଭାଘର ଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି !

କ'ଣ ସତ କହୁଛ; ମୋ ରାଣ ମୋ ଦେହ ଛୁଇଁଲ,—କାହିଁ ବାପାତ ଏକଥା ମୋଟେ ମୋତେ ଘରେ କହିନାହାନ୍ତି !

ଗଦାଧର ବାବୁ ଏତେ ଓଲା ନୁହଁନ୍ତି ରବୁ, ସେ ଚାହାଁନ୍ତି ନି, ଝିଅର ମତା ମତ ! ନାରୀ ଚିର କାଳ ଅବହେଳିତ । ତା'ର ଆସନ ପୁରୁଷ ନିକଟରେ ବହୁ ତଳେ—

ଝଡ଼ପରି ଛୁଟିଲା ରବୁ । ଚକ୍ଷୁ ଯୁଗଳରୁ ନିର୍ଗତ ହେଉଥିଲା ବିପ୍ଳବର ବହ୍ନି । ସେ ଆଜି ଚାହେଁ ସମାଧାନ ! ବିବାହ ଜୀବନ ସଞ୍ଚିତ ଜୀବନର ବନ୍ଧନ । ପିଲା ଦିନର ଧୂଳି ଖେଳଠାରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ । ବାପାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଖିଆଲ ହିଁ, ରବୁର ଜୀବନକୁ କରି ଦେଉଛି ଓଲଟ ପାଲଟ ।

ଦାଣ୍ଡଘରୁ ବାପା ଡାକିଲେ ଗୁରୁ—ସବୁ ଆଶା ତାର କେଉଁ ଆଡ଼େ ମିଳାଇ ଗଲା ! ଦେହଟା ଅଜଣା ବିପଦ ଆଶଙ୍କାରେ ଥରିଉଠିଲା—ସେ ଜାଣେ ବାପାତାର କେତେ ରାଗି ! ବରଡ଼ା ପତ୍ର ପରି

କଣ ବାପା—

ଶୁଣିଯା ମା—

ଗୁରୁ ଗୁହିଁଲା ବୋଉ, ବାପା କଚେରୀ ଘରେ ବସି ଗପରେ ବ୍ୟସ୍ତ ! ତାକୁ ଜଣା ପଡୁଥାଏ, ସତେ ଯେମିତି କେଉଁ ଅଜଣା ଯମ ଦୂତ ଆଜ ତାର ବାକଲରେ ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ।

ଧୀର ପଦରେ ସେ ଦମ୍ଭଧରି ଠିଆହେଲା । ବାପା କିଛି ନ କହୁଣୁ ବୋଉ ଆରମ୍ଭ କଲା—ଶୁଣୁଚୁଲୋ ଗୁରୁ—ତୋର ବିଭାଘର ବାପା ଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି । ଗୁରୁ କଣ, ଉତ୍ତର ଦେବ । ପାଟିତାର ଖନିମାରି ଗଲା, ବାପାଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବନି ! ନା ଦୁର୍ବଳ ସେ । ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ଠିକ୍ କହୁଥିଲେ, ସ୍ନେହ ଓ ମମତା ନିକଟରେ, ତୁମେ ହାରି ମାନିବ ତାରୁ; ସୁନା ପିଲାଟି ପରି ହଁ କରିବା ଛଡ଼ା ନାହିଁ କରିବନି ।

କଣ, କହୁନୁଁ—

ବାପା ପରା ବସି ରହିଲେ, ଆମେ କଣ ତୋତେ ଜାଣି ଶୁଣି ନିଆଁ କୁ ପେଲି ଦେଉଚୁ ।

ଲୋକନାଥ ବାବୁ ଭାରି ଭଲ ଲୋକ ! ଝିଅଟିଚ ଗୋଟିଏ ସୁଉଲରେ ଗଢ଼ା, ମାଟିକୁ ମଁ କହେନି ! ତୁଚ ସୁଖଃରେ ଘର ସଂସାର କରିବୁ ! ବେଶିତ ଦୂର ନୁହେଁ, ଚଉଧୁରୀ ବଜାର । ଡାକ ଦେଲେ ଶୁଣାଯିବ । ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ଆସୁଥିବୁ ଯାଉଥିବୁ !

ମନର କୋହ ମନରେ ଗୁପିରହି ଠିଆହେଲା । ପାଟିରୁ ପଦେ ହେଲେ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ ! ଖାଲି ଭାବୁଥାଏ, ତାଙ୍କର କଥା ! କିଏ ନ ହେବେ ସେ—ସାହସ କଲି କହିଦେବି, ବଶ୍ରାଘର ହେବନି ? କିନ୍ତୁ ବାପା—ଯଦ୍ଧ ରାଗନ୍ତ ସେ ! ସାହାସ ବାନ୍ଧି କହିଲି, ମାଟ୍ରିକ୍‌ଟା ପାସ କରି ଥିଲେ !

ବୋଉ ମୋ କଥାକୁ କାଟି ଦେଲେ, ଝିଅ ପିଲା ଯେତେ ପାଠ ପଢିଲେ ଚୁଲି ମୁଣ୍ଡକୁ । ବଶ୍ରାଘର ଦ୍ୱାରେ ପଢିବୁନି ?

ବାଧ୍ୟରେ ଚୁପ୍ ହେଲି—!

ବାପା ଉଠି ଚାଲି ଗଲେ କାମର ବାହାନା ନେଇ, ବୋଉ ବି ଉଠିଗଲା, ମୋର ମନା କରିବାକୁ ସାହାସ ଖଟିଲା ନି ! ମନଟା ମୋର ଅନାଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଲେଇ ଘାଣ୍ଟି ହେଲା—ଯାହା ହେବାର ଥିଲା ହେଲା । ଆଉ ଭାବି ଲାଭ ବା କଣ ?

ସ୍ନିଗ୍ଧା ଧାଇଁ ଆସିଲା, କ'ଣ ଦେଖୁଛ, ବାହାଘରଟି !

ସ୍ନିଗ୍ଧାର କଥା ପଦକ ଛୁରି ମାରିଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ, କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଗାଳି ଦେବାର ପରିସ୍ଥିତିରେ ମୁଁ ନଥାଏ । ମନଟା ଗୋଳେଇ ଘାଣ୍ଟି ହେଉ ଥାଏ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇଙ୍କ ପାଇଁ ! ତାଙ୍କର ଜୀବନଟା କ'ଣ ନହେବ ! ଏକ ବାଗିଆ ସେ ! ଯାହା ବୁଝିଥିବେ ସେଇଆ ! ଖାଲି ଶୁଣିଛ ଏତକ—ପୁଣି ବଶ୍ରାଘରତ ଅଛି !

ପୁଷ୍ଟ ରଟା ଡାକ ଛାଡ଼ିଲା ଖାଇବ ଆସ ଦେଈ—!

—ଆଠ—

ପୁରୀ ବଡ଼ ଦାଣ୍ଡ ! ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଧାଇଁଛନ୍ତି ଅସୁମାରି ଜନତା ! ଚନ୍ଦ୍ର ବୁଝିଲା, କାହିଁ କେତେ କାଳର ଓଡ଼ିଆ ରାଜାଙ୍କର କୀର୍ତ୍ତି ବଡ଼ ଦେଉଳ ସଗର୍ବେ ଆକାଶ ଚୁମ୍ବନ କରୁଛି ! ଦଧିନଉତି ଉପରେ ପତିତପାବନ ବାନା ଫର ଫର ହୋଇ

ଉଡୁଛି । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଜାତି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଉଛନ୍ତି । ସତେ କ'ଣ ଭଗବାନ ଡାକଶୁଣୁଛନ୍ତି !

ରାତି ପାହିଲେ ଗୃହୁର ବାହାଘର ! କିନ୍ତୁ ସେ ଆଜି ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ଭାବରେ ଘୁରି ବୁଲୁଛି ପୁରୀ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ । ରାତି ପାହିଲେ ଗୃହୁ ଚାଲି ଯିବ ନୂଆ ଘରସଂସାର କରି, କିନ୍ତୁ ସେ ଆଜି ବସି ଭାବୁଛି ଅତୀତ ଜୀବନର ଅମର କାହାଣୀ !

ବାବୁ ଦର୍ଶନକୁ ଯିବେ ଆଜ୍ଞା ! ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପୂଜା ପଣ୍ଡା, ଚାହିଁରହିଛି ତାରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ! ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ କିଛି ରୋଜଗାର କରି ନେବ ସେ । ମନଟା ଚନ୍ଦ୍ରର ଚିଡ଼ି ଉଠିଲା, ଏଇ ମାନେ ପୁଣି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସେବକ । ଠାକୁର, ଠାକୁର ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି । ନ ହେଲେ ଏମାନେ ମିଛ କହି ପଇସା ରୋଜଗାର କରନ୍ତେ !

କ'ଣ ଯିବେ ଆଜ୍ଞା, ଏଇ ଆଳତି ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି !

ନାଁ, ପଇସା ଦରକାରତ ନଅ, ମୋର ଯିବା ହେଲେ, ମୁଁ ଯାଇଁ ନପେ ଦେଖି ଆସିବି । ତୁମର କୌଣସି ଦରକାର ନାହିଁ । କହି ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ଦୁଇ ଅଣା ।

ଭଗବାନ ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ । କହି, ମିଶିଗଲା ଗହଳି ମଧ୍ୟରେ । ନୂଆ ଗବାଖ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସିନେମା ଆଡ଼େ ଆଗେଇଲା ! ପିଲାଦିନୁ ସିନେମା ଦେଖା ମୋର ବଡ଼ ସ୍ୱଭାବ ! ମନଟା ବ୍ୟସ୍ତ ଲାଗୁଥାଏ, ଭାବିଲି ଖେଳଟା ଦେଖିଲେ ମନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅବା ଆସି ପାରେ ! ଛବିଟି ଥାଏ "ଏକ ଗାଁଓଁକି କାହାଣୀ" । ଖେଳଟି ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ସବୁଖେଳପରି ନାୟକ ନାୟିକାଙ୍କର ମିଳନ ପରେ, ଆରମ୍ଭ ହେଲା ବିଚ୍ଛେଦ, ବିରହ ଛବି ଦେଖିବାର ଅବସ୍ଥାରେ ମୁଁ ନଥିଲି,

ବାଧ ହୋଇ ଉଠି ଆସିଲି ଧର୍ମଶାଳା ! କଷ୍ଟେ ମଷ୍ଟେ ଏ ଦିନ କଟିଗଲା ! ମନରେ ଆସୁଥାଏ ଗଲା ଦିନ ଆଉ ଫେରି ଆସିବନି ! ଠଙ୍କାଭ ସଭ ଆସି ଥାଏ, ବାଧ ହୋଇ ଫେରିଲି ଘରକୁ ।

+ + + +

୪ଟା ବେଳ ! ଛାତଉପରେ ବୁଲୁଛି, ମାଉସୀ ଦେଖାହେଲେ ! ମୁଁ ଲୁଚି ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି ମାତ୍ର ପାରିଲିନି !

ମାଉସୀ ଆରମ୍ଭ କଲେ—

କିରେ, ତୁ ଶୁଣୁ ବାହାଘର ବେଳକୁ କୁଆଡ଼େ ଚମ୍ପଟ୍, କେତେ ମନକଷ୍ଟ ନ କଲା ସେ—

ମନରେ ଭାବିଲି, ସେ ଯଦି ବୁଝି ଥାଆନ୍ତେ । ଏତେ ଘଟଣା ଘଟି ନଥାନ୍ତା, କଥା ବାଁରେଇ କହିଲି ମୋର ପରା ଖୁବ୍ ଦରକାର କାମ ଥିଲା ମାଉସୀ !

ତୁମଇଚ୍ଛା ପୁଅ, ଆଜକାଲି ଯୁଗରେ ଆମକଥା ମାନୁଛି କିଏ—

ମାଉସୀ ଚାଲି ଗଲେ, ମୁଁ ଚାହିଁଲି ସ୍କୁଲ ବାଳା ଘରଟା ଯେମିତି ଖାଁ ଖାଁ ଗୋଡ଼ାଉଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ !

ଶରତ,

ସେ କେତେ ବେଳୁ ଆସି ଠିଆ ହୋଇଛି, କିରେ କୁଆଡ଼େ ତୁ—ଚିଠିଟା ବଢ଼ାଇ ଦେଲାସେ—ମୋତେ ପଚାରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନି କିଏ ଦେଇଛି—

ହୃଦୟର ଦେବତା,

ପ୍ରଣତି ନେବ ! ମୁଁ ଭାବିନଥିଲି ଆମ ଜୀବନରେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ! ଅଜଣା ଝଡ଼ ଯେ, ଅଗ୍ନିନଙ୍କ ଭାବରେ ଆମ୍ଭ ଦୁଇଙ୍କୁ ଜେଉଁ ଚୂର କରିବ ମୁଁ କଳ୍ପନାରେ ସୁଦ୍ଧା

ଆଣିନଥିଲି ! ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ତୁମେ ଜିତିଗଲ । ବିଜେତାର ପଟୁଆର ନେଇ ତୁମେ ଦୂରେଇ ଗଲ ! ଜାଣିପାରୁନି ତୁମ ମନରେ କି ଦୁଃଖ ହୋଇଥିବ । ତୁମେ କହୁଥିବା କଥା ଠିକ୍ ହେଲା !

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ଅଭିଶପ୍ତ ଜୀବନଟାକୁ ନେଇଁ ଯାଉଛି ବହୁଦୂର, ଯେଉଁଠାରେ ଅଜଣା ହାତର ଇଙ୍ଗିତ ରହିଛି ! ଦୁଇଟି ଆତ୍ମାକୁ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଭଗବାନ ଗଢିଥିଲେ ରକ୍ତମାଂସ ଦେଇ, ଏବେ ଗୋଟିଏ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଉଛି ବହୁଦୂର !

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ରକ୍ତ ମାଂସ ଗଢ଼ା ଦେହଟାକୁ ସିନା ସେମାନେ ନେଇଁ ଯାଉଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ମନଟା, ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ରହି ପାରୁନାହିଁ ! ମୁଁ ଭାବେନି, ଅତୀତ ଜୀବନଟାକୁ ଖିନଭିନ୍ କରି ମନେ ପକାଇବି, କିନ୍ତୁ—ହେ ଦେବତା—ଗଲା ଦିନ ଆଉ ଫେରି ଆସିବନି । ତୁମେ ପୋଡ଼ା କପାଳି ଚାରୁକୁ ଭୁଲି ଯିବ ! ତୁମେ ପାଠ ପଢି ବଡ଼ ହୁଅ ଏହାହିଁ ମୋର କାମନା !

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, କେଉଁ ଅଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମର ମୋର ଦେଖା, ମୁଁ ତୁମର ଜୀବନରେ ଗୋଟାଏ ଧୂମ କେତୁ ରୂପେ ଦେଖା ଦେଇ ଉଭେଇ ଯାଉଛି, ମୋତେ ତୁମେ ଅଭିଶାପ ଦିଅ, ମୁଁ ବି ଚାହୁଁଛି ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ମରଣର କରାଳ ହାତ ମୋ ଉପରେ ଦେଇ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତା କି ମୁଁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶେଷନିଦ୍ରା ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ଦୁଃଖରେ ତୁମେ ଅଭିଶାପ ଦିଅ, ସେ ହେବ ମୋର ଚରମ ଆଶୀର୍ବାଦ ! ଏତେ କଷ୍ଟରେ ଲେଖୁଛି; ଜୀବନ ନେଇଁ ଆଗେଇ ଯାଅ, ତୁମର ସୁଖ ଦେଖିଲେ ମୋ ମନ ଆପେ ଖୁସି ହେବ ! କଲମ ମୋର ଶିଥିଳ ହୋଇ ଯାଉଛି, ଭାବୁଛି, ପାଦତଳୁ ମୋର ପୃଥିବୀ ଖସି ଯାଉଛି, ମୁଁ ରହିଲି, ଜୀବନ ସାଥି ପାଇଁ କ୍ଷମା ଦେବ । ଇତି—ଚାରୁ—

ଆଖି ଆଗରେ ସ୍ମୃତିର ପଡ଼ା ଘର । ସାଜ ସଜା ପୂର୍ବପରି ମୁକ୍ତ ବାତାୟନର ପରଦା ଗୁଡ଼ାକ ଦେଇ ଦକ୍ଷିଣା ପବନ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁଛି ! କିନ୍ତୁ କାହିଁ ସ୍ମୃତି—ସେ ଚାଲି ଯାଇଛି ସବୁ ଦିନପାଇଁ !

ଶରତ,

କ'ଣ !

ଆଜି କ'ଣ କହୁଛି ଦେଖ !

ନାଁ—ସ୍ୱର କାନ୍ଧ କାନ୍ଧ ଯାଇଛି ! କହୁଛି ଏ ଚିଠିଟା ପଢ଼ି ଶରି ଦେବ ! ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ଉତ୍ତର ଦେବ ।

ସ୍ମୃତି—

ସେ ତା ଅଧିକାର ତୁଟାଇ ଦେଇ ଯାଇଛି ! ସେ ତ ଆଜି ତା'ର ହୋଇ ନାହିଁ । ପୁଣି ଚିଠିଟା ଦେବ ବା କେମିତି ?

ଶରତ !

ହଁ !

ଦେଖ ଘରକୁ ଯାଉନା !

ଯାଇତ ନ, ଯିବ ବୋଧେ !

ତାକୁ ଏତିକି କହିବୁ—

ଯଦି ସେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିଲା ନିଶ୍ଚୟ ମୁଁ ସୁଖୀ ଅଛି !—

ପିଞ୍ଜରା ଥରାଇ ଆସିଲା କୋହ, ଅଜଣାରେ ଝରି ପଡ଼ିଲା ଦୁଇ ଧାର ଲୁହ ।

ଆହା କରିବାକୁ କେହି ନାହିଁ ! ସନ୍ତର୍ପଣରେ ପୋଛି ଦେଲି !

ଶରତ !

ତୁ ଯା ଏଥର !

ହଉ ଚାଲ ଭାଇ !

ଶରଡ ଗୁଲଗଲ୍ କେଉଁ ଆଡ଼େ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନଥିକରି ବସି ପଡ଼ିଲି ତଳେ ! ମୁଣ୍ଡଟା ମୋର ଏରୋପ୍ଲେନ୍‌ର ଚକ୍ରପରି ଘୁରୁଥିଲା ମୁଁ ଭାବି ପାରୁ ନ ଥିଲି ମୁଁ ଆଜି କେଉଁଠି ?

—ନଅ—

ସମୟ ୧୦ଟା ହେବ, ବିଜୁଳି ଆଲୁଅରେ ଝଲସି ଉଠୁଥାଏ ପ୍ରକୋଷ୍ଠଟି ! ପ୍ରଦୀପ ବସି ହସୁଛି ! ମୁଣ୍ଡରେ କେତେ ଅନାବନା କଥାଗୁଡ଼ାକ ଛୁକ୍ ପୁଣି କେଉଁଆଡେ ଉଭେଇ ଯାଉଛି । ଘରଟି ଆଧୁନିକତାରେ ଫୁଟିଉଠୁଛି । ସତେ ଭାଉଜ ତାର କେଡ଼େ ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ ! ପ୍ରଦୀପର ଦେହ ଶିତେଇ ଉଠିଲା । ନୂଆକରି ସେ ଆଜି କରିବ ଘର ସଂସାର ! ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ହୋଇ ତା ଜୀବନରେ ୩୫ଟି ବସନ୍ତ ବିତି ଯାଇଛି । ସେ ବି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଦିନକୁ । ଘଡ଼ିରେ ୧୨ଟା ୧୫ର ବାଜିଛି । ଘରେ ସବୁ ଶୋଇ ଗଲେଣି । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଆଲାରମ୍ ଘଡ଼ିଟା ଟିକ୍ ଟିକ୍ କରି ଚାଲିଛି । ପାଖକୁ ଥିବା ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ Filmfare ପଡ଼ିଛି, ଚିତ୍ର ମାନଙ୍କର ଅପରୂପ ସମାବେଶ ନେଇ । କଭର ପେଜ ଉପରେ ବାଣୀଶ୍ରୀ ହସୁଛି । ପ୍ରଦୀପ ଆତ୍ମାହରା ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ! ସେ ଭାବୁ ଥିଲା ସତେ ଯେମିତି ନିର୍ଜୀବ Photoଟା କହୁଛି ମୁଁ ବି ଚିତ୍ରକରର ଗୋଟିଏ କଳ୍ପନା ପ୍ରଦୀପ ବାବୁ ! ମୋର ଏଇ ରୂପ ଶତ ଶତ ଜନତାକୁ ପାଗଳ କରି ଦେଇଛି ! ତୁମେବି ମୋତେ ସାଇତି ରଖିଛ ପ୍ରଦୀପ ବାବୁ । ମୋତେ ଦେଖୁଛ ଅନୁଭବ କରୁଛ, ପୁଣି ଫିଙ୍ଗି ଦେଉଛ !

ପ୍ରଦୀପ ଗୁହାରିଲା—

ବାଣୀଶ୍ରୀ ହସୁଛି—ମନଖୋଲା ହସ ।

ଖଡ଼୍ ଖଡ଼୍ ଖଡ଼୍ । କବାଟ ଖୋଲିଗଲା ଭାଉଜ ପଶି ଆସିଲେ ଗୋଟିଏ ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ ତରୁଣୀକୁ ନେଇ ।

ମୁଁ ଚାହିଁଲି ।

ଭାଉଜ ହସୁଛନ୍ତି ।

ନିଅ ତୁମର ଚାରୁକୁ । ମୁଁ ଯାଉଛି ଏବାର ମୋର ଛୁଟି ।

ମୁଁ ପୁଣି ଚାହିଁଲି,

ଭାଉଜ କବାଟ ଆଉଜାଇ ଚାଲିଗଲେ । କବାଟଟା ଭଲ କରି ଲଗାଇ ଦେଇ ଆସିଲି । ଚାରୁ ସେମିତି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି । ସତେ ଯେମିତି—ତାକୁ ଆଜି ଖୁବ୍ ଅଡୁଆ ଲାଗୁଛି ।

ବସୁନ—

ଲାଜ କରୁଛ ନାଁ !

ହାତଧରି ବସାଇ ଦେଲି । ନିଜ ହାତରେ ଓଢ଼ଣାଟି ଖୋଲିଲି । ସେ ଆଖି ବୁଜିଲା····· କେତେ ସାଣ ପକାଇଲି ।

ଆଖି ଖୋଲିଲା ଚାରୁ । କେତେ ବା ସେ ଚୁପ ହୋଇ ବସିବ । ସେତ ଆଜଠାରୁ ସବୁ ଦିନ ପାଇଁ ·ଦିନ କାଟିବ ! ସେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି—ତାର ସ୍ୱାମୀ—ଇହକାଳ ପର କାଳର ଦେବତା ସେ—ପଦେ କଥା ଶୁଣିବାପାଇଁ ସତେ ଜେମିତି ରାଣ୍ଡି ରହିଛନ୍ତି ସେ—

ସେ ହସୁଛନ୍ତି—

ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିଗଲା ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇ, ଏମିତି ହସୁଥାଆନ୍ତି । ଛପି ଛପି ପଛରୁ ଆସନ୍ତି ! ତାଙ୍କର ଆସିବା ସେ ଜାଣି ପାରନ୍ତିନି । ପଛରୁ ଆଖି ଦୁଇଟା ବନ୍ଦ କରି ଧରନ୍ତି । ମୁଁ ହାତ ଦେଇ ଦବାନ୍ତେ—

ଗୁଡ଼ ମି—ଏତେ ସିଆଣା ହୁଅନା—ସେ ହସନ୍ତି ।

ତୁମେ ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ ଗୁରୁ !

ମନ ମୋର ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲା, ସେ ନାହାଁନ୍ତି ! ମନ ତାର ଫିକା ପଡ଼ିଗଲା, ଏଇ ତାର ସ୍ୱାମୀ !

ଦେହର ରଙ୍ଗ କୋଇଲାକୁ ବଳି, ଛାମୁଦାନ୍ତ ଦିଟା ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସିଛି । ମୁଣ୍ଡରେ କେଶ କେଉଁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲାଣି—ଏଇ କଣ ତାର ହୃଦୟର ଦେବତା, ସେ ଯାହାକୁ ଧରି ଘରସଂସାର କରିବ ! ବାପାଙ୍କୁ କଣ ସେ ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଗଲେ । କାନ୍ଦମାଡ଼ିଲେ ବି କାନ୍ଦି ପାରୁ ନଥିଲି । ମନ ଦୁଃଖ କଲେ ସେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବେ । ତାର ସୁନାର ସଂସାର କ୍ଷଣିକରେ ଭାଙ୍ଗି ଚୂରି ମାରି ହୋଇଯିବ । ଅପରାଧ କରିଛି ସେ—ସେ, ସୁନ୍ଦର ହୁଅନ୍ତୁ ବା ଅସୁନ୍ଦର ହୁଅନ୍ତୁ । ସେ ତାର ମନର ଦେବତା, ସ୍ୱାମୀ । ଇହକାଳ ପରକାଳ ! ଦୂରେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ପଛେ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ଯାହା ଯାଇଛି ସେ ଆଉ ଫେରିବନି । ମନ ଦୁଃଖ କଲେ କ'ଣ ଅତୀତ ଆଉଥରେ ଫେରି ଆସିବ—

ସେ କହିଲେ,

କ'ଣ ଭାବୁଛ ଏତେ !

ଅଜଣାରେ ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ନାଁ କିଛି ନୁହେଁ । ତୁମେତ ଅଛ, ଆଉ କ'ଣ ଭାବନା ମୋର !

ଚିଢ କଷ, ! ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ବତିଟା ଆଲୋକ ଗୁଡ଼ାକ ବିଚ୍ଛୁରି ଦେଉଛି । ଘରୁ ଟିକେ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ଦୂରକୁ !

ଘଡ଼ିଏ ନୀରବ—ଦପ୍ କରି ଆଲୋକଟା ଲିଭି ଗଲା ! ପ୍ରତାପର ଛାତିରେ ଅଜଣା ସ୍ପନ୍ଦନ । ଧୈର୍ଯ୍ୟର ବାଲିବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିଲା । ପାଗଳ ପରି ଟାଣି ଆଣିଲା ପ୍ରତାପ ଗୁରୁକୁ କୋଳକୁ ! ସୁନା ପିଲାଟି ପରି ଢଳି ପଡ଼ିଲା ସେ—ପ୍ରତିବାଦ କଲାନି ! ଅନ୍ଧକାର

ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଟି ଆତ୍ମା ହଜିଗଲା କାହିଁ କେତେ ଦୂରେ—କଳ୍ପନା ରାଇଜର ସରଗ ସେ ପଟରେ ।

ଜେଲ ଖାନା ଘଣ୍ଟାରେ ଠନ୍ ଠନ୍ କରି ୨ଟା ବାଜିଲା । ଚାହିଁକିନା ଚାରୁ, ନିଦଟା ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ଝରକା ଫାଙ୍କ ଦେଇଁ ଆସୁଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣ ! ଚାରୁ ମୁକୁଳା କରି ଦେଲା ଝରକାଟି । ଅଷ୍ଟମିର ବଙ୍କାଚାନ୍ଦଟି ମଥା ନଇଁଲାଣି ଚାରୁ ଚାହିଁଲା ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ କାହିଁ କେତେ ଦୂର, ଲମ୍ବି ଯାଉଛି କେତେ କୋଠା ବାଡ଼ ଗୁଡ଼ିଟା ଧଡ଼ ଧଡ଼ କରି ପଡ଼ୁଥାଏ ଉଠୁଥାଏ ! ସେ ଚାହିଁଲା ସ୍ୱାମୀ ତା'ର ଶୋଇଛନ୍ତି ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ । ମୁଖ ମଣ୍ଡଳରେ ତୃପ୍ତିର ଛାୟା । ଅସୁନ୍ଦର ହେଲେ ବି, ସ୍ୱାମୀ—ପୂଜ୍ୟ ସେ । ସୁନା ପିଲାଟି ପରି ଶୋଇଛନ୍ତି ସେ । କେତେ ସରଳ ସେ, ଭଲେ ହେଲେବି ଅବିଶ୍ୱାସ କରି ନାହାଁନ୍ତି । ମନଟା ତା'ର ଗୋଳେଇ ଘାଣ୍ଟି ହେଲା । ଯେତେକି ଭୁଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେବି, ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, କାୟା ସନ୍ନିତ ଛାୟାପରି ଆଖି ଆଗରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ—ସତେ କ'ଣ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲି ପାରିବନି । ଗଣ୍ଡ ଦେଶରୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ଦୁଇ ଧାର ଲୁହ । ମନକୁ ବୁଝାଇଲା ଆଜ ପରବ ଦିନରେ କାନ୍ଦୁଛି ସେ !

ସେ ଶୋଇଛନ୍ତି—ସେ ମୋର ସ୍ୱାମୀ—ଦେବତା—ଆଉ ଅଭାବ କ'ଣ ତା'ର—

କରି ଲେଉଟାଇଲେ ସେ—

କ'ଣ ଶୋଇନ ?

ଲୁଚାଇଚ ହେବନି, କହିଲି ନାଁ ।

ଘର ଲୋକଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ ମନଦୁଃଖ ହେଉଛି ନାଁ । ଦିନେ ଦି ଦିନ ପରେ ଯାଇଁ ପଛେ ଦେଖି ଆସିବ, ଶୋଇ ପଡ଼ ବହୁତ ରାତି ହେଲାଣି ।

କଅଁଳା ପିଲାଙ୍କୁ ଥାପୁଡ଼େଇ ଶୁଆଇଲା ପରି ପିଠିକୁ ଥାପୁଡ଼େଇ ଦଉଥାଆନ୍ତି ସେ । ଟ୍ରେନ୍‌ର ଝୁଲାଙ୍କପରି ତାଙ୍କ କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ମୁଁ—କେତେ ବେଳେ ଯେ ନିଦଟା ଲାଗିଲା ମୋତେ ଜଣା ନାହିଁ ।

—ଦଶ—

କାଉ କା ନକରୁଣୁ ଶରତ ଆସି ହାଜର ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ—ହୋ, ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ—! ଧଡ଼୍‌ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠିଲି !

ଏତେ ସକାଳୁ କଣ କରେ ସର । କ'ଣ ଟିକେ ଶୁଆଇ ଦେବୁନି ନା କ'ଣ—

ଦିନ ପରା ଆସି ୭ଟା ବାଜିଲାଣି ।

କଣ ହେଲା ସେଠୁ—

ପିଲାଟା ଡରରେ ଶଙ୍କି ଯାଇଥାଏ, ପାଖକୁ ଡାକିଲି;—ମୋ କଥାରେ ରାଗିଲୁ କରେ ସର !

ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା—

ନାଁ—

ଦେଇ ପରା କାଲି ରାତିରେ ଆସିଛି; ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ !

ତାର ସେଇ କଥାପଦକ ! ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଘୁରି ଗଲା ! ଦେଇ ପୁଣି ଆସିଛି । କାହିଁକି ? ତାର ବା ଏଥିରେ ଖୁସି ହେବାର କଣ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଅବୁଝା ମନ ବୁଝିଲା ନାହିଁ । ସତେ ଜେମିତି ଗୋଟାଏ ନିଧିପାଇଲା ପରି ଲାଗିଲା ତାକୁ ! ପୁଣି ଥରେ କଣ ନିଜ ହାତରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ତାକୁ ଜାଳିବାକୁ ସେ ଆସିଛି,

ସତେ ! ଗୁରୁ ଆସିଛି !

ହଁ, ସେ ବଡ଼ଲୋକ ଆସିବନି ଯେ, ସବୁତକ ମିଛ ବଲେ ଜାଣିବ ।

ଶରତର କଥା ପଡ଼କ ମନରୁ ଗଲାନ, ଗ୍ରୁହୁ ଆସିବ ।
ତାହାଁକ କ'ଣ ଜଳନ୍ତା ନଆଁରେ ଇନ୍ଧନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ନାଁ,
ତା ହୋଇ ପାରେ ନା, ଆତ୍ମପ୍ରତି ଯାର ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ·······

ଗ୍ରୁହୁ ଆସିବ ! ମନ ଶୁଖାଇ କଥା କହିବ, ମୁଁ ସମାଜର
ବନ୍ଧନ ଭାଙ୍ଗି ପାରିଲି ନାହିଁ, ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇ । ମୁଁ ନାରୀ, ମୁ ଦୁର୍ବଳ !

ତାର ଉତ୍ତର—

ତାର ଉତ୍ତର ନାହିଁ !

—କ'ଣ ଏତେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେଉଛ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ମୁଁ
ଯାଉଛି !

—ଆଚ୍ଛା ଯା ତୁ !

—ବୋଉ, ବୋଉମ—

ତଳ ଘରୁ ଡାକ ଶୁଭିଲେ, ବୋଉ ।

—କଣ କରେ ବୁଢ଼ା ?

ଶୁଣିଗଲୁ ଟିକେ !

ହଜ ଗ୍ରୁଲ କହି ପସିଆସିଲେ ବୋଉ !

ବୋଉ !

—କଣ କହୁନୁ !

ମୁଁ ପୁରୀ ଯିବ ବୋଉ ।

—ଏବେ ପରା ଯାଇ ଥିଲୁ ?

ହଁ, ସେ ଭାରି ବଡ଼ କଥା ବୋଉ, ତୁ ବୁଝି ପାରିବୁନ,
ହେଲେ କାମ କଣ ଛୁଟିଲା ! କଛି ଟଙ୍କା ଦେବୁ ବୋଉ—

—ଟଙ୍କା—କାହିଁ—ବାପାତ କହୁଥିଲେ, ବୁଢ଼ା ଏଥର
ଗ୍ରୁ କରୀ କରୁ—ପଇସାତ ଅଣୁନ—ଘର ଚଳିବ କେମିତି !

ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଘୁରି ଗଲା, ମୁଁ ଗୃହକର୍ମ କରିବ ! ଦିନ ସାରା ଦଶ ଘଣ୍ଟା ଖଟି ଖଟି ହେବ କରାନ ! ହଉ ଭାଗ୍ୟ ଯାହା ଥିଲା ! ସେ କଥା ପରେ—ଏଠୁ ଖସିଗଲେ ହେଲା—

—ବୋଉ,

ମୁଁ ପର ସେଇଥି ପାଇଁ ଯାଉଛି—ତୁ ଆଉ କଣ ବୁଝିଲୁ କି ?

—ତୋ କଥାରେ କଣ ଠିକ୍ ଅଛି ବୁଢ଼ା, ତୁ ଏଇଠି ବୋଲ, କୁଆଡେ ଯେ ଯିବୁ ତା ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜଣା !

—ସେ ବାଜେ କଥା ଛାଡ଼, ଠଙ୍କା କଥା କଣ କହୁଛୁ !

ଦେଖେ କଣ ଅଛୁକ ନାଁ !

ସାକୁଲେଇ କହିଲି ତୁ, ହଁ, କହନା ।

ହଁ !

ଏତିକି ମୋର ଦରକାର, ଏଣିକି ଦେଲା ନେଲା ବେଳ ଅଛି ଯେ—ବୋଉ ଚାଲି ଗଲେ, ମୁଁ ମୋର ବଛଣା ପତ୍ର ସଜାଡ଼ି-ବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲି ।

—କୁଆଡେ ଯିବେକ ଆଜ୍ଞା ?

ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲି—ଚାରୁ ! ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଓଢ଼ଣା, ମଥାରେ ସିନ୍ଦୁର ଟୋପାଟା ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଦେଖା ଯାଉଛି । କେବଳ ଏତିକି ମାତ୍ର ପରି ବର୍ତ୍ତନ—ବାକି ଆଉ ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି । ଛବିଟି ପରି ଠିଆ ହୋଇ ହସୁଛି ସେ ।

ମୋ ଉପରେ ରାଗିଛ ନାଁ—

ନାଇଁତ ?

ତା ହେଲେ ଏ ସରଞ୍ଜାମ ପତ୍ର କାହିଁକି ? ମୋ ମୁହଁ ଦେଖି-

ବନ୍ଧୁ ନାଁ, ତୁମେ ନ ଦେଖିଲେ ମୁଁହ ଦେଖାଇ ଜାଣୁ ଆସିଛୁ, ଏ ଥିରେ ତୁମରନ୍ଧ ବଡ଼ପଣ ହାନିହେବନ—

ନଥିକରି ବସି ପଡ଼ିଲା ସେ –

ହାତଟା ମୋର ସେଇଠି ଅଟକି ଗଲା ! —କହିଲା ଆପଣ ବଡ଼ ଲୋକ, ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା ଆମ ଭଳି ଗରିବଙ୍କୁ ପଚୁରେ କଣ—

—ହାତ ମୋର ଧରି ପକାଇଲା ସେ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ,

ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର ତୁମେ—

ହଁ ଗୁରୁ, କଥାରେ ଅଛି "ସ୍ୱର୍ଗକୁ ନିଶୁଣି ନାହିଁକି ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ନାହିଁ" ସେ ଯାହା କରିବେ, ତା ସୁନ୍ଦର ।

ମୋତେ ତ ତୁମେ ଜାଣିପାରିନ ମୁଁ ବଳେ ବଳେ ଆସିଛି, ତଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତ କିଅ—

ତଡ଼ି ଦେବାକୁ ଅଧିକାରତ ନାହିଁ, ବରଂ ତୁମେ ଯାହା ଚାହୁଁ ଥିବ ।

ମନକୁ ପଚାରିଲ ବୁଝି ପାରିବ। ଅଜଣାରେ ଝରି ପଡ଼ିଲା ଦିଟୋପା ଲୁହ ।

—ତୁମ ଆଖିରେ ଲୁହ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ । ମନ ତୁମର କଷ୍ଟ ହେଉଛି । କେବଳ ଏଇ ହୀନ କପାଳୀ ଗୁରୁ ପାଇଁ— ତୁମେ କଣ ଭୁଲ ପାଇଁ କ୍ଷମା ଦେବନି ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ମୁଁ ଜାଣେ ।

ତୁମେ, ସେ ପୋଡ଼ା ମୁହଁକୁ-ଏବେବି ସାଇତି ରଖିଛ । ମନକୁ ପଚାରିଲ ଦେଖି, ମୁଁ କ'ଣ ଭୁଲି ଯାଇଥିବି ତୁମକୁ । ତୁମେ କହିବ ଗୁରୁ ତୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇକୁ ଛାଡ଼ି ଯାଇଛୁ । କହିଲେ ସେ—ଜାଣୁ ନାହିଁ, ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ତ ତମକୁ ଭୁଲି ପାରିଲିନି

ତା ଏଣୀବନରେ ନୁହେଁ । ତୁମେ ମୋତେ ଭୁଲ ବୁଝନା ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇ ।

ତାର ଦେହର ପରଶରେ ଖେଳଗଲା ଅଙ୍ଗସାରା ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ଶୀହରଣ, ଦୂରକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା, ଚତ୍କାର କର ଉଠିଲା ।

ଝୁନୁ—ତୁମେ ପର ବିବାହିତା ।

ହଁ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ଗାଳିଦିଅ, ପାଦତଳେ ଦଳିଦିଅ, କିନ୍ତୁ ଝୁନୁକୁ ତୁମେ ବଞ୍ଚିତ କଲେ ସେ ବଞ୍ଚି ପାରିବନି, ତୁମେ ପର କହିଥିଲ, ଝୁନୁ, କାହାର ମନରେ ଦୁଃଖ ଦେଇ କେହି କେବେ ସୁଖ ପାଇ ପାରେ ନା—

ତାର କଥା ପଦକରେ ଭୁଲିଗଲି ଦୁନିଆଁ, ଭୁଲିଗଲି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭୁଲିଗଲି ନିଜକୁ, ପାଖକୁ ଟାଣି ଆଣିଲି । ଝୁନୁ ଏବେବି ମୁଁ ଭୁଲି ପାରିବି ତୁମକୁ—ହୃଦୟ ସହିତ ହୃଦୟର ବନ୍ଧନ କଣ କେବେ ଭୁଲିଯାଇ ହୁଏ ଝୁନୁ—ତୁମେ କାହିଁ କେତେ ଦୂରେ—ନୟନର ଆଉ ପାସେ କର କୁହାଉଚନା । ଆଜ ମୁଁ ସେଇ ଅତିତର ଛାପି ଛାପିକା ଅନ୍ଧକାର ତଳେ ଉଙ୍କି ମାରେ । ସେଇ ଦରଫୁଟା ଛବି ମନଟା ହଜଯାଏ କାହିଁ କେତେଦୂରେ, କିନ୍ତୁ କିଏ ମୋତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବେ— ନାଁ—ହନ୍ତସନ୍ତରେ ଜୀବନଟାହିଁ ଅତିବାହିତ ହେବ । ଚନ୍ଦ୍ର ଭାବିଲା, ସେ କଣ ଭାବୁଛି—

ଝୁନୁ ଭାବିଲା ଚନ୍ଦ୍ର ଦୁଃଖ କରୁଛି । ସେ ସତ ଚେଷ୍ଟାକଲେବି ସେ ଦୁଃଖ ଦୂର କର ପାରିବନି । ହୃଦୟ ମଧରେ ତାର ଆଙ୍କି ହୋଇଥିବା ଦାଗ ଚିରକାଳ ପାଇଁ ଅଲିଭା ।

ଚନ୍ଦ୍ରଭାଇ ! କି ଆବେଗଭରା ଡାକ ! ଚନ୍ଦ୍ର ହୃଦୟ ତନ୍ତ୍ରୀ ଦୋହଲାଇ ଦେଲା । ସେ ଯୁବକ ତାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଧ ସ୍ଥିରବୁଦ୍ଧ ପରି ଅଟଳ ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ଢଳ ପଡ଼ିଲା ଝୁନୁର ଅଙ୍ଗ ଲତାଟି ଉପରେ, ସତେ ଯେପରି ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା—ଏଇ

ତାଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନ ପୁରୀ—ତନ୍ତୁ ବୋଉ ଡ଼ାକଲେ ପୁରୀ ମିଳୁନ କରେ ବୁଢ଼ା, ଚନ୍ଦ୍ର ଚାହିଁଲା ମଥାଉପରେ ସୁନ୍ଦର ଠୋପାଟା ଟକ୍ ଟକ୍ ମାରୁଛି ହଂସା ହେଲା ! ଲଭାଇପକାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ପାରିଲାନି ସେ, ସାରା ଶରୀରରେ ଖେଳିବୁଲୁଥିଲା ବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରବାହ ! ସେ ଚାରୁକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଭିଡ଼ିଧରି ଗଣ୍ଡଦେଶରେ ଚୁମ୍ବନଟିଏ ଆଙ୍କିଦେଲା ! ପ୍ରତିବାଦ କଲାନି ସେ ! ମନେ ମନେ ହେଉଥିଲା ସତେ ଯେମିତି ସପନ ଦୋଳାରେ ଦୁହେଁ ଖେଳି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ଧକାର ବୁକୁଚିରି ଉଇଁ ଆସୁଥିଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପୃଥିବୀ ଉପରକୁ ! ଭୁଲି ଗଲେ ଦୁହେଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମସ୍ତ—ଆଉ ସବୁ !

ଚାରୁ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଲା ଚନ୍ଦ୍ରର ବାହୁ ବେଷ୍ଟନୀ ମଧ୍ୟରେ । ପ୍ରଦୀପବାବୁ ପଢ଼ିରହିଲେ କାହିଁ କେତେ ଦୂରେ—

× × × × ×

ନିତି ଦିନ ପରି ନଗର ପାହାଡ଼ ଆର ପଟେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବତା ଲୁଚିଗଲେ, ପୃଥିବୀ ସାରା ଘୋଟିଗଲା ଅନ୍ଧକାର । ନୀଳ ଆକାଶରେ ତାରା ଗୁଡ଼ାକ ଜକ୍ ଜକ୍ ହୋଇ ଜଳିଉଠିଲେ ।

ଚାରୁର ରୂପର ମହକ ତଳେ ଚନ୍ଦ୍ରର ଅନ୍ତର ଡ଼ୁବିଗଲା । ଚାରୁ ଆଜି ତାର ଶାନ୍ତିର ଉତ୍ସ—ଭୋଗର ସାମଗ୍ରୀ—ସେ ଆଜି ଚାରୁ ପାଇଁ ପାଗଳ । ଚନ୍ଦ୍ର ସବୁଗୁଡ଼ା ପାରେ ମାତ୍ର ଚାରୁକୁ ନୁହେଁ ! ଅବୁଝା ମନଟାର ଦୌଡ଼ିଲା ମାୟା ମରୀଚିକା ପଛରେ କାହିଁ କେତେ ଦୂର—

ସଞ୍ଜ ହେଲା । ରାତି ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲା ଚନ୍ଦ୍ର । ୧୦ଟା ବାଜିଗଲାଣି । ବୋଉ ଡାକିଲେ ଖାଇବାକୁ—ମନା ହେଲାନି ଖାଇବାକୁ—ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ମନାକରି ଦେଲା ।

ବୋଉ ମୁଁ ଖାଇବି ନି, ଦେହଭଲ ନାହିଁ । ମାଳ ଆକଶକୁ ଚାହିଁଲି, ଆକାଶର ତାରା ଗୁଡ଼ାକ ହସୁଛନ୍ତି—ଡାକୁ ଡାକୁଛନ୍ତି, ଭୁ ଫେରିଯା ଚନ୍ଦ୍ର—ନିଆଁ ଧରି ଖେଳ ଖେଳନ୍ତେ ପୋଡ଼ି ମରିବା ନାହିଁ ସାର—

ଆକାଶର ତାରା ଗୁଡ଼ାକଙ୍କ ଉପରେ ରାଗ ଆସିଲା, ଫୁଙ୍ଗୁଲା ଆକାଶ ତଳୁ ଫେରି ଆସିଲି ମୋର ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ମଧ୍ୟକୁ !

ରାତି ୧୧ଟା ହେବ । କଟିମିଟିଆ ଜମାଟବନ୍ଧା ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ଆସିଲା ଚୁରୁ—ଦେହର କଳା ଜର୍ଜେଟ୍ ଶାଢ଼ିଟା ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ମିଶିଯାଇ ଥାଏ । ଝାପ୍‌ସା ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଥାଏ ସେ—ଚନ୍ଦ୍ର ନରମ ଓଠରେ ଉଠିଲା ହସର ଜୁଆର—ଚୁରୁ—ପର ନୁହେଁ—ଅତି ଆପଣାର ।

ଆଖି ମଳି ଚାହିଁଲା ଚନ୍ଦ୍ର – କାହିଁ କେହିତ ନାହିଁ—ଏ କଣ ତାର ଭ୍ରମ । ଲଣ୍ଠନଟି ତେଜିଲା । ବତିର କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକରେ ଅନ୍ଧକାର ଅପସରି ଗଲା । —ସତରେ ସେ ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ିଛି ।

ବାହାରକୁ ଆସିଲା । ଫୁଙ୍ଗୁଲା ଆକାଶ ତଳେ, ତାରା ଗୁଡ଼ାକଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ତାକୁ ଡର ମାଡ଼ିଲା । ପଥର ମୂର୍ତ୍ତି ତାର ହିବଗଲା । ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ ଫେରି ଆସିଲା ବିଛଣାକୁ—

ଚୁରୁ—ବିବାହ କରିଛି । ସେ ଯାହା ଚାହୁଁଥିଲା ସେ ଅଭାବ ପୂରଣ କରିଛି—ପ୍ରଦୀପ—ସେ ଆଜି ଘନ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ସମାଜରୁ ଡରରେ ଲୁଚି ଛପି ଆଉ ଆସିବନି ।ଲଣ୍ଠନଟି ହକାଇ ଶୋଇ ରହିଲି ! ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସୁ ନଥାଏ । ପଛ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଯାଉଥାଏ । ରାଗରେ ଗୁଣ୍ଡିଟା କୁରୁଳି ଉଠୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ତାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖାଇବା ପାଇଁ

ଆଜି ସମସ୍ତ ନଥିଲା—ତାର ସ୍ମୃତିକୁ ନେଇ—ସ୍ୱପ୍ନ ଝଡ଼ର ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ ପଡ଼ିରହିଲା କେଉଁ ଶତାବ୍ଦିର ତଳେ——

—ଏଗାର—

ଆଜିକୁ ମାସେ ହେବ କଲେକ୍ଟରଏଟ୍‌ରେ ଗ୍ରହଣ କଲିଣି । ଦିନ ସାରା ଫାଇଲ ଘାଣ୍ଟି ଘାଣ୍ଟି ମାସକୁ ପାଏ ଅଶିଟଙ୍କା । ଅଫିସ୍ କାମ ସାରି ଫେରିଥାଏ ଘରକୁ । ଜଳଖିଆ ଢଟା ଖାଇ ଖଟ ଉପରେ ବୁଲୁଛି—

—ପୁଷ୍ପାଶ୍ରୀ, ପୁଷ୍ପାଶ୍ରୀ—

ତଳକୁ ଗଲି, ଅଫିସିର Head Clerck । ବୟସ ଷାଠିଏ ପାଖାପାଖି ହେବ । ମୁଣ୍ଡ ବାଳ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ପାଚି ଗଲାଣି, ପରିଚ୍ଛେଦ ସାଧାସିଧା । ବାପାଙ୍କର ବାଲ୍ୟବନ୍ଧୁ । ସେମିତି କିଛି କାମ ନଥିଲେ ସେ ଆସନ୍ତିନି । ତଳକୁ ଆସି ଫିଟାଇଲି କବାଟ ।

ଆପଣ !

—ହଁ ! ବାପା ଅଛନ୍ତି ?

—ଏଇନେତ ଅଫିସରୁ ଆସିଲେ ।

ଆସନ୍ତୁ ନାଁ, ବାହାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଲେ ଯେ । ସେ ପ୍ରତିବାଦ ନକରି ମୋ ପଛେ ପଛେ ଆଗେଇଲେ । ତାଙ୍କୁ ମୋ ଘରେ ବସାଇ ଦେଲି ।

—ବାପାଙ୍କୁ ଡାକି ଦେଉଛି ।

—ହଁ ଶୀଘ୍ର ଟିକେ !

ବାପାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଆସିବା ଜଣାଇ ଦେଇଫେରି ଆସିଲି ।

ବାପାଙ୍କୁ କହିଲ ଚନ୍ଦ୍ର !

ହଁ ଆଜ୍ଞା !

ବସୁନ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲ ଯେ । ତୁମ ବାପା ମୋର ବାଲ୍ୟବନ୍ଧୁ ବୁଝିଲନାଁ—

—ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଏହିତ ବାପା ଆସିଲେଣି ।

ନମସ୍କାର ଭାଇ ! ସଞ୍ଜବେଳଟାରେ ।

ଟିକେ କାମ ଅଛି ତୁମ ନିକଟରେ ।

କ'ଣ କିଛି ଅସୁବିଧା ଅଛି ।

ନାଁତ, ଆସିଲ ଭଲ କଲ ।

ଏ କ'ଣ ତୁମର ଘର ନୁହେଁ !

—ସେମାନଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ବାଧାହେବ ବୋଲି ସେଥି ପାଇଁ ମୁଁ ଚାଲି ଗଲି ସେଠାରୁ । କିନ୍ତୁ ବାଆଁ ରେଇ ହୋଇ କୋଠାଉପରେ ବୁଲିଲି ।

ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

—ଆମ ଝିଅଟିକୁ ଦେଖିଛ ନାଁ ।

—କ'ଣ କଲା, ଭଲ ପିଲାଟି ।

—ତୁମ ଚନ୍ଦ୍ର ସାଥିରେ କଲେ କ'ଣ ହଅନ୍ତା କହିଲେ ।

କ'ଣ ବଡ଼ ଘର କଥା ! ମୋତେ ପଚାରିଲ ଲାଭ କ'ଣ ! ଚନ୍ଦ୍ର ବି ତୁମର ପୁଅ । ତୁମର ଯଦି ଖୁସି, ମୋର କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ ।

ଢଳା ନଳାରେ ତ ହେଲା କରିବନି, କିନ୍ତୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା ତୁମର ଆମର ବନ୍ଧୁତା ଚୀରକାଳ ବଜାୟେ ରହିବ ।

ତା ତ ଠିକ୍ । ତେବେ ଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ "ଶୁଭସ୍ୟ ଶୀଘ୍ର" । ତେଣୁ ଆସନ୍ତା ମାସ ୫ମୀ ତିଥିରେ କରି ଦେଲେ ଯାଆନ୍ତା ।

ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ—ମୋର କିଛି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ, ତେବେ ତୁମର ଯୋଗାଡ଼ ଯାହା—

ବାପା କହିଲେ, ହଉ,ଘର ପୂର୍ବରୁ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ତୁମ ଘରକୁ ନେଇ ବୁଲାଇ ଆଣ, ଆଜି କାଲିର ପିଲାନା—

ବୁଝିଲି, ମୋତେ ଆଜି କହି ଅପମାନ ଦିଅନା ମୁଁ କାଲି ତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବି । ହେଲେ ଚନ୍ଦ୍ର ଯେପରି ପିଲା, ସେ ମୋ କଥାରୁ ବାହାରି ଯିବନି । ଆସ୍ତୁ ମୁଁ ଯାଉଛି ଭାଇ, ସମସ୍ତ ନଷ୍ଟକରି ଦୁଃଖ ଦେଲି—

ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଚାଲି ଗଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲି । ଚାଲିଗଲି, ତାର ଘର ସଂସାର କରି— କଳା—ନିତାନ୍ତ ଅଜଣା—ଅଦେଖା ସେ—ତାକୁ ପୁଣି ନେଇ ସେ ଗଢ଼ିବ ସଂସାର ! ଅତୃପ୍ତ ଆତ୍ମାର ହେବ ଶାନ୍ତି—ସେ ଚାଲିକୁ ଭୁଲି ଯିବ ଚିର ଦିନ ପାଇଁ—

ଭାଇ !

କଣ କହୁଛୁ କୁନି !

ଚାଲୁ ଅପା କହୁଛି, ତୁମେ ସ୍ନିଗ୍ଧା ତା ଘରକୁ ଯିବାକୁ ।

କାହିଁକି ?

କଣ ତାଙ୍କର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଅଛି ।

—ଚାଲୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛି ତା ଘରକୁ ! କିନ୍ତୁ ସେ ସତ୍-ସାହାସ ଆଜି—ମୋର ନାହିଁ !

ଗୋଡ଼ ଥରି ଉଠୁଛି, ପାଦତଳୁ ପୃଥିବୀଟା ଯେମିତି ଖସି ଯାଉଛି !

କୁନି !

କଣ ଭାଇ !

ତୁ ଯା, ମୋ ଦେହ ଖରାପ ଅଛି, ମୁଁ ଯାଇ ପାରିବି ନାହିଁ !

ତା ବର ପତ୍ର ଆସିଥିଲା ? ସେମାନେ ଆମ ଘରକୁ ବୁଲି ଆସିଥିଲେ, ତୁମକୁ ଖୋଜିଲେ । ବୋଉ କହିଲା ଅଫିସ ଯାଇଛନ୍ତି । ବୋଉକୁ କହିଲେ ସେ ଆସିଲେ, ତୁମକୁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ପଠାଇବାକୁ । ପୁଣି କହିଛନ୍ତି ସେ ଯଦି ନଯାଆନ୍ତି; ସେ ନିଜେ ଆସି ନେଇ ଯିବେ ।

ଏଁ, ତା ବର ନିଜେ ଆସିବ ! ତାକୁତ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ହେବନି ।

ଗୁରୁ ଡାକିଛି—ପୁଣି ତାର ବର ଆସିବ ! ଯଦି ମୁଁ ନଯାଏ, ସନ୍ଦେହ କରିବନିତ ! ଯଦିତ ମୋର କିଛି ହେବନି— ତେବେ ଗୁରୁ, ଯିବାକୁ ହିଁ ହେବ ! ଗୁରୁର ଆଗ୍ରହ, ବରର ନିମନ୍ତ୍ରଣ, ଭାଙ୍ଗିବା ଅସମ୍ଭବ !

ମୁଁ ଯିବି ଲୁନି !

ହଉ ମୁଁ ସ୍ନିଗ୍ଧାକୁ ନେଇ ଆସୁଛି—

—ବାର—

ବାଟଟା ଯେ କେତେ ଶୀଘ୍ର କଟିଗଲା ମୁଁ ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ଗୁରୁର ପାଟିରେ ମୋର ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା ! ରହିଲି, ଗୁରୁ କହୁଁଛି, ଘୁଡଉପରୁ—ଏ ବୋଧେ ତାର ବର ନିଶ୍ଚୟ—

ଚାଲ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ଏଇ ପଥ ଦେଖ ଡାକୁଛି !

ପଛରେ ସ୍ନିଗ୍ଧା ଲୁନି, ଆଗେ ଆଗରେ ଚାରୁ ତା ବର ! ସରମରେ ମୁଣ୍ଡ ନଇଁ ଯାଉ ଥାଏ । ଜେଲଖାନାର କଇଦ ପରି ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ଆଗେଇଲି । ଉପରୁ ସେମାନେ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲେ ।

ନମସ୍ତେ !

ହସୁଛନ୍ତି, ଚାରୁ ତା ବର ! ମନଟା ଦବିଗଲା ବିବେକ କହୁଥିଲା ଏମାନେ ଅଛା କହୁ ନାହାଁନ୍ତି ତ—

ଚାରୁ କହିଲା ସେ ଭାରି ଲାଜକୁଳା ।

ସରମରେ କହିଲି, ନମସ୍ତେ—ସେ ମୋ ହାତଟାକୁ ଭିଡ଼ି ନେଇଗଲେ । ଲାଜକଣ କରୁଛନ୍ତି, ଏବ ତ ତୁମର ଘର, ଆମେସିନା ଅଚହ୍ନା ତୁମ ଭଉଣୀତ ଅଚହ୍ନା ନୁହେଁ—

ତାଙ୍କର ସେଇ ପଦକ କଥା । ଘୃତ ଉପରେ ଖିର ଢାଳି ଗଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ, କିନ୍ତୁ ସେତ ଚାରୁକୁ·····! ମନର କୋହକୁ ମନରେ ଚାପିରଖି କହିଲି, ମୋର ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟ ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ଦେଖାହେଲା ।

ଦୁହେଁ ହସି ଉଠିଲେ । ସେ କହିଲେ ଚାରୁ ତୁମ ଭାଇ ଭାରି ଚାଲାଖ ।

ମୋ ଆସିବାକୁ ବୋଧେ ସେମାନେ ବଡ଼ ମନ କରୁଥିଲେ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଉଦାରତା ନିକଟରେ ନିଜକୁ ଛୋଟ ମନ କରୁଥିଲି ।

ଠିଆ ହେଲ ଯେ ! ହାତ ଧୁଅନ୍ତୁ ।

ଚାରୁ ଠିଆ ହୋଇଛି ପାଣି ଧରି । ସୁନାପିଲାଟି ପରି ହାତ ଧୋଇଲି । ଆଗରୁ ସେମାନେ ଖାଇବା ପିଇବାର ଜୋଗାଡ଼ କରି ରଖିଥିଲେ । ଆମେ ଖାଇ ବସିଲୁ, ଚାରୁ ଓ ତା ବର ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ ।

ମୁଁ ଭଦ୍ରତା ଖାତିରରେ କହିଲି ଆପଣ—

ନାଁ—ମୋର !

ଚାରୁ ବାଧା ଦେଲା, ବସୁନ । ପ୍ରତିବାଦ ନକରି ବସିଲେ । ଚାରୁ ଦେବା ନେବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲା ।

ଆପଣଙ୍କ ନାଁ ଟା—

ଓ଼ଃ—ଧନ୍ୟବାଦ—ମୋ ନାଁ—ପ୍ରଦୀପ—ଆପଣଙ୍କର ମମତା ଜୀବନରେ ଭୁଲି ହେବନ ।

ସେ ମୋ କଥାରେ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ—

—କାହିଁ ଆମେତ ସେମିତି କିଛି କରିନୁ—ବରଂ ଏତେ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଆପଣ ଆସିଛନ୍ତି, ଏହାହିଁ ଆମ ଜୀବନରେ ବଡ଼ କଥା ।

ମୁଁ ନୀରବ ରହିଲି । ଝିଅଟିଆ ସରଳ ।

ସିଗାରେଟ୍ ଖାଆନ୍ତି ଆପଣ ।

ନାଁ !

ମୁଁ ତାହା ହେଲେ ଟିକେ ଆସୁଛି । ଆପଣ ଏଠି ବସି ଗପ କରନ୍ତୁ, ମୁଁ ଟିକେ ଏଠୁ ଆସୁଛି, କିଛି ମନରେ ଭାବବେନ ।

କାହିଁକି ବସୁନାହାନ୍ତି ।

ତେଣେ ବାପାଙ୍କୁ ଆଣିବାକୁ ହେବ । ସେ ଗୃହଜଳଆଗଞ୍ଜ ଯାଇ ଥିଲେ , ଆସିନାହାନ୍ତି ଜିପ୍ ନେଇ ଆଣିବ ।

ମୁଁ ମନା କରି ପାରିଲି ନି, ସେ ଚାଲିଗଲେ । କିଛି କ୍ଷଣ ପରେ ଚାରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା କିଛି ପାନ ନେଇ ।

ପାନ ଖାଅ !

ଚାରୁ !

କ'ଣ !

ତୋର ସ୍ୱାମୀତ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲୋକ । କ୍ଷଣିକରେ ସେତ ପରକୁ ଆପଣାର କରି ପାରନ୍ତି । ତୋର ଏତେ ଦୁଃଖ କାହିଁକି ?

ତାହାକୁ ଦେଖିଲେ କିଏ କହିବ ଯେ ହୃଦୟ କୁହୁଡ଼ି ଚନ୍ଦ୍ର ଭଳି ।

ମୁଁ ନୀରବ ରହିଲି ।

—ଚୁପ୍ ରହିଲ ସେ ।

କ'ଣ ଭାବୁଛ !

ମୁଁ ଚାହିଁଲି ଡ୍ରଇଁ ରୁମ୍‌ର କାନ୍ଥରେ ଝୁଲୁଛି, ସ୍ୱରୂ ଓ ତାର ସ୍ୱାମୀର ବଡକରା ଫଟୋ ଟାଏ । କି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଛି । ବାହାରକୁ ଚାହିଁଲି, ପଦାକରରେ କିଏ ଠିଆ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ୟକରୁଛି ।

ସ୍ୱରୂ ।

ଉଁ !

ତୋତେ କିଏ ବୋଧେ ଡାକୁଛି ।

—ଛନ୍ଦା, ମୋର ନଣନ୍ଦ ।

—ଆସୁନୁଲେ ଛନ୍ଦା !

ଚଞ୍ଚଳ ପଦକ୍ଷେପରେ ପଶି ଆସିଲା ସେ । ସତେ ଯେମିତି ଏଇ ପଦଟିଏ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ସେ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଆଖି ଝଲସି ଉଠିଲା !

ସେତେ ସୁନ୍ଦରୀ ନ ହେଲେବି, ଆଧୁନିକା ନିଶ୍ଚୟ—

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ଛନ୍ଦାକୁ ଚାହିଁଲି—କଲେ ନମସ୍କାର ହେଉନୁ ଭାଇକୁ—

ମନା କଲି—ଆଉ ଛୁଆ ଲୋକ, ସେ ଚାହିଁଗଲେ ବଳେ ଉହିବନି ସେ—ଛନ୍ଦା କିନ୍ତୁ ମାନିଲାନି—

ନମସ୍କାର—

ପ୍ରତିନମସ୍କାର ଜଣାଇଲି ! ନାଁ ସାଥିକୁ ରୂପଟି ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର । ଚାହିଁଲି ଛନ୍ଦା ହସୁଛି, ସତେ ଯେମିତି କଥାଟା ତାରମନକୁ ଖୁବ୍ ପାଇଛି । ଆପେ ଆପେ ପାଟିରୁ ବାହାରି ଆସିଲା—

କଣ ପଢୁଛ !

ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ହଁ ଜଣାଇଲା ।

ବସୁନ୍ତ !

ମୋ କଥାରେ ମୁହଁଟା ତାର ନାଲି ପଡ଼ିଗଲା, ସେ ଖାଲି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା !

—ଶୁଣ୍, କହିଲି, ସେ ବ ତୁମପର ଲାଜକୁଳା—ହଉ ଥାଳିଆଟି ରଖି ଦେଇ ଆସ !

ଧୀର ପଦ କ୍ଷେପରେ ଚାଲିଗଲା ସେ ! ସତେ ଯେମିତି ତାର ଯିବାର ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ।

ଭଲ ସୁନ୍ଦର ନଣନ୍ଦ ଟିଏତ ଶୁଭ୍ର ।

ଏ କଣ ଗୋଟିଏ । ଆହୁରି ଅଛନ୍ତି ! ସବୁତ ଗାଁରେ, ଏକା ଛନ୍ଦାକୁ ଛାଡ଼ି । ମୋର ଗୋଟାଏ କଥା ରଖିବ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ—

କଣ କହନ୍ତୁ, ଯଦି ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ—ଛନ୍ଦାକୁ ମୁଁ ଛନ୍ଦ ଦେବାକୁ ଚାହେଁ ତୁମ ସହିତ । କଣ ଶୁଭ୍ରର ଉପହାର ଗ୍ରହଣ କରିବତ—

ଶୁଭ୍ରର ଅନୁରୋଧ, ମୋର କ୍ଷଣିକ ଦୁର୍ବଳତା, ମୋତେ କଷ ଚୂତ କରି ପକାଇଲା । ବାପା ଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି ବାଲ୍ୟଘର— ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି କଳାକୁ ଛନ୍ଦ ଦେବାକୁ—କ'ଣ କରିବ ସେ—ଆଖି ଆଗରେ ଠିଆ ହେଲେ ଦୁଇଟି ମୂର୍ତ୍ତି—କଳା ଓ ଛନ୍ଦା ! ଗୋଟିଏ ଅଜଣା ଅଦେଖା—ଆଉ ଛନ୍ଦା ତଳ ତଳ ନିଷ୍କଳଙ୍କ ପ୍ରତିମା ! କ୍ଷଣିକର ଦେଖାରେ ହୃଦୟଟାକୁ ଏକା- ବେଳକେ ମାଡ଼ିବସିଛି । ମୁଣ୍ଡରେ କିଛି ପୂରିଗଲା—କହିଲି ଟିକିଏ ସମୟ ଦରକାର ଶୁଭ୍ର—

ଭାଇ ଯିବା ପରେ—

ହଉ ଚାଲ ଯିବା । ବହୁତ ଡେରି ହେଲାଣି ! ସ୍ନିଗ୍ଧା ଲୁଆଡ଼େ ଗଲା !

ସେ ଆଜ ଏଠି ରହିବ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ।

ଆମେ ଯାଉଛୁ ଚାଲ୍ । ସାଇକେଲଟା ରହିଲା । ପ୍ରଦୀପ ବାବୁଙ୍କୁ କହିବ କାଲି ନେଇ ଦେଇ ଆସିବେ ।

ଆମେ ଆଗେଇଲୁ ! ଆଖି ଆଗରେ ଜଣକ ସହରର ଛାଇ ରାସ୍ତା ଲମ୍ବି ଯାଇଛି କାହିଁ କେତେ ଦୂର ! ଚାଲୁ ଚାହିଁଛି ମୋ ଯିବା ବାଟକୁ । ଘୁଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଚାହିଁଲି ଛନ୍ଦା—ଡାଇ ଯିବା ବାଟକୁ ସତେ ଯେମିତି ସେ ଚାହିଁ ରହିଛି ! ଚାରି ଚକ୍ଷୁର ମିଳନ ହେଲା, କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ ମୁଁ ଭୁଲି ଗଲି ଦୁନିଆଁ ! ପୁଣି ଆଗେଇ ଚାଲିଲି, ଚାଲି ଚାଲି, ଆଗରୁ ରିକ୍ସା ନେବା ।

ରିକ୍ସା ଛୁଟିଛି ଆମଘର ଅଭିମୁଖେ ।

ଭାଇ !

କ'ଣ ? .

ଛନ୍ଦା ଅପା କଣ ଦେଇଛି ।

କଣ ଦେଇଛି ! ନାଲିଲଫାପା ଖଣ୍ଡେ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ସେ । ଭାବିଲି ଖରାପ ଭାବିବାର, ବୟସ କୁନିର ହୋଇନ । ବାଟରେ ନପଢ଼ି ରଖି ଦେଲି ।

ମନଟା ସେମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଭଲ ଲାଗୁନଥାଏ । ଚିଠିଟା କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଖୋଲି ପଢ଼ିଲି !

ଚନ୍ଦ୍ର ବାବୁ—

ନମସ୍କାର ! ମୋର ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ବୋଧେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବେ ! ଗାଳି ମଧ୍ୟ ଦେବେ । ଭାବିବେ ଛନ୍ଦାଟା କି ନିର୍ଲଜ୍ଜଟା । କିନ୍ତୁ

ସରଳ ହୃଦୟରେ ମୋର ଏ ଧୃଷ୍ଟତା ମାର୍ଜନା କରିବେ । ଭାଉଜଙ୍କ ଠାରୁ ତୁମ କଥା ଶୁଣିଛି । ତାଙ୍କ ଠାରୁ ତୁମ ଫଟୋଟା ପାଇଛି । ତମ କୁନକୁ ସ୍ନିଗ୍ଧା ଆମ ସ୍କୁଲରେ ଚହ୍ନାଇ ଦେଇଛି । ମୋର ଭାଗ୍ୟ, ତମ ପରି ମନୁଷ୍ୟର ଦର୍ଶନ ଆଜ ମିଳିଲା । ସବୁବେଳେ ମନ ମୋର ତୁମର ଦେଖା ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠେ, ମନ ଧାଇଁ ଯାଏ ଅମଡ଼ା ମାଡ଼ି ତୁମ ନିକଟକୁ । ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକେ । ସେ ଆଜ ମୋ ଡାକ ଶୁଣିଛନ୍ତି । ତୁମର ଦେଖା ନ ପାଇ ମନଟା ତୁମଠାରେ ବାନ୍ଧିଦେଇଛି । ଜାଣେନା ତୁମେ ଗ୍ରହଣ କରିବ କି ନାଁ, ଯଦି ତୁମେ ଖରାପ ଭାବ ଚିଠିଟି ଚିରି ଦେବ । ମୋ ରାଣ ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ତାର ଉତ୍ତର କୁନହାତରେ ପଠାଇବ । ଉତ୍ତର ପାଇଁ ଚାତକ ପରି ରହିଁ ରହିଲି ।

ଇତି

ଆପଣଙ୍କର ଅବହେଳିତା

ଛନ୍ଦା—

ଚିଠିଟା ପଢ଼ିସାରିଲି । ଛନ୍ଦା ଦେଇଛି—ଏ କଣ କଲା ସେ—ଗୋଟାଏ ଅପରାଧରତ ମାର୍ଜନା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରିନ—ପୁଣି ଜୀବନର ଦ୍ୱୀତୀୟ ପ୍ରହରରେ ଛନ୍ଦା—ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିଗଲା କେତେ ଘଣ୍ଟାର ଦେଖା । ମନଟା, କି ବିଚଳିତ କରି ପକାଇଲା—ମୁଁ ଅଜଣାରେ ପୁଣି ଚାରି ହୋଇ ଗଲି—କଲମ ଦୁଆତ କାଢ଼ି ଲେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି ।

ଖଣ୍ଡିକ ପରେ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ନଷ୍ଟହେବାକୁ ଲାଗିଲା, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଦୁଇଧାଡ଼ି ବି ଲେଖି ପାରିଲି ନାହିଁ—ଶେଷରେ ।

ହୃଦୟ ଛନ୍ଦା !

ସମ୍ବୋଧନଟା ଭଲ ଲାଗିବକି ନାଁ, କିନ୍ତୁ ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁଣ୍ଡରେ ଯାହା ଢୁକିଲା ତାହାହିଁ ଲେଖି ଦେଲି । ତୁମର ଚିଠିଟା ପାଇଁ ଯେ କେତେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି ତା ଚିଠିରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ତୁମେତ ମୋତେ ନ ଦେଖି ମୋର ହୋଇ ଯାଇଥିଲ । ତୁମପରି ସରଳ ହୃଦୟ ବାଳିକା ଗ୍ରହଣ ବା ନକରିବ କିଏ ? ମୁଁ ତୁମର ସେଇ ଦେଖାରେ ଏକବାର ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ସେ ସମୟର ଦେଖା ଓ ତୁମର ଅନୁପମ ରୂପ ବାର ବାର ମନ ଋହିଁଲେ ବି ଭୁଲ ହେଉନି, ମନ ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ । ପରେ ଚିଠି ଦେବ । ଏତିକିରେ ରହିଲି । ରାଗିବ ନାହିଁ ।

ଇତି

ଚନ୍ଦ୍ର—

ଚିଠିଟି ବନ୍ଦକଲି । ଆଖି ଆଗରେ ଠିଆ ହେଲେ କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଛାୟା ମୂର୍ତ୍ତି ! —ଗୁରୁ—ଝାପସା ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଲୁଚି ଯାଉଛି ସେ—ଦରଦୀ ଭରା କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱର ଶୁଭିଯାଇଛି । ମୋତେ ଭୁଲି ଯାଅ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ—ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସଂସାରୀ ତୁମ ଛନ୍ଦାକୁ ଗ୍ରହଣ କର । ସେ ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦାନ ।

—ଅନ୍ଧକାର ଭେଦ କରି ଆଗେଇ ଆସିଲା ଏକ ଆଲୋକର ଜ୍ୟୋତି । ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖା ଗଲା—ଛନ୍ଦା—ମୋତେ ନିରାଶା ଅନ୍ଧକାରକୁ ଠେଲି ଦିଅନା ଚନ୍ଦ୍ରବାବୁ—ମୁଁ ତୁମର ମନର ମାନସୀ—ମୋର ହୃଦୟ ତନ୍ତ୍ରୀ ଝଙ୍କାରିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ତୁମରି ପାଇଁ—କ'ଣ ଗ୍ରହଣ କରିବନି ?

ଆଲୋକ ଅପସରି ଗଲା—ଝାପ୍‌ସା ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ଏକ ନାରୀ—ଆଲୁଳାୟିତ କେଶ—ରୂପଚାରି କେବେଦେଖିନ ବୋଧେ—ଚନ୍ଦ୍ରି ବ ହେଉନ—

କଲା—

ଉତ୍ତରଗଲକ ଚନ୍ଦ୍ରବାବୁ ! ତୁମର ବାପାଙ୍କର ମନୋନୀତରେ ମୁଁ ପୁଣି ତୁମରି ହୋଇ ଆସିବି ! ସେତେବେଳେ ତୁମେ କଣ ଖୁସି ହେବନ—

—ମୁଣ୍ଡ ଗୋଳ ମାଳ ହୋଇ ଗଲା—

ଡାକ ପକାଇଲି—

ଝୁନୁ, ଝୁନୁ—

—ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା ଝୁନ !

—କ'ଣ ଭାଇ !

ମୁଣ୍ଡରେ ମୋର ଚେତା ପସିଲା । ମୁଁ ତୋତେ ଡାକୁଥିଲି ଝୁନ !

କନ୍ତୁ ତୁମେତ ଘରକୁ ଅପାକୁ—

—ମୋର ଭୁଲ ହୋଇ ଗଲା ଝୁନ, ତୋ ଘରକୁ ଅପାସିନା ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି ହେଲେ ଅଭ୍ୟାସଟା ମୁଁ ଛାଡ଼ି ପାରି ନାହିଁ ।

ସ୍କୁଲକୁ ଯିବୁନା ।

ହଁ !

—ନେ ଏ ଚିଠିଟା, ଛନ୍ଦାକୁ ଦେଇଦେବୁ ।

—ହଉ !

ଚାଲି ଗଲା ସେ, ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି, ଏ ଅଭିଯାନ, କ'ଣ ଆଲୋକକୁ ନା ଅନ୍ଧାରକୁ—

—ତେର—

କାଠ ଯୋଡ଼ାର ପଥର ବନ୍ଧଉପରେ ଠିଆ ହୋଇଛି କଲେକ୍ଟରଅଫିସ୍‌ର ବଡ଼ କୋଠାଟି ! ମୋ ସହିତ ବହୁତ ଲୋକ ସେଠାରେ କାମ କରନ୍ତି । ଲୋକ ଗହଳରେ ସ୍ଥାନଟା ପୂରିଯାଏ । ମୋ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଫାଇଲ ପରେ ଫାଇଲ ଗଦା ହୋଇ ଯାଏ । ୧୦ଟାରୁ ଆସି ୩ଟା ବାଜିଲା । କାମ କରି କରି ହାତ ଉହ୍ଣଗଲାଣି, ତେବେବି କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ବିରାମ ନାହିଁ—

—ବାବୁ !

ଫାଇଲ ଉପରୁ ଆଖି ଫେରାଇଲି । ବଡ଼ ବାବୁଙ୍କର ଚପରାଶି !

—କଣ କହେ !

—ବାବୁ ଡାକୁଛନ୍ତି ଆଜ୍ଞା ?

—କାମ ଧାମ ଛାଡ଼ି ବାହାରିଲି । ତାଙ୍କର ଡାକବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁଥାଏ ! ଇଚ୍ଛା ହେଉ ଥାଏ, କହିଦେବାକୁ ଯାଇଁ, ତାଙ୍କର ଅଭିନୟ ବନ୍ଦ୍ ରଖିବାକୁ ! ଗୃହସ୍ୱଙ୍କୁ ଡରମାଡୁ-ଥାଏ ଯେତେ ହେଲେ । ତାଙ୍କର ତଳେ । ନଯାଇ ବା ଚଳିବ ନାହିଁ । ସିଧା ଗଲି ।

ଏକୁଟିଆ ଘରଟିରେ ସେ କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଆନ୍ତି ! ସତେ ଯେମିତି ଦୁନିଆ ଯାକର କାମ ତାଙ୍କର ।

—ମୋତେ ଡାକୁଥିଲେ ଆଜ୍ଞା !

—ଫାଇଲ ଉପରୁ ଆଖି ଫେରିଲା, ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ କଳା ଫ୍ରେମ୍ ଲଗା ଚଷମା ତଳୁ ଚାହିଁଲେ ମୋତେ ।

ଚନ୍ଦ୍ର !

ଆଜ୍ଞା !

ତୁମେ ଆଜ ଅଫିସ ପରେ ମୋ ସାଥିରେ ଆମ ଘରକୁ ଯିବ !

—ରାତି ମୋର ଖଜବଜ ହେଉଥିଲା, କଣ୍ଠ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି କଣ ଝିଅକୁ ଦେଖିବାକୁ – କିନ୍ତୁ ଜିଭ ମୋର ଲେଉଟିଲା ନାହିଁ – ମୁଁ ଅଣିଶ୍ଚିନ୍ତିଆ କଥନ ! ବାଧ ଶିଶୁଟି ପରି କହିଲି ।

—କଣ କାମଥିଲା !

—ହଁ,

ତେବେ ଯିବ ଆଜ୍ଞା ।

—ତେବେ ଯାଅ ! ଏଇଥି ପାଇଁ ଡାକୁଥିଲି ।

ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି ! ପୁଣି ଲାଗି ପଡ଼ିଲି କାମରେ । କିନ୍ତୁ ମନେ ପଡ଼ିଲା—ଛୁଟା – ଦେଇଥିବା ଚିଠି—କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ ଠନ୍ ଠନ୍ ହୋଇ ବାଜିଲା ଗୁରଟା !

କଟକର ନାଲି ରାସ୍ତା ଉପରେ ଛୁଟି ଥାଏ ଦୁଇଟି ସାଇକେଲ । ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଓ ମୁଁ—

— ଏଇଠି ରହ !

—ମୁଁ ଓହ୍ଲାଇଲି, ଓ ସେ ମୋ ପଛରେ ! ସେ ମୋତେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ଘରକୁ ଯିବାକୁ !

—ବସ ।

—ଆଜ୍ଞା ।

ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଗ୍ଲଲି ଗଲେ ! ଏକୁଟିଆ ବସି ରହିଲି ମୁଁ ! କିନ୍ତୁ ଧଇଁସଇଁ ଚଢ଼େଇଟି ପରି ଛଟ ପଟ ହେଉଥାଏ !

ପରଦା ଆଢୁଇ ଠିଆ ହେଲା ଛୋଟ ପିଲାଟିଏ !

—ବାପା ଡାକୁଛନ୍ତି !

ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କର ପୁଅ ବୋଧେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାର ଅନୁଗମନ କଲି । ସେ ମୋତେ ନେଇ ବସାଇ ଦେଲା ଗୋଟିଏ ସୁସଜ୍ଜିତ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ! ଘରର ଆଡ଼କୁ ଆଖି ଫେରାଇଲି ! କାନ୍ଥ କରକୁ କେତେଗୁଡ଼ାଏ ବହିଥିବା ଆଲମାରିଟିଏ । ତା ପାଖକୁ ଆଲଣା, ନାନାପ୍ରକାର ଶାଢ଼ୀରେ ଭରପୂର ସେ । କାନ୍ଥ ଦେହରେ ଝୁଲୁଛି ଏମ୍ବ୍ରୋଡ଼େରି ସୂତାର ଫଟୋ କେତେ ଖଣ୍ଡି ! ଝରକା ଉପରେ କଳାର କଣ୍ଡକରା ଫଟୋଟାଏ ! ଆଧୁନିକତାର ଲେଶମାତ୍ର ଚିହ୍ନ ନାହିଁ ! କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଛି ସେ !

ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲା ତରୁଣୀଟିଏ ହାତରେ କିଛି ଜଳଖିଆ ନେଇ !

—କଳା !

ଢଳ ଢଳ ରୂପ ଯୌବନ । ସରମରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଥାଏ ସେ । ସେ ପୁଣି ହେବତାର ଜୀବନ ସଙ୍ଗିନୀ । କଳା—ଚାହିଁଛି ମୋତେ । ଚକ୍ଷୁ ପଲକହୀନ । ବୋଧେ ସେ ଜାଣିନି, ଏଇ ହତଭାଗା ହେବ ତାର ଜୀବନର ସାଥି ।

—ରଖନ୍ତୁ ।

ସେ ରଖି ଦେଇ ଠିଆ ହେଲା, ମୁଁ ବସି ତୁଳନା କରୁଥିଲି, କଳା ସହିତ, ଛନ୍ଦା ଓ ଚାରୁକୁ । କ୍ଷଣିକର ଦୁର୍ବଳତା, ରୂପର ମୋହ, ନିମିଷକେ ମଧ୍ୟରେ କରିନେଲା ତାର, ସେ ବାଧା ଦେଇ ପାରିଲିନି । କିନ୍ତୁ ନିୟତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭିନ୍ନ । ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୋର କରି ପାରିଲିନି ! ବାପା ବୋଉ ତାର ପଥରେ କଣ୍ଟା ହେଲେ ! ଦୁନିଆରେ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ—ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ—ଚାହାନ୍ତି ଛନ୍ଦା ଦେବାକୁ, କଳାକୁ ତା ସହିତ ! ବଣୁଆ ପଶୁକୁ ପୋଷା ମାନିବା

ପାଇଁ ସେ ଏ ସୁବିଧା ଦେଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କେହିତ ତା ମନ କଥା ବୁଝୁ ନାହାନ୍ତି ।

—ଖାଉ ନାହାନ୍ତି ।

ଓଃ ଆଚ୍ଛା ଧନ୍ୟବାଦ, ବାପାଙ୍କୁ ଟିକେ ଡାକି ଦେବେ !

ପାଟିରୁ କଥା ନସରୁଣୁ ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ପଶି ଆସିଲେ, ତାଙ୍କ ସାଥିରେ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ !

—କଣ ଖାଉନ !

ଲଜ୍ଜାରେ ମୁଣ୍ଡ ନଇଁ ଗଲା । ମୁଁ କହୁ କହିଲିନି—ଖାଲି ଭାବୁଥିଲି—ଏ ଅଭିନୟ ପୁଣି କାହିଁକି ?

କଳା—ବୋଉ ପାଟିକରି ଉଠିଲେ—

—ଖାଉନ ପୁଅ, ଲାଜକଣ କରୁଛ ! ଆମ ପାଖରେ ତୁମର ଭାବବାର କଣଅଛି !

—ପୁଅକୁ ଟିକେ ଡାକନ୍ତୁ !

ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଡାକଲେ ମନୁକୁ ମନୁ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା, ୭।୮ବର୍ଷର ପିଲାଟିଏ ।

—କଣ ବାପା !

ମୁଁ ଡାକିଲି !

—ଖାଇବ ଆସ

ନାଁ,ମୁଁ.........

ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଆଖି ଦେଖାଇଲେ । ଛି ମନୁ, ଏମିତ କୁହନ୍ତି ! ସେ ପରା ତୋର ଭାଇ ।

—ପିଲାଟା ଡରିଗଲା । ବାଧହୋଇ ବସିପଡ଼ିଲା ମୋ ନିକଟରେ । ଦୁହେଁ ଖାଇଲୁ ! ମୁଁ ବୁଝିଲି କଳା ଲୁଚିଗଲା ସେଇ କାନ୍ଥ ଉହାଡ଼ରେ ।

ମୁଁ ଯାଉଛି ଆଜ୍ଞା !

—କଣ ଭଲ ଲାଗିଲାତ !

ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାଇଲି ।

ହଁ, ନମସ୍କାର କରି ବିଦାୟ ନେଲି ! ସାଇକେଲଟି ଧରି ଆଗେଇଲି ସେଇ ନାଲି ଧୂସର ରାସ୍ତା ଉପରେ । ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁବାକୁ ମନ ହେଲାନି ।

ଘରେ ଗୋଡ ନ ଦେଉଣୁ କୁନ କହିଲା ଭାଇ ତୁମର ଗୋଟାଏ କଥା ଅଛି ।

—ଦେ !

—ତମ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ରଖି ଦେଇ ଆସିଛି ।

ଏକା ନିଶ୍ୱାସରେ ଧାଇଁଲି ଉପରକୁ । —ଛନ୍ଦା—ଲେଖିଛି ଚିଠି !

ହୃଦୟର ଦେବତା,

ଆଦରର ନମସ୍କାରଟି ସାଦରରେ ଗ୍ରହଣ କରିବ । ତୁମର ହାତ ଲେଖା ଚିଠିଟି ପାଇଁ ଯେ କେତେ ଖୁସି ହେଲି ତା ତୁମେ ଅନୁମାନ କରି ପାରୁ ଥିବ । ସବୁସମୟରେ ତୁମର ମନଭୁଲା ଛବିଟି ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିଯାଏ । କ୍ଲାସର ପଢ଼ା ମନେ ରହେନା । ମୋର ଅନୁରୋଧରେ ତ ଚିଠିଟି ଲେଖିଛ, ଆଉ ଗୋଟାଏ ଅନୁରୋଧ ରଖି ପାରିବ, ଡର ମାଡୁଛି—ନ କହିଲେ ବା ତୁମେ ଜାଣି ପାରିବନି, ଦୁଷ୍ଟ ଚନ୍ଦ୍ର—ମୋ ପ୍ରାଣ କରୁଛି ଛୁଇଁବାକୁ ।

ସେ ଦିନର ଦେଖା କେବଳ ୧ ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ, ମନଟା ଲଗାମ ଛଡା ହୋଇ କେତେ ଦୂର ଆଗେଇ ଯାଇଛି ତା ତୁମେ ଜାଣି ପାରୁନ । ମୋ ପାଇଁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଆମ ସ୍କୁଲ ଯାଏ ଆସିବ—ଅନେକ ଦିନର କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଯେ ତୁମ ପାଇଁ ସାଇତ

ରଖିଛୁ, ତା ଚଠିରେ ଲେଖିବା ଅସମ୍ଭବ । ତେଣୁ ତୁମେ ଆସିବ ମୁଁ ଏକାନ୍ତରେ କହିବ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, କାଲି ତିନିଟା ପରେ ଆସିବ ମୋର କ୍ଲାସ ନାହିଁ । ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଯିବା । ଅନେକ କଥା ଅଛି । କ୍ଲାସରେ ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନେ ଗୋଳ ମାଳ କରୁଛନ୍ତି । କିଛି ଲେଖି ହେଉନି । ଅନ୍ୟ ସବୁ ସାକ୍ଷାତରେ । ଭୁଲଥିଲେ କ୍ଷମା ଦେବେ । ଇତି ।

ଛନ୍ଦା !

ଚଠିଟା ବନ୍ଦ କରି ରଖିବାକୁ ମନ ହେଲାନି, ପୁଣି ପଢ଼ିଲା । ଲୋମ ଗୁଡ଼ାକ ଠାକୁର ଉଠିଲା । ଛନ୍ଦା ସହିତ ଦେଖା ହେବ । ସେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛି । ଆଖି ପଡ଼ିଲା ଖଣ୍ଡେ ରୁମାଲ । ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖା ହୋଇଛି ଛନ୍ଦା—

ଚନ୍ଦ୍ର !

ବୋଉ !

—ଏତେ ଡେରି କଣ ତୋର ।

—ମୁଁ ପରା ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲି ।

—ତାଙ୍କ ଝିଅକୁ ଦେଖିଲୁ ?

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ପରି ପଚାରିଲା ଏକଣ କହୁଛୁ ତୁ—ତାଙ୍କର ଝିଅ—ହଁ—କଣ ହେଲା—ଦେଖିଲତ !

—କଣ ମନ ଗୃଲୁଛି ତ ।

ବାପା ପରା ତା ସହିତ ତୋ ବାହାଘର ଠିକ କରିଛନ୍ତି, ହଉ ତୋ ଇଚ୍ଛା ।

କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲା ବୋଉ ବାହା ଘର ନ ହେଲେ କଣ ଚଳିବନି ।

ବାପା ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ,—ଏଣେ ଆସ ବୁଢ଼ା ବୋଉ, ସେ ପିଲା ଲୋକ ତାକୁ କଣ ପଚାରିବୁ—ଏଣେ ଆସ କାମ ଅଛି—

ବୋଉ ଚାଲିଗଲା, ଯେମିତି ମୋ କଥା ତା କାନରେ ପଡ଼ୁ ନାହିଁ । ଦୁନିଆ ସ୍ୱାର୍ଥପର, ସେ କାହିଁକି ତାଠାରୁ ବାଦ ଯିବ । ମୁଁ ବସି ଭାବୁ ଥିଲି କାଲି ୩ଟା ବେଳ କଥା—ଆଉ ଘରୁ ବାପା କହୁ ଥିଲେ – ଆଜି ପରା ପନ୍ଦରଟା ଦିନ ରହିଲା ବୁଢ଼ା ବୋଉ । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରୁ ଥିଲା ଠିକ୍ ଏରୋପ୍ଲେନର ଚକ ପରି ଅତି ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ।

— ଚଉଦ —

ଦିନ ଗୋଟାଏ ହେବ । ଅଫିସରେ କାମ କରିବାକୁ ମନ-ଲାଗୁନଥାଏ ! ମିନିଟିଏ ସମୟ ଗୋଟାଏ ଯୁଗପରି ଲାଗୁଥାଏ । ମନେ ଭାବୁଥାଏ କେତେବେଳେ ଘଣ୍ଟା କଣ୍ଟାଟା ୨ଉପରକୁ ଘୁରି-ଯିବ । ମୁଣ୍ଡ ବିନ୍ଧାର ବାହାନା ନେଇ ଅଫିସରୁ ଛୁଟି ନେଲି । ପିଚୁ ରାସ୍ତାଉପରେ ସାଇକେଲଟା ଛୁଟାଇ ଦେଲି । ଗାର୍ଲସ୍କୁଲ ଅଭିମୁଖେ । ସାଇକେଲର ଦୌଡ଼ ପବନ ଦୌଡ଼ ନିକଟରେ ହାରି ମାନୁ ଥାଏ । ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲି ଆହୁରି ୧୫ ମିନିଟ୍ ବାକି ! ସିଧା ସଳଖ ଚାଲିଲି Motor stand ପାଖ ଚା ଦୋକାନ ନିକଟକୁ ।

—କ'ଣ ଚା ବାବୁ !

ନାଇଁ କିଛି ଜଳଖିଆ ଆଣ । ଦୋକାନ ତତ୍ପରତାର ସହିତ ମୋ ସେବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲା ! ମୁଁ ବି ଚାହୁଁ ଥିଲି କେମିତି ସମୟ କଟିଯାଉ ! ଚଳା ଦୋକାନ । ସାଇକେଲଟା ରଖି ଦେଇ ଚାଲି-ଗଲି ସ୍କୁଲ ଯାଏ !

ଭଗବାନଙ୍କର, ତଥ୍ୟାରୁ ସେ ବି ଆସି ହାଜର । ମନ ମୋର ଆନନ୍ଦରେ କୁଣ୍ଢେ ମୋଟ ହୋଇଗଲା !

—ବହୁତ କଷ୍ଟ ଦେଲି ନାଁ,

—ନାଇଁ କଷ୍ଟ କଣ, ଏତ ଗୋଟାଏ ଅନୁଭୂତି ମାତ୍ର ।

ହଉ ଚାଲନ୍ତୁ !

ଦୁହେଁ ଗୋଟାଏ ତେଲଙ୍ଗା ରିକ୍ସାରେ, ଏବେ ଯିବା କୁଆଡ଼େ । ମନେ ପଡ଼ିଲା ଗୋରାକବର । ରିକ୍ସା ଆମର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଚାଲିଲା ଗୋରାକବର !

ରିକ୍ସା ଅଟକିଲା । ଆଗରେ ଗୋରକବର । ଇଂରେଜ ମାନଙ୍କର ସମାଧିରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ମାଳିଙ୍କୁ ଟ୧୮ ଦେଇ ଗଲୁ ଭିତରକୁ । ଚାରିଆଡ଼େ ଉଚ ପାଚେରୀ, ଦେଖିବାକୁ କାହାର ସାହା ନାହିଁ ! ଆମେ ଡେଇଁ ଚାଲିଥାଉ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ସମାଧି ସ୍ତୂପ ! ଆଖି ଆଗରେ ବିରାଟ ମହାନଦୀ !

—ଏଇଠି ବସ ଛନ୍ଦା !

– ଖରାଟା ପଡ଼ୁଛି ଚାଲ ଛାଇରେ ବସିବା !

ମୁଁ ପ୍ରତିବାଦ ନକରି କହିଲି ଚାଲ ! ଦୁହେଁ ଯାଇ ଗଛଛାଇ ତଳେ ବସିଲୁ । ସେ ଆରମ୍ଭ କଲା—

—ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ କଣ ଡାକିବି !

—ତୁମେ କହନ୍ତ !

—ନାଁ ତୁମେ କୁହ !

—ଯାହା କହିଲ ସେଇଆ !

—ବାଃ ବଡ଼ ଚାଲାକି ତ—ତାହାହେଲେ ତୁମେ, ହେଲା—

—ହୁଁ,

—ଛନ୍ଦା,

—ଉଁ,

ତୁମେ ଭାବୁଥିବ ମୁଁ ତୁମରି ଚିଠିଟା ପାଇଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବି—ନାଁ !

—ମୁଁ କଣ ତୁମ ମନରେ ପଶିଛନ୍ତି—

—ନ ହେଲେ, ଭାବ ଥିବ, ମୁଁ ଆସିବିନି । ଯଦି ମୁଁ ଆସିନଥାନ୍ତି !

—ଘରକୁ ଫେରିଯାଇ ଥାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଠିକ୍ ଜାଣେ ତୁମେ ଆସିବ—

—ବାଃ, ଖୁବ୍ ଆଶା ବାନ୍ଧିଥାନ୍ତ ।

—ସତେ ସ୍ନିଗ୍ଧା ସେ ଖୁବ୍ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତୀ, ସେ ତୁମକୁ ପାଇ ସୁଖି ହେବ !

—ସେ ମୋ ନିକଟରୁ ଦୂରେଇ ଗଲା, ଛାଡ଼ ସେ କଥା !

—ଛନ୍ଦା !

—ଉଁ

—ଏ କବର ଗୁଡ଼ାକ ଦେଖୁଛ ନା ।

—ହଁ, ଭୟ ଲାଗୁଛି କି ?

—ନାଁ ଦିନରେ କଣ ଭୟ ! ଖାଲି ତୁମ…

—ମୋତେ ମୋଟେ ଡର ମାଡେ ନାଁ !

—ଭାଇ, ଭାଉଜଙ୍କୁ !

—କିନ୍ତୁ ତୁମ ନିକଟରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ଖୁସି ହେବେ । ଜାଣ ତୁମେ, ମୋ ଅପେକ୍ଷା ସେମାନେ ତୁମକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ।

—ମୁଁ କଥା ବଦଳାଇ କହିଲି ଗୁଡ଼ ସେ କଥା, ମୁଁ କଣ ଏମିତି ନିତି ଆସି ପାରିବି ନାଁ, ତୁମେ ଯାଇ ପାରିବ ।

—କାଇଁ ଆମ ଘରକୁତ ତୁମକୁ ମନା ନାହିଁ ।

ତାର କଅଁଳିଆ ହାତଟିକୁ ମୋର ହାତ ସହିତ ମିଳାଇ ଧରିଲି । କଣ ଠିକ୍ ଅଛି ନାଁ—

—ତୁମେ କହୁନି !

—ହିଁ,

—ମିଛ କଥା !

—ନ ହେଲେ ନାଇଁ !

ଅଭିମାନରେ ହାତଟିକୁ ଉଡ଼ିନେଲା ସେ !

— ଦୁଷ୍ଟ !

ମୋର ହାତ ଟିକୁ ଉଡ଼ି ନେଲା ସେ, ନିଜର ଆଙ୍ଗୁଠିରୁ ମୁଦିଟିଏ କାଢି ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲା ସେ—

—ହେଲାତ—ଆମର ବଂଶର ଗୌରବର ଚିହ୍ନ ଏ, ମୋର ବାପା ମୋତେ ଦେଇଥିଲେ ।

—ଏଇଟା ଯେ ହିରା ବସା ମୁଦି ନା ।

—ହିଁ, କଣ ହେଲାକି ?

କିଛି କହି ବାକୁ ପାଟିକୁ ଭାଷା ଆସୁନଥିଲା । ମୋର କାନ ନିକଟରେ ମୁହଁ ଟାକୁ ଯୋଡ଼ି କହିଲା,—

—ଗନ୍ଧର୍ବର ପହିଲି ଉପହାର ।

—ଆଉ ଏତେ କଥା କହି ଶିଖନା, ସରୁ ଗୁଆପତ୍ତା ଟିଏ ତାର ଗଣ୍ଡ ଦେଶରେ ବସାଇ ଦେଲି ! ଆପେ ତାର ପାଟିରୁ ବାହାରି ଆସିଲା—

—ତୁମେ ଦୁଷ୍ଟ !

ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲି ୪ଟା ହେବ !

—ଛନ୍ଦା

—କଣ !

—୪ଟା ବାଜିଲାଣି ପରା, ଯିବନି ନାଁ କଣ ?

—ନାଁ !

—କିଏ ଦେଖିବ ଯଦି ?

—ତୁମ ଘରେ କଣ କହିବେ !

—ସେଥିରେ ତୁମର କଣ ଅଛି !

—ହଁ

—ମୋ ଦେହ ଛୁଇଁଲ !

ଛୁଇଁଲି !

ଚାଲ ଯିବା ।

—ହେଉ ଚାଲ ! ମନୁଷ୍ୟକୁ ବଦନାମ ନକର କଣ ଛାଡ଼ିବ ।

ରିକ୍ସା ଚାଲିଲା ତାଙ୍କର ଘର ଅଭିମୁଖେ । ଛାତି ମୋର ଉଠୁଥାଏ ପଡ଼ୁଥାଏ । ବାପା କି ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଦେଖିବେନାତ । ଯାହା ହେବ ଦେଖାଯିବ ।

—ଏଇତ ତୁମ ଘର ହେଲା ଛନ୍ଦା !

—ହେଉ !

—ମୁଁ ଯାଉଛି ।

—ମୋ ରାଣ, ଆମ ଘରୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇ ଯିବ । ଭାଉଜ ଦେଖିଲେ କେତେ ଖୁସି ନ ହେବେ ।

ପ୍ରତିବାଦ ନକରି ଓହ୍ଲାଇଲି । ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ଲୁଚି ।

—ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ !

—ସେ ପରା ଯାଉ ଥିଲେ, ଭାଉଜ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପରା ଜବର ଦସ୍ତ ନେଇ ଆସିଲି ।

—ଗୃହୁ ହସିଲା ।

ତା'ହସରୁ ଝରି ପଡୁଥିଲା ଅସୁମାରୀ ସ୍ନେହ ମମତା । —ଛନ୍ଦା ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା । ମୁଁ ଓ ଗୃହୁ ସେଇ ବାରଣ୍ଡାରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲୁ ।

—ଗୃହୁ

—ଉଁ

—ତୁ ଖରାପ ଭାବଲୁକି !

—ନାଁ ତ, ବରଂ ଖୁସି ହେଉଛି, ତୁମେ ମୋ ପାଇଁ କଣ ନକରିଛ । ମୁଁ କିଛି ଦେଇ ପାରିଲିନି, ତୁମକୁ ଆଜି ଛନ୍ଦା ସହିତ ଦେଖିଲା ପରେ ମୋ ମନ କେତେ ଖୁସି ହେଲା, ତୁମେ ବୁଝି-ପାରିବନି ଗୃହ ଉପରକୁ—

ଛନ୍ଦାର ପଡ଼ାଘର । ମୁଁ କହିଲି ଗୃହୁ—ତୋ କଥା ମୁଁ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେବି ଭାଙ୍ଗି ପାରୁନି । ଜାଣେନି ଯୁ। ପଛନରେ କି ଅଜଣା ହାତ ଅଛି—

, ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ଦିନ ଥିଲା ମୁଁ ବି ଧାଇଁ ଯାଉଥିଲି ତୁମ ନିକଟକୁ ରାତି ଦିନ ନମାନି ! ଆମର ମିଳନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାଚୀର ସଦୃଶ ଠିଆ ହେଲା ମୋର ବାପଘର । ମୁଁ କଅଣ ପାଇ ପାରିଲି ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ? ତୁମର ସୁଖର ଦୁନିଆଁରେ ନିଆଁ ଜଳାଇ ମୁଁ କଣ ଶାନ୍ତି ପାଇଲି—ବରଂ ନିଜେ ଜଳି ପୋଡ଼ି ମରୁଛି ମୁଁ ଆଜି ବିବାହିତା ! ତୁମର ନାଁ ଶୁଣି ଦୁନିଆଁ ପାଗଳ ହୋଇଛି, ଛନ୍ଦା କେତେ ମାନ, କଣ ତୁମେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିଛତ—

ସୁଖୀ ମିନା ହୋଇଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ସରସତା ନାହିଁ । ସମୟେ ସମୟେ ଅତୀତର କଥା ଗୁଡ଼ାକ ମନେ ପଡ଼ି ମୋତେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଉଛି—

ଛନ୍ଦା ଡାକିଲା, ଚନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଆସ ଜଳଖିଆ ଖାଇବ ।

ମୋର ଖାଇବାର ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ।

—ମିଛ କଥା, ଖାଇଲେ ବି ଖାଇବାକୁ ହେବ ! କଣ ଭାଉଜ କହୁନ, ତୁମର ଗୁଣବନ୍ତ ଭାଇଙ୍କୁ—

—ସତ୍ୟ ଅଭିମାନିଆ ସ୍ୱରରେ କହିଲା ତୁଳାଣୁ, ତୋ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ଜାଣେ । ଯାଅ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ, ଖାଇ ଦିଅ । ମୁଁ ଯାଉଛି ତେଣେ ମୋର କାମ ଅଛି ।

—ସତ୍ୟ ଚାଲିଗଲା, ଛନ୍ଦାକୁ ଏଥର ସୁବିଧା ମିଳିଲା—

—ଆପଣ କେତେ ବେଳେ ଖାଇଲେ ? କଣ ଟିକିଏ ଖବର ଠେଇଁ ।

—ହଁ, ଜାଣି ପଚାରୁଛ ଯେ—

—ଭଲ ହେଲା ଖାଇ ଦିଅ ।

—ଖୁଆଇ ଦିଅ !

—ମୋତେ ଆସେନା !

—ତେବେ ଯାଉଛି ।

—ମୋ ରାଣ ଏଇ ନିଅ କହି ଖୁଆଇ ଦେଲା ସେ !

—ହେଲାତ,

—ହଁ,

—ମୁଁ ଯାଉଛି !

—ଯାଉନ ।

—ହଉ ଆଜ୍ଞା ଦିନେ, କାନ ମୋଡ଼ି··· କେତେ ଉତ୍ତରଦେଉଛୁ ମୁଁ—ଆସିବନି ନାଁ, ଦେଖିବା ।

ମୁଁ ହସି ହସି ବିଦାୟ ନେଲି ! ପୁଣି ବିଞ୍ଚିଥିଲେ କାଲି —ଛନ୍ଦା—କିନ୍ତୁ କହିଗଲାନି ସେ··········

ମୁଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅନେଇ ଯାଉଥାଏ ଧୂଳି ଧୂସର ନାଲି ରାସ୍ତା ଉପରେ ।

—ପନ୍ଦର—

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଆଗେଇ ଚାଲିଥାଏ କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି । ଏଇ କେଇ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ କଣ ଯେ ଘଟି ଯାଇଛି, ମୋର ଭାବିବାକୁ ସମୟ ନ ଥାଏ ! ଦିନ ୫ଟା ଗଲେ, ମୋର ବିଶ୍ରାମ ! ରାତି ପାହି ସକାଳ ହେଲେ ଦୁନିଆ ଜାଣିବ ! କିନ୍ତୁ ସେ କଣ କରୁଛି । ଛନ୍ଦା ପରି ନିଷ୍କଳଙ୍କ ପ୍ରତିମାଟିକୁ ଠକି ବାକୁ ଯାଉଛି—ମୁଣ୍ଡ ଢୁରାଇ ଗଲି— ଝପ୍ସା ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଠିଆ ହେଲେ—

ଛନ୍ଦା କଳା,

ଗୋଟିଏ ଡେଙ୍ଗାରେ ଦୁଇଟି କଳି ! ଉଭୟେ ତା ନିକଟରେ ଆତ୍ମା ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ । ସେ କାହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି କାହାକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେବ ! ଅମାନିଆ ମନଟା ପୁଣି ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ତୁଳନା କରି ବସିଲା—

ସେ ବି ହେଲାନି—

କଳା ଝପ୍ସା ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଉଭାଇ ଗଲି । ଏକା ରହିଗଲା ଛନ୍ଦା—ଆଖିରୁ ଝରି ପଡ଼ୁଛି ଲୋତକ—

—ମୋତେ ଛାଡ଼ିଯିବ ଚନ୍ଦ୍ରବାବୁ—ଏଇଥି ପାଇଁକି କଣ ତୁମକୁ ଭଲ ପାଇ ଥିଲି ! ତୁମେ ନିଷ୍ଠୁର—ହୃଦୟ ହୀନ ! ଥରେ

ହବ—ମୁଁ କେଉଁ ଗୁଣରେ ତୁମର ଅଯୋଗ୍ୟ—ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଇ ଗଲା—

ନାଁ, ନାଁ ଛନ୍ଦା, ମୁଁ ତୋତେ ଛାଡ଼ି ପାରେନା, ବରଂ ମରଣ ବରଣ କରିବି କିନ୍ତୁ, ତୋତେ ଛାଡ଼ି ପାରିବି ନାହିଁ ! କିନ୍ତୁ ବାପା—!! ସେ କରାଇ ଦେବେନି—ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଘରକରାରୁ ତଡ଼ି ଦେବେ । ତାର ଜୀବନ ବେକାର ହୋଇ ଯିବ । ଜାଇଁ ରକ୍ଷା ପରିତ୍ରାଣ ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ତାକୁ ତିଳ ତିଳ କରି ଖାଇଯିବେ । ଘରେ ଆଉ ଅପବାଦ, ଦୁନିଆଁ ଛି, ଛି କରିବ । ତେବେ ଉପାୟ—ମୃତ୍ୟୁ !

ମରଣକୁ ଆଜ ଡରନାହିଁ କିନ୍ତୁ—ଡର ଏଇ ସମାଜ ! ସବୁଗଡ଼ୁଛି ଭାଙ୍ଗୁଛି । ସେଥିରେ କାହାର କହିବାର କିଛି ନାହିଁ ।

ଦିନ ଯାଇ ରାତି ଆସିଲା । ମନେ ପଡ଼ିଲା ଛନ୍ଦା କହିଥିଲା ଆସିବାକୁ । ସେ କେତେ ଖବର ଦିଅନ୍ତାଣି କିନ୍ତୁ କୁନି ଯାଉନି ବୋଲି ଖବର ଦେଇ ପାରୁନି—କିନ୍ତୁ ଉପାୟ ନାହିଁ, ସମୟ ଅଳ୍ପ—

ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ଲେଖିଲା—

ଆଦରର ଗୁରୁ,

ମୋ ଚିଠିଟି ପାଇଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବୁନି । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ପଢ଼ିବୁ । ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ପ୍ରହରରେ ତୋ ଦେଖା । ଅତି ଅଳ୍ପ ଦିନରୁ ଖୁବ୍ ଆପଣାର କରି ନେଇଥିଲୁ । ମନରେ କେତେ କଳ୍ପନାର ତାଜ ମହଲ ତୋଳିଲେ । ଅଜଣା ଝଡ଼ରେ ସେ ଭାଙ୍ଗି ଚୁରି ମାରି ହୋଇ ଗଲା ।

ଏବେ ତୁ ହେଲୁ ପର ଘର ସ୍ତ୍ରୀ । ମୋ ଜୀବନର ଯୋଗ ସୂତ୍ର ଛିଡ଼ି ଗଲା । ପୁଣି ତୁ ଭଙ୍ଗା ହୃଦୟକୁ ଛନ୍ଦା ସହିତ ଯୋଡ଼ି ଦେଲୁ ।

ମୁଁ ବି ପାଗଳ ହୋଇ ମାତି ଗଲି । ମାତ୍ର ଆଜି—ଲେଖିବାକୁ ଡ଼ର ମାଡୁଛି ।

ସେଇଟା ମୋର ଦୋଷ ନୁହେଁ—ତୁ ସିନା ମୋତେ କଥା ଦେଲୁ, ମାତ୍ର ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ତ ରାଜି କରିଲୁନି । ତୁ ସମୟକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲୁ ମାତ୍ର ମୁଁ ବି ଜାଣିନି ବାପା, ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ମିଳନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ପକାଇ ଦେବେ ବୋଲି ।

ମୋର ବିଭାଘର । ଛନ୍ଦା ସହିତ ନୁହେଁ, କଳା ସହିତ । ତା ପୁଣି ଗାଁ ରେ ହେବ । ଚିଠିଟା ପାଇଲା ବେଳକୁ ତୁ କୌଣସି ପ୍ରତିକାର କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଥିବି ୩୦ ମାଇଲ ଦୂରରେ ।

କିନ୍ତୁ...

କଲମ ମୋର ଚାଲୁନାହିଁ ମୁଁ ଚାହେଁନା ବିଭା ହେବାକୁ ଜୀବନର ଏହି ଶେଷ ନାଟକରେ ପଟ ପତନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଚାଲି ଯାଇଥିବି ବହୁତ ଦୂର ! ମୋର ଦୋଷ ଦେବାକୁ କେହି ନଥିବେ । ଜାଣେନା, ଚନ୍ଦ୍ରର କଳା ବଢିବ କି, ଘୁଡ଼ି ଘୁଡ଼ି ଅମାବାସ୍ୟାରେ ପରିଣତ ହେବ ।

ତୋର ଶେଷ ଅନୁରୋଧ ରଖି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଏବେ ବୁଝୁଛି ନ ବୁଝି ନକରି ଲୋକ ପର ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଝ ଲଦିଦିଏ । ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବୁ । ମୁଁ ଆଜି ହସି ହସି ବିଦାୟ ନେଉଛି । ମୋତେ ଖୋଜି ବାହାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବୁନି । କାରଣ କେହି ସେଠାରୁ ଫେରି ଆସେନି—

ଆଉ ଲେଖି ପାରୁନି ପରି ଚିଠିଟା ଛନ୍ଦାକୁ ଦେଇ ଦେବୁ—ଜାଣିପାରୁନି ଚିଠିଟା ପାଇବ କି ନାହିଁ । । ଇତି ।

ହତଭାଗା ଚନ୍ଦ୍ର—

ମୂଳରୁ ଶେଷ ଯାଏ ପଢି ଗଲ ଠିକ୍ ଅଛି । ଖାଲି ପଢି, ଭାବିବା ବେଳକୁ ମୋତେ ଆଉ ପାଇବନି । ସମସ୍ତେ ଦୁଃଖ କରିବେ । କିନ୍ତୁ କଲା—ସେ କଣ ବା ଦୋଷ କଲା ମୋର । ତା ପ୍ରତି ଦୟା ଦେଖାଇବା ଅବସ୍ଥାରେ ମୁଁ ନଥିଲି । ତାର ଭାଗ୍ୟ—ଆଉ ଘରୁ ବୋଉ ଡ଼ାକିଲେ—

—ଚନ୍ଦ୍ର !

—ବୋଉ !

ଖାଇବୁନିକି ?

—ନାଁ, ତୁ ଯା ପରେ ମୁଁ ଯାଇ ଖାଇବି—

ବୋଉ ଚାଲି ଗଲେ । ବାକିରହିଲା ଛନ୍ଦା—ତାନିକଟକୁ ଲେଖିଲା—

ହୃଦୟର ଛନ୍ଦା—

ମୋର ଶେଷଥର ପାଇଁ ଆନ୍ତରିକ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଗ୍ରହଣ କରିବ । ତୁମ ନିକଟକୁ କ'ଣ ଲେଖିଲେ ଯେ ମୁଁ କ୍ଷମା ପାଇବି ତା'ହିଁ ଅନୁମାନ କରି ପାରୁ ନାହିଁ ।

କେଉଁ ଅଶୁଭ ମୂହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମର ମୋର ଦେଖା – ଯାହା ପାଇଁ ଆଜ ମୁଁ ଅନୁତପ୍ତ । କୁହ ଛନ୍ଦା—ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ମୋତେ କ୍ଷମା ଦେବତ । ମୁଁ ଜାଣେ କେହି ମୋ କଥା ଶୁଣିବେନି କେବଳ ତୁମ ଛଡ଼ା—ପାରିବତ—

ତୁମେ ମୋତେ ଚାହିଁଥିଲ ନିଜର କରି, କିନ୍ତୁ ନିୟତିର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଭିନ୍ନ—

ମୋର ବିଚ୍ଛେଦର—ତୁମ ସାଥିରେ ନୁହେଁ—ଦୁଃଖ କରୁଛକି ? କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଆଜି ସମାଜର ବାଡ଼ ବତା ଭାଙ୍ଗି, ଚାଲି ଯାଉଛି ବହୁଦୂର, ଯେଉଁଠାରେକି, ସମାଜର ବନ୍ଧନ ନଥିବ,

ନିନ୍ଦାର ବାତାବରଣ ନଥିବ । ତୁମେ ଗୃହିଁ ଥିବ ଦୁନିଆଁ ଗୃହିଁ ଥିବ ଫେରି ଆସିବାକୁ—

କିନ୍ତୁ ଛନ୍ଦା, ସେ ପୁରରୁ କେହି କେବେ ପୁଣି ଫେରି ଆସେନା ! ତୁମର ମୋର ମିଳନ ଏ ଜୀବନରେ ଅସମ୍ଭବ, ପୁଣି ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛାଥିଲେ ଆର ଜନ୍ମରେ ମିଳିବା- -

ମୁଁ ଆର ପୁରରେ ତୁମ ପାଇଁ ଫୁଲମାଳ ଗାନ୍ଥି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବି । ମୋ ପାଇଁ ଦୁଃଖ ନକରି, ଭୁଲିଯିବ । ଚେଷ୍ଟା କରିବନି ଆସିବାକୁ—କାରଣ ଫଳ କିଛି ହେବନି—ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଠିକ୍ ନାହିଁ, ରହିଲି, ଏଇମୋର ଶେଷ ଚିଠି ।

ଇତି

ତୁମର ଚନ୍ଦ୍ର—

ଦୁଇଟି ଯାକ ଚିଠି ଠିକ୍ କରି ରଖିଦେଲି । ରାତି ପାହିଲେ ଗାଁ କୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ସେଥି ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ । କେବଳ ମୁଁ ଏକା ବସି ଭାବୁଥିଲି ମୋର ଜୀବନର ଗତି—

ଅନ୍ଧକାରକୁ ନା ଆଲୋକକୁ—

— ଷୋଳ—

ଇନ୍ଦୁପୁର ନିତାନ୍ତ ଅଜଣା ଗାଁ । ଘର ଦ୍ୱାର ଆନନ୍ଦରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଠୁଥାଏ । ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଗହଳରେ, ସାଙ୍ଗ ସାଥି ମାନେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟଏକ । ମୋର ବାହାଘର—

ପକେଟ୍‌ରେ ହାତ ମାରିଲି, ଚିଠି ଗୁଡ଼ାକ ଏବେବି ଠିକ୍ ଅଛି ! ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଘୁରାଇ ଯାଉ ଥାଏ । ଦିନ ନୁହେଁ ବର୍ଷନୁହେଁ, ମାତ୍ର ଦୁଇ ଘଣ୍ଟାପରେ କୁଳ ପୁରୋହିତେ ଛନ୍ଦି ଦେବେ

ଦୁଇଟା ଆତ୍ମାକୁ ସେଇ ପବିତ୍ର ବନ୍ଧନରେ । ବାପା ବୋଉ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେବେ । କଲା ତାର ଜୀବନ ସାର୍ଥକ ମଣିବ । କିନ୍ତୁ ସେ—

ଭାବିବାକୁ ସମୟ ନାହିଁ । ଯାହାଙ୍କି ଠିକ୍ କରୁଛୁ ତା ହିଁ ହେବ ।

ରମା ଭଣ୍ଡାରଟାରେ ଲଣ୍ଡ ଭଣ୍ଡ କହିଲେ ନସରେ । ସତେ ଯେମିତି ଗୋଡ଼ ତାର ତଳେ ପଡ଼ୁନାହିଁ ।

କଣ ବାବୁ, ଏଥର ବେଦି ଉପରକୁ ଚାଲନ୍ତୁ, ପ୍ରଥମ ବରଣଟା ସରିଯାଉ—

ମୁଣ୍ଡରେ ତାର କଥା ଗୁଡାକ ଧରୁନଥାଏ । ରମା କହୁଛି, ପୁଣି ସମସ୍ତଙ୍କର ପରୱ୍ୟାନା ନେଇ ଆସିଛି, ନଗଲେ ନଚଳେ !

ରମ—

ବାବୁ !

ଠିକେ ରବିକୁ ଡାକି ଦେଲୁ !

—ଆଜ୍ଞା, କହି ଚାଲି ଗଲା, କିନ୍ତୁ ଭାବିବା ପାଇଁ ସମୟ ଦେଇ ଗଲାନତ । ରବି ଆସିବ କଣ ପାଇଁ, ତାକୁ ଡାକିଲି— ହଁ ଶେଷ ସମୟରେ ଲୁଚାଇ ବା ଲାଭକଣ, ବରଂ ପରେ ବୋଝ ବଢିବ ପଛେ, କମିବ ନାହିଁ ।

—ମୋତେ ଡାକୁଥିଲୁ ଚନ୍ଦ୍ର !

—ହଁ, ବସ, କହୁଛି—

—କଣ କହନ୍ତୁ !

—ମୋର ଗୋଟାଏ ଉପକାର କରି ପାରିବୁ ରବି ! ସାଥି ହିସାବରେ କୌଣସି ଦିନ ତୋତେ ମୋ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଭାବିନି । ଦିନ ଟିଏ ମାତ୍ର ଉପକାର ଆଶା କରିନି, କିନ୍ତୁ ଆଜି ମୁଁ ନିରୁପାୟ ରବି ତୁହି ମୋର ଜୀବନ ଆକାଶର ଧ୍ରୁବତାରା ମୋର ଆଶା, ତୁ ପାରିବୁ ରବି—

—କଣ ତୋର ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହୋଇଛି ନାଁ କଣ !

ନାଁ ଭାଇ ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଏବେ ଠିକ୍ ଅଛି । କନ୍ତୁ—ଗୁଡ଼ ସେ କଥା ପ୍ରତାପର ଘରଟା ତୁ ଦେଖିଛୁ ନାଁ—

—କେଉଁ ପ୍ରତାପ, ଚୌଧୁରୀ ବଜାର ନାଁ,

—ହିଁ, ମଟର ସାଇକେଲଟା ଆଣିଛନ୍ତି !

—ହିଁ

—ଯିବା ଆସିବା ୬୦ ମାଇଲ, ଅନ୍ଦାଜ ୨ ଘଣ୍ଟା ଲାଗିବ । ଏଇ ନେ, ଏ ଚଠି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ତାଙ୍କ ଘରେ ଦେଇ ଦେବୁ । ହିଁ ବୃହୁକୁଡ ଜାଣୁ, ତାକୁହିଁ ଦେବୁ ।

—କନ୍ତୁ, ବର୍ତ୍ତମାନ କଣ କାମ !

—ତା ମୁଁ ଜାଣେ, ତୁ ପାରିବୁକି ନାଁ କହ !

—ଆଜ୍ଞା ଦେ !

ରବି ଚାଲି ଗଲା । ସତେ ଯେମିତି ଗ୍ଲାନିଟା ମୋର କେତେ ହାଲୁକା ଲାଗିଲା ! ଛନ୍ଦା, ଗୃହୁ ପାଇଁ ଏବେ ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । ଟିକକ୍ ପରେ ରମା ଆସିବ । ପୁଣି ବେବ୍ଦକ ଯିବା ପାଇଁ ଡାକରା ଆସିବ । ଆସୁ, ଏଥର ତାର ଡର ନାହିଁ—ମନେ ପଡ଼ିଲା । ମୂଷା ମରା ପୁଡ଼ିଆ । ସେବ ଠିକ୍ ଅଛି ପକେଟରେ ! ରମା ଡାକିଲା—ଆସନ୍ତୁ ବାବୁ ।

ଯିବାକୁ ହେବ । ବିବେକର ତାଡ଼ନାରେ ନୁହେଁ, ସମାଜର—କନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ବଞ୍ଚିରହିଲେ ଯିନା ସେ ସମାଜ ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିପାରିବ ନାହିଁ । ଗ୍ଲାନିଟା ପୁଣି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଗଲା, ମନର ବିଦ୍ରୋହତା, କେଉଁ ଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା ! ଯିବାକୁହିଁ ହେବ ।

—ଚାଲ ମୁଁ ଯାଉଛି । ପାଣି ଟିକେ ଦେଇ ପାରିବୁ ରମା । ଆଣି ଦେଉଛି ବାବୁ !

ରମା ଚାଲି ଗଲା, ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରିରହିଲି, ମରଣରି ସେଇ ବରଫିଆ ହାତର ପରଶକୁ—

ହୁନଆର ବନ୍ଧନ ତୁଟାଇ ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ହେବ, ପୁଣି, ସେଇ ଧର୍ମ ବେଦିକା ଉପରେ, କିନ୍ତୁ, କଳା—ମୁଣ୍ଡିଟା ନାନା ଆଉ କେତେ କଥା ତାଙ୍କ ପୁଣି ଉଦ୍ଭେଇ ଯାଉଥାଏ । ବର୍ତ୍ତୁଳ ନିରିହ ପିଲାଟି ପ୍ରତି ଦୟା ଦେଖାଇ ବାକୁ, ଟିକିଏ ବି ମନେ ହେଉ ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ—

ପାଣି, ଗିଲଟେ ବାବୁ—

—ହଁ, ଦେ !

ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲୁ ଯେ !

—ନାଁ, ଯାଉଛି !

ରମା ଚାଲିଗଲା । ମନର ଝଡ଼ ତୋଫାନର ଅଭାସ ଟିକିଏ ହେଲେ ସେବି ପାଇଲା ନାହିଁ । ପୁଡ଼ିଆଟା ଫିଟାଇଲି, ମୂଷାମାରିବା ପାଇଁ ଦିନେ ସେ ଆଣିଥିଲା । ସାମାନ୍ୟ ଦୁଇ ଅଣା ପଇସା ଦେଇ; ସେ ଚାହିଁଥିଲା ମୂଷାମାନଙ୍କୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସେ—ପୁରକୁ ପଠାଇ ଦେବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସେ ···

ସମସ୍ତ ଗଡ଼ି ଯାଉଛି । କିଏ ଜାଣେ କଣ ଘଟିପାରେ । ଆଖି ବୁଜିଲି ଏଇଥର ଶେଷ—

କାହାର ହାତର ଗୁରୁତ୍ୱପରେ ମୋ ହାତର ପୁଡ଼ିଆଟି ଛିଣ୍ଡାଣ୍ଡ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

—ଚନ୍ଦ୍ର, ଏଇ କଣ ମନୁଷ୍ୟର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏଇଥି ପାଇଁ କଣ, ମନୁଷ୍ୟ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରି ସଂସାରକୁ ଆସିଛି । ତୁ ଏତିକି ସାମାନ୍ୟ ଧକ୍‌କାରେ ତୁ ହାରି ଗଲୁ ଚନ୍ଦ୍ର ।

ତାର ଉତ୍ତର ଦେବାର   ଅବସ୍ଥାରେ ମୁଁ ନଥିଲି । ଚୁପ୍ ହୋଇ ଖାଲି ବସି ରହିଲି ।

—ଚନ୍ଦ୍ର !

—ଉଁ !

—ତୁ ଛଦାକୁ ଯିବୁନି ନା !

—ଦୁଃଖ କରନା ଚନ୍ଦ୍ର ମୁଁ teligram କରି ଦେଇଛି । ସେମାନେ ଆସୁଥିବେ ।

—କିନ୍ତୁ କଲା !

—ତା ପାଇଁ ତୁ ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ? ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଅଛି, ତାର କୌଣସି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେଇ ଆସିଛି, ମନଟା ରବିପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ଭକ୍ତିରେ ନଇଁପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ତାର ପାଦ ତଳେ ଲୋଟି ପଡ଼ିଲି । —ରବି ତୋର ଉପକାର ଏ ଜୀବନରେ ସୁଝି ପାରିବି ନାହିଁ—

ତା ପରେ—ତାପରେ ମୁଁ କଣ କିଛି ଜାଣେନି, ଧିରେ ଧିରେ ମୋର ସଜ୍ଞା ଲୋପ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଅନ୍ତର ଆତ୍ମା କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନେବା ପାଇଁ, ଲୁଚିଯାଉ ଥିଲା କାହିଁ କେତେ ଦୂର ।

— ସତର—

ରାତି ଦଶଟା ଉପରେ । ଘରେ ସମସ୍ତେ ଖିଆ ପିଆ ସାରିଦେଇ ପରିଶ୍ରାନ୍ତ ଦେହଟାକୁ ନିଦ୍ରାଦେବୀଙ୍କର କୋଳରେ ଢଳାଇ ଦେବାକୁ ବ୍ୟସ୍ତ । ଏକୁଟିଆ ବସି ବସି ମନଟା ଭଲ ଲାଗୁନଥାଏ । ପଛ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଭାବି ଭାବି ମନଟା ଭାରି ଭାରି ଲାଗୁଥାଏ !

—ରାତି ବହୁତ ହେଲାଣି ଚନ୍ଦ୍ର !

—ଭଏ ଗୁରୁ !

ହଁ !

—ତା ହେଲେ ଟିକେ ବସ ।

କଣ କହି ବସି ପଡ଼ିଲା ସେ ! ମୁଁ ଆରମ୍ଭ କଲି—

—ଗୁରୁ । ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଠକି ମୁଁ ବଦାପ୍ତ ନେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ, ରବି କୁଆଡ଼େ ଗଲା । ବିଚରା ମୋପାଇଁ କଣ ନ କଲା ସେ ।

—ଚନ୍ଦ୍ର, ଭାଇ, ଗୁଡ଼ିଏ ସେ ପଛକଥା । ଯାଅ ଛନ୍ଦା ତେଣେ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିବ ଯେ—ଏଇ ଦେଖ—ହାତ ବଢ଼ାଇ ଦେଖାଇ ଦେଲା ସେ —

—ରବି, ବାତାୟନର ଦ୍ୱାର ଦେଶରେ ଠିଆ ହୋଇ ଚାହିଁରହିଛି ଚନ୍ଦ୍ରାନନକୁ । ପଛରେ କଳା । ଝଲକାଏ ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ ବିଛୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ସେମାନଙ୍କର ମୁହଁ ଉପରେ । ରବି ପର ସ୍ୱାମୀ ପାଇଁ କଳା ଆଜି ଶାନ୍ତି ପାଇଛି, ଜୀବନ ତାର ରଙ୍ଗୀନ ହୋଇ ଉଠିଛି । ରବି ଡାକ୍ତର—କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ମରଣର ବରଫିଆ ହାତର କବଳରୁ ଟାଣି ଆଣିଛି । ନିରସରେ ଆଶାର ସଞ୍ଚାର କରିଛି । କଳା ନିଷ୍କଳଙ୍କ ପ୍ରତିମାଟି, ଏଇ ଦେବୋପମ ପୁରୁଷଟିର ପରଶରେ ସରସ ହୋଇ ଉଠିଛି ! ଥପ୍ କରି ଆଲୋକଟି ଲିଭିଗଲା । ବୋଧେ ସେମାନେ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଲୁଚିଗଲେ । ଗୁରୁ ଚାହିଁ ରହିଛି ।

—ରାତି ବେଶି ହେଲାଣି ପରା !

ହଁ ଯାଉଛି କହି ଆଗେଇଲି । ଯେଉଁଠାରୁ ଛନ୍ଦା ମୋର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା ।

— ମୋ କଥା ଭୁଲିବ ନାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ର, ଭାଇ !

ଗୁରୁ । ଜୀବନ ଗଲେବି ହେବନି !

ଜନନ୍ତା ଘାପଟା ଲିଭି ଲିଭି ଆସିଲାଣି । ଛନ୍ଦା ଶୋଇ ରହିଛି ବିଛଣା ଉପରେ । ବୋଧେ ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ବହୁତ ଦିନର ଆଶା ମୋର ଆଜ ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି । ବାପା ବୋଉଙ୍କର ମନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇଛି । କଳା ଦିନରେ ଛନ୍ଦା ଆସିଛି ଆମ ଘରକୁ । ଗୁରୁ ଖୁସି ହୋଇ ଯାଉଛି । ଅପୁର ଆତ୍ମା ଆଜି ତାର ଚତ୍କାର କରୁଥିବ, ତୁମକୁ ହରାଇ ମୁଁ ଆଜି ପୁଣି ତୁମକୁ ଫେର ପାଇଛି ସ୍ୱାମୀ ରୂପରେ ନୁହେଁ, ଜ୍ୱାଇଁ ରୂପରେ । ଛନ୍ଦା ଶୋଇଛନ୍ତି ! ଉଠାଇବାକୁ ମନ ହେଉ ନଥାଏ ।

—ନିଦ ତାର ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

—ତୁମେ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିଛ ।

—ହଁ !

—କଣ କରୁଛ ପୁଣି କରିବାକୁ ବସୁଛ କି ?

—ହସ ମାଡ଼ିଲା, କହିଲି ନାଁ—

ତୁମକୁ କେଉଁ ବିଶ୍ୱାସ !

ପାଖକୁ ଟାଣି ନେଲି । ଛନ୍ଦା ଟିକ୍ ଲତାଟି ପରି ଲୋଟି ପଡ଼ିଲା ମୋ ଉପରେ ! କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ କଲାନି । ସେ !

—ଛନ୍ଦା

—ଉଁ !

—ମୁଁ ତୁମକୁ ଠକ୍ ଆଉ ଯାଇପାରିଲି ନାହିଁ । ପୁଣି ଥରେ ତୁମ ପାଇଁ ମୋତେ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ହେଲା—ମୁଁ ଗୁଲି ଯିବାକୁ ଗୁହୁଁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପାଦ ମୋର ଅଟକି ଗଲା, ତୁମେ ମୋର ପାଦପରେ ଲୁଣ୍ଠ ହୋଇଗଲ ।

—ମୋତେ କ'ଣ ପାଇ ସୁଖି ହୋଇ ପାରିଛ ?

—ହଁ ଛନ୍ଦା, ତୁମେ ସେ କଥା କହୁନ ।

—ନା, ତୁମେ !

—ମୋ ରାଣ

—ହଁ !

ମୋର କୋଳକୁ ଶୋଇ ରହିଲା ସେ । ମୁଁ ତା'ର ଚୂର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ତଳରେ ସଜାଇ ଦେଉ ଦେଉ କହିଲି, ଛନ୍ଦା; କଲା କ'ଣ କହୁଥିଲ କି ?

—ହଁ

—କଣ କହୁଥିଲ ?

—ମୁଁ କହିବ ନାହିଁ ।

—ମୋ ରାଣ !

—ପରେ କହିବ, ଶୋଇପଡ଼ ।

ନାଁ !

ଝିଡ଼କ ଟା ଖୋଲିଲି । ଗୃହ ମଧ୍ୟ ଛୁଇଁ ନଥାଏ । ବିରହିଣୀ ଚକୋରୀଟା, ନଈକୂଳ ବରଗଛରେ ବିଳାପ କରୁଥାଏ । ନିର୍ଜନ ରାତ୍ରି, ବାଦୁଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ ଉଡ଼ିଗଲେ, ଖସ୍ ଖସ୍ ଶବ୍ଦରେ ଦେହ କମ୍ପାଇ ଦେଉଛି ।

—ଛନ୍ଦା,

—ଉଁ,

—ଶୋଇ ଗଲକି ?

ନାଁ ।

—କ'ଣ କହିଲ ନାହିଁ ?

—କ'ଣ ?

—ସେଇ କଲା କଥା ମୁଁ—

—କାଇଁ କି ? କ'ଣ ଦରକାର ହେବକି ?

—ଶେଷରେ ଏଇଆ ବୁଝିଲ । ହେଉ—

—ରଗିଲ କି—ମୋ—ରାଣ ! ଶୁଣ କହୁଛି, Telegram ଯେତେବେଳେ ପହଁଞ୍ଚିଲା, ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଦେଖିବାକୁ ଚାହଁତ, ଶିଘ୍ର ଆସ ! ପାଗଳଙ୍କ ପରି ଧାଇଁଲୁ ଆମେ । ମନଟା ମୋର ବାଟରେ ପାପ ଛୁଇଁ ଥାଏ—ସତେ କଣ ମୋର ତୁମ ସାଥିରେ ଦେଖା ହେବ ! ଭଗବାନ ମୋର ଡାକ ଶୁଣିଲେ—

—ବନ୍ଧ ହୋଇ ଗଲଯେ—

—ହଁ, ରବିବାବୁ, ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲେ ! ଚିଠିଟି ପାଇଲି, ମୋର ମନ ସେତେବେଳେ କ'ଣ ହେଲା ତୁମେ ବୁଝି ପାରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ରବିବାବୁ କହିଲେ ଭୟ କରନାଁ, ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ମୋତେ କ୍ଷମା ଦେବ, ମୁଁ ତୁମର ଚିଠି ପଢି ଦେଇଛି—

—ତା ପରେ !

—ତୁମ ସହିତ ମୋର ବିବାହର ହେଲା । ବିଭାହ ମଣ୍ଡପ ଉପରେ ତୁମର ମୋର ହାତ ଜୀବନ ସାରା ପାଇଁ ଛନ୍ଦ ହୋଆ ଗଲା ! ମୁଁ ସ୍ୱସ୍ତିର ନିଶ୍ୱାସ ମାରିଲି । ରବି ବାବୁଙ୍କୁ ଅନ୍ତର ସହିତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜଣାଇଲି !

—ତା ପରେ ।

—ତା ପରେ, କଳା ସହିତ ଦେଖା । ସେତେବେଳେ ମନ ତା'ର, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଥାଏ ! ମୋତେ ସେ ଡାକି ନେଲେ,

—ଲାଜ କରୁଛ ଛନ୍ଦା !

—ନାଁ

ତୁମେ ଭାବୁଥିବ ମୁଁ ହିଁସା କରୁଛି ।

ନାଁ ତ !

—ମୋର ଗୋଟାଏ କଥା ତାଙ୍କୁ କହିବ, ଖରାପ ଭାବିବନି ।

—ନାଁ !

—ସେ କହିଲା, ମୋର ଚନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରଥମ ଦେଖା ଆମ ଘରେ । ସେଇ ଦେଖାରେ ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି, ମୁଁ ଦିନେ ନାଁ ଦିନେ ତାଙ୍କର ହେବି ! ମୁଁ ବି ସେଇ ଦେଖାରେ, ଏକବାରେ ତାଙ୍କର ହୋଇ ଯାଇଥିଲି । ସେ—ମୋତେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ କି ନାଁ ମୁଁ ଜାଣେ ନାଁ—ତା ଏବେ ଆଜି ଜାଣୁଛି । କିନ୍ତୁ—

—କୁହ !

ସେ ପୁରୁଷ ଛନ୍ଦା ! ସିଧା ମନା କରିପାରି ଥାଆନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ଏ କଣ କରୁଥିଲେ ସେ । ମୋର ଯଦି ତାଙ୍କ ସହିତ ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ି ଯାଇ ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ମୋର ଅବସ୍ଥା କଣ ହୋଇ ନ ଥାଆନ୍ତା । ଘରେ ଏ କଥା କେହି ଜାଣି ନାହାଁନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ମୋର ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇବ, କହିବ, ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯେପରି ଏମିତି କେବେ ସେ ନ କରନ୍ତି ।

—ତା ପରେ !

—ତା ପରେ, ରବିବାବୁ ପଶି ଆସିଲେ ।

—କଣ, ସଞ୍ଜଭୁଣୀକୁ ଗାଳି ଦେଉଛନ୍ତି କି ଛନ୍ଦା, ସରମରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡିଲି ମୁଁ—

—ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲି ନାଁ !

—ଶୁଣ, ଚନ୍ଦ୍ରକୁ କହିବ, ତାର ଦେହରୁ କଳା, ହ୍ରାସ ପାଇ ସେ ଆଜି ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଉପସ୍ଥିତ । ମୋର ଶୁଭେଚ୍ଛା, ସେ ଯେମିତି ତୁମକୁ ପାଇଁ ଜୀବନକୁ ସୁଖୀ ମନେ କରେ । ସେଇ ସରଳ ଦେବତାଙ୍କ ନିକଟରେ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ନଇଁ ଗଲା । ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି—ପଛରୁ ଶୁଣାଯାଉଥିଲା—ଖିଲ ଖିଲିଆ ହସ—

—ସତେ ଛନ୍ଦା !

—ହଁ—ଉଁ !

—ସୋଇ ପଡ଼ !

—ନାଁ

—ଅବାଧ ହେବ !

—ଆଜିକ ପାଇଁ !

—ତେବେ ମୁଁ ଯାଉଛି !

—ଯାଉନ, ସେ ଡର କଣ ମୋର ଅଛି ।

—ହସ ମାଉଡ଼ାଲ ଥପ୍ କରି ଆଲୋକଟା ଲିଭାଇ ଦେଲି, ଦୁଇଟି ମିଳନ ଆତ୍ମା ହଜି ଗଲେ କେଉଁ ଅଜଣା ରାଇଜର ଆର ପାରିରେ ।